

ULUSLARARASI AMİSOS DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL AMİSOS

Yıl/Year: 2017 ♦ Cilt/Volume: 2 ♦ Sayı/Issue: 2

ULUSLARARASI AM SOS DERG S
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL AMISOS

Yıl/Year: 2017 Cilt/Volume: 2 Sayı/Issue: 2

ULUSLARARASI AM SOS DERGİSİ
JOURNAL OF INTERNATIONAL AMISOS

Yıl/Year: 2017 Cilt/Volume: 2 Sayı/Issue: 2

Ba editör / Head-Editor:

Yrd. Doç. Dr. Davut YILMAZ TPA A

Editörler / Editors:

Yrd. Doç. Dr. Davut YILMAZ TPA A

Yrd. Doç. Dr. Akın TEMÜR

Yrd. Doç. Dr. N. Tuba YILMAZ TPA A

Yrd. Doç. Dr. Hakan ÖNEN

Editör Yardımcısı / Vice Editor

Doç. Dr. Ersel ÇALITÜTÜNCÜĞÜL

Öz. Gör. Ayla BAĞCI

Yabancı Dil Editörleri / Foreign Language Editors

Doç. Dr. Alan Michael GREAVES

Yrd. Doç. Dr. Eric JEAN

Yazın İdaresi /Sekretariat

Osman ÖZTÜRK

Kapak Tasarımı / Cover Design:

Yrd. Doç. Dr. Davut YILMAZ TPA A

Haziran / June 2017, Samsun / TURKEY

Dergi Yazın İdaresi Adresi / Corresponding Adress:

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,

Arkeoloji Bölümü, Kurupelit Kampüsü, 55139-Samsun/TÜRKİYE

Ondokuz Mayıs University, Faculty of Letters, Department of Archaeology,

Kurupelit Campus 55139-Samsun/TURKEY

Tel: 00 (90) 362 312 19 19 / 4687 **Faks:** 00 (90) 362 457 60 81

E-posta: amisos.dergi@gmail.com

Dergi Otomasyon Sistemi <http://dergipark.gov.tr/amisos>

© 2016 Uluslararası Amisos Dergisi. Her Hakkı Saklıdır. Dergide yayımlanan yazıların içeriğinden yazarlar sorumludur.

© 2016 The Journal Of International Amisos. All rights reserved The views expressed in the journal are the responsibility of the individual authors

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof.Dr. Sümer ATASOY

sumerata@hotmail.com

Prof.Dr. Önder B LG

o-bilgi@superonline.com

Prof.Dr. Isabella CANEVA

isabella.caneva@uniroma1.it

Prof.Dr. Ya ar ERSOY

yasarerkanersoy@hitit.edu.tr

Prof.Dr. Halime HÜRYILMAZ

halimeh@hacettepe.edu.tr

Prof.Dr. Mehmet KARAOSMANO LU

mkaraos@atauni.edu.tr

Prof.Dr. Mehmet ÖZSA T

mehmetozsait@hotmail.com

Prof.Dr. Gocha R. TSETSKHLADZE

g.tsetskhladze63@gmail.com

Prof.Dr. Remzi YA CI

remziyagci@gmail.com

Doç.Dr. Ersel ÇA LITÜTÜNCÜG L

ersel_cagli@hotmail.com

Doç.Dr. Alan Michael GREAVES

greaves@liverpool.ac.uk

Yrd.Doç.Dr. Hakan ÖN Z

hakan.oniz@gmail.com

Yrd.Doç.Dr. Akın TEMÜR

akin.temur@omu.edu.tr

Yrd.Doç.Dr. Haydar YALÇIN

haydar.yalcin@gmail.com

Yrd.Doç.Dr. Davut Y TPA A

davut.yigitpasa@omu.edu.tr

Yrd.Doç.Dr. Nadire Tuba Y TPA A

tubayigitpasa@omu.edu.tr

Dan ma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Sümer ATASOY

satasoy@iudergi.com

Prof.Dr. Veli BAHSHAL YEV

velibahshaliyev@mail.ru

Prof.Dr. Önder B LG

o-bilgi@superonline.com

Prof.Dr. sabella CANEVA

isabella.caneva@uniroma1.it

Prof.Dr. Nevzat ÇEV K

ncevik@akdeniz.edu.tr

Prof.Dr. Adnan D LER

adnandiler@yahoo.com

Prof.Dr. Murat DURUKAN

mdurukan@mersin.edu.tr

Prof.Dr. Deniz Burcu ERC YAS

berciyas@metu.edu.tr

Prof. Dr. Ya ar ERSOY

yasarerkanersoy@hitit.edu.tr

Prof.Dr. Sergey FAZLULL N

sh1703@yandex.ru

Prof.Dr. Marcella FRANG PANE

marcella.frangipane@uniroma1.it

Prof.Dr. Hamza GÜNDO DU

hgundogdu@sakarya.edu.tr

Prof.Dr. Bilge HÜR MÜZLÜ

bilgehurmuzlu@gmail.com

Prof.Dr. Halime HÜR YILMAZ

halimeh@hacettepe.edu.tr

Prof.Dr. Mehmet KARAOSMANO LU

mkaraos@atauni.edu.tr

Prof.Dr. Stephan KROLL

krollstephan@googlemail.com

Prof.Dr. Irena LAZAR

irena.lazar@fhs.upr.si

Prof.Dr. Tuba ÖKSE

tuba.okse@kou.edu.tr

Prof.Dr. Mehmet ÖZHANLI

mehmetozhanli@sdu.edu.tr

Prof.Dr. Mehmet ÖZSA T

mehmetozsait@hotmail.com

Prof.Dr. Marina PUTUR DZE

marinaarchaeology@yahoo.com

Prof.Dr. Andrzej PYDYN

pydyn@umk.pl

Prof.Dr. Antonio SAGONA

a.sagona@unimelb.edu.au

Prof.Dr. Andreas SCHACNER

Andreas.Schachner@dainst.de

Prof.Dr. brahim Tunç S PAH

sipahi@ankara.edu.tr

Prof.Dr. Blazej STAN SLAWSK

st-wski@wp.pl

Prof.Dr. Michele STEFAN LE

michelestefanile@gmail.com

Prof. Dr. S. Yücel ENYURT

senyurt@gazi.edu.tr

Prof.Dr. Turan TAKAO LU

takaoglu@comu.edu.tr

Prof.Dr. Gocha R. TSETSKHLADZE

g.tsetskhladze63@gmail.com

Prof.Dr. Remzi YA CI

remziyagci@gmail.com

Prof.Dr. Jak YAKAR

jyakar@iudergi.com

Prof.Dr. Ünsal YALÇIN

uensal.yalcin@bergbaumuseum.de

Prof.Dr. Levent ZORO LU

kamillevent.zoroglu@batman.edu.tr

Doç.Dr. engül AYDINGÜN

sengulaydingun@kocaeli.edu.tr

Doç.Dr. Abdullah evki DUYMAZ

sevkiyuymaz@gmail.com

Doç.Dr. Erkan KONYAR

ekonyar@gmail.com

Doç.Dr. Viktor VAKHONIEIEV

vakhonieiev@gmail.com

Yrd.Doç.Dr. Deniz AT K

atikseniz@hotmail.com

Yrd.Doç.Dr. Hülya BULUT

hulyabulut@mu.edu.tr

Yrd.Doç.Dr. Eric JEAN

ericlucjean@hitit.edu.tr

Yrd.Doç.Dr. Murat KARADEMİR

karademir22@hotmail.com

Yrd.Doç.Dr. Thomas ZIMMERMANN

zimmer@bilkent.edu.tr

The International Amisos Journal / Uluslararası Amisos Dergisi Aralık ve Haziran olmak üzere yılda iki sayı olarak yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir. Derginin yayın içerik, kapsam ve düzeni ile ilgili kararlar yayın kurulu üyelerinden gelen teklifler doğrultusunda yayın kurulu başkanlığı tarafından alınır.

Kapsam ve İçerikler

Dergi konu olarak, antropoloji, arkeoloji, arkeometri, epigrafi, filoloji, sanat tarihi, koruma / onarım, mimarlık tarihi, müzecilik gibi sosyal bilim alanlarındaki ana konular ile bunlarla ilgili, ilmi kili veya yardımcı konuları ve bunlarla ilgili yorum, yaklaşım ve kuramları kapsar. Dergi kapsamına uygun olarak bilimsel yenilik getiren, özgün araştırma ve yorum makaleleri, haberler, kazı raporları ve kitap tanıtımlarını içerir.

Makalelerin dergimizde yayımlanabilmesi için daha önce başka bir yerde yayımlanmamı veya yayımlanmak üzere kabul edilmemi olması gerekir. Yazarlar dergiye gönderdikleri makalenin özgün olduğunu, başka bir dilde dahi olsa makalenin daha önce yayımlanmadığını ya da yayımlanmak üzere başka bir dergiye gönderilmemi olduğunu taahhüt etmiş olurlar. Bilimsel bir toplantıda sunulmuş ve yayımlanmamı bildiriler, bu durum belirtilmekle birlikte dergimizde yayımlanmak üzere kabul edilir. Yayımlanmak üzere verilen makalelerde yazarın bir tezinden (lisans, yüksek lisans veya doktora) üretilmişse bunun başlığı veya ilk paragraf cümlelerinden birine konulacak dipnot ile açıklanması gerekmektedir. Yazıların bilimsel sorumluluğu yazarlara aittir. Dergiye yazı gönderen bir yazar makalelerin yayımlanmama hakkının editör, hakem ve bilim kurulu üyelerinde saklı olduğunu ve onlardan gelecek değişiklik, düzeltme ve ilaveleri yapmayı taahhüt etmiş sayılır.

The International Amisos Journal

The International Amisos Journal is a peer-reviewed and refereed international journal published biannually (June - December). Decisions regarding publication, content, scope and formation of the journal are taken by the chairman of the editorial board in line with the proposals from the members of the editorial board.

Scope and Principles

The journal includes main topics in social science such as anthropology, archeology, archaeometry, epigraphy, philology, history of art, conservation/restoration, history of architecture, history of museology and the topics related with social sciences, interpretations, approaches and theories. The journal includes original researches and reviews that bring scientific innovation, articles, news, excavation reports and book reviews in accordance with its scope.

In order for the articles to be published in our magazine, they must not have been published elsewhere or accepted for publication. The authors commit that the article they submit to the journal is unique and has not been published previously or sent to any other journal for publication even if it is on a different language. The articles presented at a scientific meeting but not published are acceptable for publication in our journal with the condition to be specified. If the article for publication is produced from a thesis of the author, it must be specified in the footnote that placed in one of the phrases in the first paragraph. The scientific responsibility of the manuscripts belong to the authors. A writer who submits a paper is considered to be committed that the editor, referee and scientific committee member's right to not publish the articles and to make future amendments, corrections and additions there to.

Ç NDEK LER / CONTENTS

MAKALELER / ARTICLES

O. Alper R N- Mustafa KOLA ASIO LU

Amisos Nekropolü Basit Toprak Mezar ve Kiremit Mezar Gelene i 1

*Amisos Necropolis Simple Earth Grave and
Tile Burial Tradition*

Özgür GÜLBUDAK

konografik ve konolojik Ele tiri Yöntemine Göre “Dinteville Alegorisi”

Adlı Eserinin Analizi 30

*An Analysis of “The Allegory of Dinteville” According to Iconographic
and Iconolical Analysis*

İknur YÜKSEL

Günümüze Kadar yile tirme ve Geli tirmelerle Biçimlenmi

Geleneksel ç Mekân Mobilyası “Kotatsu” 49

*The Present Optimization and Improvements Formed Traditional
Interior Furniture “Kotatsu”*

Muhammet Fatih DEM RDA

nsan Kurbanı Üzerine Arkeolojik Bir Ara tırma 67

Eine Archäologische Forschung Des Menschlichen Opfers

Özkan KARACA

Anadolu Antik Kentleri 88

Anatolia Ancient Cities

KAZI - ARA TIRMA / EXCAVATION – RESEARCH

Davut Y TPA A

Samsun/Kavak Kale Doru u Yerle mesi Temizlik alı maları **109**

Cleaning Studies of Samsun/Kavak Kale Doru u Settlement

K TAP TANITIMI / BOOK REVIEW

Fevzi AYDIN

Hans Belting, Arabistan Ba dat'ı ile Rönesans Floransa'sı Arasındaki

Tarihi Bulu ma **118**

Hans Belting, Florenz und Bagdad, Eine westöstliche Geschichte des Blicks

Burcu MUTLU

Orhan Alper irin- Mustafa Kola asio lu, akalca-Karado an Höyü ü:

Arkaik Dönemde Amisos ve Kybele Kültü **122**

akalca-Karado an Mound: Amisos and Kybele Cult in the Archaic Period

HABER / NEWS

Davut Y TPA A- N. Tuba Y TPA A-Akın TEMÜR

Workshop “Kültürel Miras Ba lamında Arkeoloji ve Sanat Tarihinin Yeri” **127**

Workshop “Place of Archeology and Art History in the Context of Cultural Heritage”

Ceyda ÖZTOSUN

16. Uluslararası Kemer Sualtı Günleri

Bu Kapsamda Organize Edilen Bilimsel Etkinlikler **131**

16th International Underwater Days

Scientific Activities Organized in This Scope

Dergi Yayım lkeleri **156**

Ç NDEK LER / CONTENTS

MAKALELER / ARTICLES

- O. Alper R N- Mustafa KOLA ASIO LU**
Amisos Nekropolü Basit Toprak Mezar ve Kiremit Mezar Gelene i **1**
*Amisos Necropolis Simple Earth Grave and
Tile Burial Tradition*
- Özgür GÜLBUDAK**
konografik ve konolojik Ele tiri Yöntemine Göre “Dinteville Alegorisi”
Adlı Eserinin Analizi **30**
*An Analysis of “The Allegory of Dinteville” According to Iconographic
and Iconolical Analysis*
- İknur YÜKSEL**
Günümüze Kadar yle tirme ve Geli tirmelerle Biçimlenmi
Geleneksel ç Mekân Mobilyası “Kotatsu” **49**
*The Present Optimization and Improvements Formed Traditional
Interior Furniture “Kotatsu”*
- Muhammet Fatih DEM RDA**
nsan Kurbanı Üzerine Arkeolojik Bir Ara tırma **67**
Eine Archäologische Forschung Des Menschlichen Opfers
- Özkan KARACA**
Anadolu Antik Kentleri **88**
Anatolia Ancient Cities

KAZI - ARA TIRMA / EXCAVATION – RESEARCH

Davut Y TPA A

Samsun/Kavak Kale Doru u Yerle mesi Temizlik alı maları **109**

Cleaning Studies of Samsun/Kavak Kale Doru u Settlement

K TAP TANITIMI / BOOK REVIEW

Fevzi AYDIN

Hans Belting, Arabistan Ba dat'ı ile Rönesans Floransa'sı Arasındaki

Tarihi Bulu ma **118**

Hans Belting, Florenz und Bagdad, Eine westöstliche Geschichte des Blicks

Burcu MUTLU

Orhan Alper irin- Mustafa Kola asio lu, akalca-Karado an Höyü ü:

Arkaik Dönemde Amisos ve Kybele Kültü **122**

akalca-Karado an Mound: Amisos and Kybele Cult in the Archaic Period

HABER / NEWS

Davut Y TPA A- N. Tuba Y TPA A-Akın TEMÜR

Workshop “Kültürel Miras Ba lamında Arkeoloji ve Sanat Tarihinin Yeri” **127**

Workshop “Place of Archeology and Art History in the Context of Cultural Heritage”

Ceyda ÖZTOSUN

16. Uluslararası Kemer Sualtı Günleri

Bu Kapsamda Organize Edilen Bilimsel Etkinlikler **131**

16th International Underwater Days

Scientific Activities Organized in This Scope

Dergi Yayım lkeleri

156

MAKALELER / ARTICLES

**AM SOS NEKROPOLÜ BASİT TOPRAK MEZAR VE
KİREMIT MEZAR GELENEĞİ**

Orhan Alper R N*

Mustafa KOLA ASIO LU**

Özet

Amisos antik kentine ait ölü gömme gelenekleri içinde basit toprak ve kiremit mezarlar belirli bir yer tutmaktadır. Bu tip mezarlara Amisos nekropol alanında yoğun olarak karşılaşılmaktadır. Her iki mezar tipi de arazinin yapısına göre düzenlenerek, herhangi bir yön birliği olmadan konumlandırılmışlardır. Genellikle sosyal statüleri içerisinde halka hitap eden basit toprak mezarlarda ölü arma anı olarak kullanılan buluntulara çok nadir olarak karşılaşılmaktadır. Kiremit mezarların iki tanesindeki ölü arma anları definin M.S. 2. yüzyılda yaygın olarak ortaya koymaktadır. Her iki mezar tipi Amisos ölü gömme gelenekleri içinde Helenistik Dönemden Roma İmparatorluk Dönemi sonlarına kadar kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Amisos Kenti, Basit Toprak Mezar, Kiremit Mezar, Helenistik Dönem, Roma İmparatorluk Dönemi.

**AM SOS NECROPOLIS SIMPLE EARTH GRAVE AND
TILE BURIAL TRADITION**

Abstract

Relating to Amisos ancient city, simple earth and tile graves reserve a place in the traditions of dead burying. These types of graves are encountered intensely, while at the same time is seen at the local points of dominance of city. Both types of graves also are

* Arkeolog, Samsun Müze Müdürlüğü, alpersirin84@gmail.com

** Arkeolog, Samsun Müze Müdürlüğü, mustafakolagasioglu@gmail.com

position to be arranged according to the structure of land without the union of any direction. Finds rarely are found in the simple earth graves addressed to the public in general social states are used as dead gifts. Two of the tile graves reveal that the gifts lived in the second century A.D. Both types of graves were used from the Hellenistic period in the end of the Roman Empire period in Amisos burial traditions.

Keywords: Amisos City, Simple Earth Grave, Tile Grave, Hellenistic Period, Roman Empire Period.

Giri

Amisos yerleimine ait ilk izler Miletos kolonizasyonunun etkisiyle M.Ö. 6. yüzyılın ortalarında, Samsun'un Atakum İlçesi, Kurupelit Mevkiinde yer alan Çakalca-Karado an Höyüğü'nde belirmeye başlamıştır.¹ Zamanla siyasi etkenlerle kentin ticari hacminin genişlemesi Amisos yerleiminin stratejik açıdan daha elverişli bir konuma taşınmasında etkili olmuştur. Böylelikle kent, M.Ö. 4. yüzyılın sonlarına doğru Samsun'un İlkadım İlçesi'nde yer alan ve çevresine hakim bir noktada bulunan Toraman Tepe üzerine konumlanmıştır.² Bu yüzyıldan itibaren yerleşim Bizans Dönemi'ne dek kesintisiz olarak devam etmiştir.

Toraman Tepe ve çevresine konumlanmış olan Amisos kentinin nekropol alanı ise hemen batısındaki Kalkanca ile Baruthane Mahalleleri'ni, güneybatısındaki Karasamsun Mahallesi'ni ve batı yamaçlarındaki Cedit ile Selahiye Mahalleleri'ni içine alarak yayılım göstermektedir. Burada tespit edilen mezar tiplerinden yoğun olarak, Cumont'un dağaltı mezarlarına benzettiği yeraltı kaya mezarları karşımıza çıkmaktadır.³ Bu mezarlarla birlikte nekropol alanında basit toprak mezarlar, kiremit mezarlar, tümüslere rastlanırken yeraltı kaya mezarları içerisinde pişmiş toprak lahitler ile urne geleneğini yansıtan gömü kaplarına da rastlanılmaktadır. Kentin nekropol alanındaki mezarlar, Helenistik Dönem'den başlayarak Roma İmparatorluk Dönemi'nde de devam etmiştir.⁴ Bununla birlikte Amisos nekropolündeki en erken mezar örneği M.Ö. 4. yüzyılın sonlarına ait olan bugün "Amisos Hazinesi" olarak adlandırılan buluntuların ortaya çıkması olduğu yeraltı kaya mezarıdır.⁵

Kentin nekropolünde görülen yeraltı kaya mezarı örneklerini Tekkeköy İlçesi'nden Atakum İlçesi'ne dek uzanan sahil eridi boyunca görmek mümkündür. Bu durum mezar

¹ İrin ve Kolaşlıoğlu 2016a: s.37.

² İrin ve Kolaşlıoğlu 2016a: s.38.

³ Aktaran Atasoy 1997: s.51, dip not. 57.

⁴ İrin ve Kolaşlıoğlu 2016b: s.72.

⁵ İrin ve Kolaşlıoğlu 2016a: s.38, res. 42.

örneklerinin sadece nekropol alanıyla sınırlı olmadığını, lokal olarak da kullanım gördüğünü göstermektedir.

Amisos kentinin ilk yerleşim alanı olan Çakalca-Karadoğan Höyüğü'nde ortaya çıkan pişmiş toprak Kybele ve Kore heykellerinin varlığı Arkaik Dönem'deki yerli antıyı açıkça gösterirken,⁶ yerleşimin 400 m. kuzeybatısında ortaya çıkan M.Ö. 460/50 yıllarına ait mezar steli de⁷ Amisos'un en erken mezar örneklerini Klasik Döneme dek götürmektedir.

Basit Toprak Mezarlar

İkadam İçesi, Cedit Mahallesi'nde 12 adet ve Kalkanca Mahallesi'nde 2 adet olmak üzere Amisos nekropolünde toplam 14 adet basit toprak mezar tespit edilmiştir.

Cedit Mahallesi Basit Toprak Mezarları:

İkadam İçesi, Cedit Mahallesi, Amisos kentinin batı yamaçlarında 1991 yılında Samsun Müzesi tarafından gerçekleştirilen kurtarma kazısı çalışmaları sırasında açılan sondajlardan toplam 12 adet basit toprak mezar ortaya çıkarılmıştır⁸ (Resim 1, 2). Alanda açılan 4 adet sondajdan sondaj 3 ve sondaj 4'te herhangi bir mezara rastlanılmamıştır.

Sondaj 1 ve sondaj 2 olarak belirlenen 5x5m. ebadında ki alanda 0.30 m.'ye dek derinleştirilerek konglomera kayalık yapıya ulaşılmıştır. devamında ise yaklaşık 0.70-0.80 m. kayalık yapıyı oyularak mezar zeminleri oluşturulmuştur. Definler, konglomera kayalık yapısının oluşturulmasıyla oluşturulmuş zeminin üzerine yerleştirilmiştir. İnhumasyon gömü şeklinin uygulandığı mezarlarda definler dorsal pozisyonda mezara yatırılmıştır. Her iki sondajda çıkan mezarların yönü kuzeybatı-güneydoğudur.

Sondaj 1:

Yüzeyden 1 m. derinlikte ortaya çıkan Resim 3'te görülen defin, 0.34 m. eninde, 0.88 m. uzunluğundadır. Defin bir çocuk bireye aittir.

Yüzeyden 1.85 m. derinlikte ortaya çıkan Resim 4'te görülen defin, 0.42 m. eninde, 1.76 m. uzunluğundadır. Defin kolları karın üzerine yerleştirilmiştir.

Yüzeyden 1.85 m. derinlikte ortaya çıkan Resim 5'te görülen defin, 0.46 m. eninde, 1.80 m. uzunluğundadır.

Yüzeyden 1.20 m. derinlikte ortaya çıkan Resim 6'da görülen defin, 0.40 m. eninde ve leğen kemiğine kadarki uzunluğu 0.94 m.'dir.

⁶ İrin ve Kolaşlıoğlu 2016a: s.20-30.

⁷ Temür 2015: s.817-826, fig.1.

⁸ Akkaya 1993: s.207-209. res. 1-18.

Yüzeyden 1.55 m. derinlikte ortaya çıkan Resim 7’de görülen defin, 0.46 m. eninde, 1.50 m. uzunlu undadır.

Yüzeyden 1.40 m. derinlikte ortaya çıkan Resim 8’de görülen defin, 0.52 m. eninde, 1.40 m. uzunlu undadır. Mezar da iki farklı define ait iskelet kalıntıları ortaya çıkarılmı olup bu durum aynı mezarda birden fazla gömünün gerçekleştiğini göstermektedir.

Sondaj 1’deki mezarlarda herhangi bir defin buluntusuna rastlanılmazken Sondaj 2’deki anakayanın oyularak zemini oluşturulan basit toprak mezarlarda Roma İmparatorluk Dönemi’ne ait bronzdan yapılmı i ne, küpe, toka parçası ve akikten yapılmı yüzük ta ı olmak üzere bazı defin buluntuları ortaya çıkarılmı tır (Resim 9a-b).

Kalkanca Mahallesi Basit Toprak Mezarları:

İkadım İlçesi, Kalkanca Mahallesi’nde Samsun Müzesi tarafından gerçekleştirilen 2010 yılı genel sondaj kazısı çalışmaları sırasında 2 adet basit toprak mezar ortaya çıkarılmı tır.

Her iki mezarda da inhumasyon gömü tekniğinin uygulanmış olduğu definler, toprak zemin üzerine dorsal pozisyonda yatırılmı tır. Anakayanın oyularak zemini oluşturulan mezarlarda herhangi bir buluntuya rastlanılmamı tır.

F36b17d3b pafta, 2379 ada, 1 parselde yer alan Resim 10’da görülen ilk mezar, yüzeyden 0.80 m. derinlikte ortaya çıkmı tır. Defin boyu 0.48 m. eninde, 1.73m. uzunlu undadır. Mezar kuzey-güney yönlüdür.

F36b17d3b pafta, 4341 adadaki park olarak ayrılan alanda Resim 11’de görülen ikinci mezar ise yüzeyden 1.20 m. derinlikte ortaya çıkmı tır. Defin boyu 1.70 m. ve eni 0.50 m.’dir. Mezar doğu-batı yönlüdür.

Kiremit Mezarlar

Atakum İlçesi, Büyükoyumca Mahallesi’nde 3 adet, İkadım İlçesi, Kalkanca Mahallesi’nde 4 adet ve Selahiye Mahallesi’nde 2 adet olmak üzere toplam Amisos Nekropolü ve yayılım alanında 9 adet kiremit mezar ortaya çıkarılmı tır.

Büyükoyumca Mahallesi Kiremit Mezarları:

Atakum İlçesi, Büyükoyumca Mahallesi, Kazımkarabekir Caddesi, 22H-III-A pafta, 1767 ada, 9 parselde temel hafriyat kazısı çalışmaları sırasında 3 adet kiremit mezar ortaya çıkmı tır. Oldukça tahrip olan mezarların kurtarma kazısı 2015 yılında Samsun Müzesi tarafından gerçekleştirilmi tir. inhumasyon gömü tekniğinin uygulandı ı mezarlarda definler

dorsal pozisyonda yatırılmıştır. Sadece bir mezarda kondisyonu oldukça düşük bronz bir sikke ortaya çıkmıştır. Diğer iki mezarda herhangi bir defin buluntusuna rastlanılmamıştır.

Bu mezarlardan ilki 9 nolu parselin kuzeyinde, yüzeyden 0.80 m. derinlikte ortaya çıkmıştır. Mezarın yarıya yakın bir kısmında tahribat mevcuttur. Definin göğüs üstü itibaren ayaklara kadar olan kısmının uzunluğu 0.80 m.'dir. Mezar, 0.50x0.50 m. ölçülerinde 4 adet düz kiremidin karışıklı çatı formunda yerleştirilmiştir. Definin baş kısmındaki açıklığa 1 adet düz kiremit dik olarak yerleştirilerek mezar açıklığı kapatılmıştır. Definin ayak kısmına gelecek olan kiremitler tahrip olmuştur. Çatı konumuna getirilen kiremitlerin birleşme noktalarına 2 adet 0.50x0.20 m. ölçülerinde destek olarak çapraz ekilde oluklu kiremit yerleştirilmiştir. Ayrıca bu oluklu kiremitlerden biri de yine defin başının kapatıldığı kiremidin arkasına yatay olarak yerleştirilmiştir. Doğu-batı yönlü olan definin kafatası sağ tarafına çevrilidir. Yüzey basıncı nedeniyle kiremitlerde kırılmalar olmuştur. Kiremitlerden biri de definin kafatasına doğru ezilmeye neden olmuştur. Definin ağız içine Kharon geleneği doğrultusunda bir adet bronz sikke konulmuştur (Resim 12a-b-c-d).

Mezarlardan ikincisi 9 nolu parselin batısında yer almaktadır. Definin ayaklardan itibaren gövdeye doğru olan kısmı hafriyat esnasında tahribata uğradığı için var olan uzunluğu yaklaşık 1 m.'dir. Mezar yüzeyden 2.50 m. derinlikte kolay ilerlenebilen anakaya içerisine 0.70x0.70 m.'lik yatay bir oyuk açılarak oluşturulmuştur. Ayrıca definin kuzey yönüne 0.45x0.65 m. ölçülerinde yan yana dikey olarak yerleştirilmiş 2 adet düz kiremit bulunmaktadır. Mezar güneydoğu-kuzeybatı yönlüdür (Resim 13a-b-c).

Üçüncü mezar ise 9 nolu parselin güneyinde olup yüzeyden 1.30 m. derinlikte ortaya çıkmıştır. Mezar büyük oranda tahrip olmuştur. Definin batı yönüne, 1.80 m. uzunluğunda çapı 0.20-0.30 m. arasında değişen boyutlarda düzensiz taşlar sıralanmış olup doğu yönü de anakaya dayandırılmıştır. Mezar içinde oluşan çökme ve kaymalardan dolayı taşlar defin üzerine basınç uygulayarak tahribe neden olmuştur. Bu nedenle defin mezardaki ilk yerleştirilen konumunu koruyamamıştır. Mezarın üstü içbükey ve düz kiremitlerle kapatılmış ancak mezar genelinde kiremitler parçalandığı için kiremitlerin formları tam olarak belirlenememiştir. Mezar kuzeybatı-güneydoğu yönlüdür (Resim 14a-b-c-d).

Kalkanca Mahallesi Kiremit Mezarları:

İkadım İçesi, Kalkanca Mahallesi'nde yer alan Baruthane Tümülüsleri (bugünkü Amisos Tepesi)'nin 2005 yılında Samsun Müzesi tarafından gerçekleştirilen kurtarma kazısı çalışmaları sırasında 1 adet, Yıldırım Çınar Bulvarı, 19J-2B pafta, 2441 ada, 12 parselde Samsun Müzesi tarafından gerçekleştirilen 2010 yılı genel sondaj kazısı çalışmaları sırasında ise 2 adet olmak üzere toplam 3 adet kiremit mezar ortaya çıkarılmıştır.

nhumasyon gömü eklinin uygulandı ı mezarlarda definler dorsal pozisyonda yatırılmı tır. Sadece bir mezarda kondisyonu oldukça dü ük bronz bir sikke ortaya çıkmı tır. Di er iki mezarda herhangi bir defin buluntusuna rastlanılmamı tır.

Mezarlardan ilki yüzeyden 1.15 m. derinlikte denize uzanan yamaç üzerinde, Baruthane Tümülüsleri'nin yakla ık 60 m. kuzeyinde yer almaktadır. Mezar, toplam 6 adet düz kiremidin kar ılıklı çatı formunda yerle tirilmesiyle olu turulmu tur. Kuzey-güney yönlü olan mezarın ba ve ayak kısımları da dik ekilde birer düz kiremit ile kapatılmı tır. Kiremitler küçük moloz ta larla desteklenmi tir. Mezarın uzunlu u 1.47 m. olup geni li i 0.47 m.'dir. Gömüye ait kemikler erimi ve da ılımı haldedir (Resim 15a-b-c).

Genel sondaj kazısında ortaya çıkan di er iki mezar ise 1 m. geni li inde ve 1 m. giri aralı na sahip kö eleri ile birlikte toplam uzunlu u 13 m. olan kaba moloz ta larla örölmü ortalama 0.80 m. yüksekli inde bir çevre duvarı içerisinde yer almaktadır (Resim 16a-b).

Çevre duvarı içerisinde yer alan mezarlardan ilki yüzeyden 0.40 m. derinlikte ortaya çıkmı olup uzunlu u 1.5 m.'dir. Yüzey basıncından dolayı mezar kiremitleri çökerek kırılmı tır. Kiremit kırıklardan yola çıkıldı ında mezarın 6 adet kiremidin kar ılıklı çatı formunda yerle tirilmesiyle olu turuldu u anla ılmı tır. Mezar, kuzeydo u-güneybatı yönlüdür (Resim 17).

İkinci kiremit mezar ise ilk mezarın 0.60 m. güney yönünde bulunmaktadır. Yüzeyden 0.40 m. derinlikte ortaya çıkan mezarın uzunlu u 1.80 m.'dir. Mezardan sadece birbirlerine çatı formunda yerle tirilmi 2 adet düz kiremit, define ait kafatası ve bacak kemiklerine ait kalıntılar bulunmu tur. Definin çevresinde da ınık olarak ortaya çıkan kiremit parçaları ve ilk mezarı da çevreleyen çevre duvarına dayandırılmı kemik kalıntıları mezarın bir yönünün duvara sınırlandırıldı ını göstermektedir. Mezar, kuzeydo u-güneybatı yönlü olup definin kafatası çevresinde Kharon gelene i do rultusunda bırakılmı 1 adet bronz sikke ortaya çıkmı tır (Resim 18a-b-c).

Çevre duvarının 2 m. güneybatı yönünde ise yüzeyden 0.80 m. derinlikte Helenistik Dönem'e ait 1 adet pi mi toprak koku kabı ortaya çıkmı tır (Resim 19). Mezar dı ında ortaya çıkan bu buluntunun, yamaç üzerinde yapılan yol tıra lama çalı malarıyla a a ı dökülen toprak dolgusu ile gelmi oldu u anla ılmı tır. Bu ekildeki buluntulara, Baruthane Deresi boyunca tıra lanmı toprak akıntısında da sıkça rastlanılmaktadır.

Cedit Mahallesi Kiremit Mezarları:

İkadam İ çesi, Selahiye Mahallesi, Baruthane Deresi yamaçlarında 1991 yılında Samsun Müzesi tarafından gerçekleştirilen kurtarma kazısında 1 adet kiremit mezar ortaya çıkarılmı tır.

Mezar yüzeyden 0.70 m. derinlikte ortaya çıkmış olup 1.10 m. uzunluğunda ve 0.30 m. enindedir. Mezar zeminine yerle tirilen kiremitler üzerine defin yerle tirilmiştir. İnhumasyon gömü eklinin uygulandığı mezarda defin dorsal pozisyonda yatırılmıştır. Kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanan gömüye ait iskelet parçaları da aynı durumdadır. Mezarda gömü hediyesi bulunmamıştır (Resim 20).

Selahiye Mahallesi Kiremit Mezarları:

İkadım İlçesi, Selahiye Mahallesi, 4349 ada, 18 parselde Samsun Müzesi denetiminde gerçekleştirilen temel hafriyatı çalışmaları sırasında 1 adet kiremit mezar ortaya çıkarılmıştır.

Mezar yüzeyden 1.5 m. derinlikte ortaya çıkmıştır. Defin, konglomera kayalık yüzeyine açılan sığ bir çukura yerle tirilmiştir. Güney-kuzey yönlü ve 1.30 m. uzunluğundaki mezarın genişliği 0.45 m.'dir. Mezar, gömünün üzerine 3 sıra halinde 6 adet düz kiremidin karınlıklı çatı formunda yerle tirilmesi ve baş ile ayak uçlarına birer adet düz kiremidin kapatılmasıyla oluşturulmuştur. Mezarın hazırlanmasında toplam 8 adet dikdörtgen formunda düz kiremit kullanılmıştır. Kiremitlerin yıkılmaması ve sağlamlığını muhafaza etmesi amacıyla mezarın çevresi üst üste yerle tirilmiş küçük boyutlu moloz taşlarla desteklenmiştir. Mezar kiremitleriyle taşlar arasındaki boşluğu önlemek için ise aralara küçük kırık kiremit parçaları yerle tirilmiştir.

Gömünün üzerine ince taneli kum örtüldükten sonra üstüne kiremitler yerle tirilmiştir. Bunun yanında inhumasyon gömü eklinin uygulandığı defin, mezara dorsal pozisyonda yatırılmıştır. Ancak gömü üzerine serilen ince taneli kumun etkisi mezar içindeki definin pozisyonunda kaymalara neden olmuştur. Ölü hediyelerinden yola çıkıldığında definin bir kız çocuğuna ait olduğu anlaşılmıştır (Resim 21a-b).

Mezarda gömü hediyesi olarak Kharon geleneğindeki dorultusunda kafatası hizasında 1 adet gümüş sikke, 2 adet altın küpe, kol hizasına 1 adet cam hamurundan boncuk ile 1 adet kırık vaziyette gümüş bilezik ve göğüs hizasına 1 adet gümüş çanak ekinde kolye ucu ile kırık parçalı halde 1 adet pimi toprak oinochoe ortaya çıkmıştır (Resim 22a-b-c-d).

Gümüş sikke Hadrian Dönemi'ne ait Amisos darphı drahimidir. Kondisyonu düşük sikkenin ön yüzünde sağa dönük imparator başı arka yüzde ise oğlak tasviri ile bu betimi çevreleyen lejant bulunur. Mezar ve buluntuları sikkeden yola çıkılarak M.S. 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmektedir (Resim 23).

Karasamsun Mahallesi Kiremit Mezarları:

İkadım İlçesi, Karasamsun Mahallesi, Mehtap Caddesi, F36B17D3A pafta, 2407 ada, 7 parselde Samsun Müzesi tarafından gerçekleştirilen 2006 yılı genel sondaj kazısı çalışmaları sırasında 1 adet kiremit mezar ortaya çıkarılmıştır.

Yüzeyden 0.50 m. derinli e dek toprak dolgusu, devamında ise 0.20 m.'ye dek anakayanın oyulmasıyla olu turulan mezarın üstü 6 adet kar ılıklı çatı formunda yerle tirilmi düz kiremitle örtülmü tür. Definin ba açıklı ı ise dik olarak yerle tirilen düz kiremit ile kapanmı tır. Mezar geneli yüzey basıncı nedeniyle çökmü durumda olup kiremitler oldukça tahrip olmu tur.

Kuzey-güney yönlü 1.30 m. uzunlu undaki mezara inhumasyon gömü uygulanmı olup defin dorsal ekilde yatırılmı tır. Define ait kafatasının dü memesi için iki yanına ve ayakuçlarına ufak ta lar yerle tirilmi tir (Resim 24a-b-c).

Mezara, Kharon gelene i do rultusunda 1 adet bronz sikke konulmu tur. Kondisyonu oldukça dü ük olan sikke okunamayacak haldedir.

De erlendirmeler:

Amisos nekropolünde tahribe oldukça açık bir konumda olan (genellikle in ai faaliyetler ve tarımsal çalı malar vb.) basit toprak ve kiremit mezarlar bugüne dek Samsun Müzesi denetiminde yapılan kazılarla tespit edilebilmi tir. Bu mezarlar arazinin konumuna göre yerle tirildikleri için belirgin bir yön birli inden bahsetmek mümkün de ildir. Amisos yerle iminin batı yamaçlarındaki basit toprak mezarlarda oldu u gibi definin konulu eklini arazinin yapısı belirlemi tir. Anakayanın oyulmasındaki neden mezarların yamaca konulmasından kaynaklanmaktadır. Kayaç yapısının oyulmasıyla definlerin yerle tirildi i zeminde kaymasının önüne geçilmeye çalı ılmı tır.

Amisos nekropolü ve yayılım alanında ortaya çıkan kiremit mezarlarda benzer çatı kiremitlerinin kar ılıklı çatılarak olu turuldu u örnekler yo unluktur. Basit toprak mezarlarda oldu u gibi kiremit mezarlarda genellikle arazinin hafif e imli kısımlarına yerle tirilmi tir. Böylelikle Amisos nekropolündeki arazinin co rafi yapısının her iki mezar gelene inin konumlandırılmasında etkili oldu u görülmektedir.

Mezarların ço unda defin hediyesi olarak herhangi bir buluntu ortaya çıkmamı tır. Bu durum mezarlardaki defini gerçekte tirilen bireyin statüsünün belirlenmesini oldukça güçle tirmi tir. Her iki mezar gelene inde definlere inhumasyon gömü uygulanmı olup dorsal ekilde yatırılmı tır. Ayrıca tespit edilen 23 adet mezarın sadece 4'ünde Kharon gelene i do rultusunda sikke ele geçmi tir.

Genel olarak; Amisos nekropolünde ortaya çıkan basit toprak mezarları, “*Anakayanın oyuldu u tek definli basit toprak mezarlar*” (Resim 3, 4, 5, 6, 7, 9a, 10, 11) ve “*Anakayanın oyuldu u birden çok definli basit toprak mezarlar*” (Resim 8) olarak 2 gruba; kiremit mezarları da, “*Kiremit çatma mezarlar*” (Resim 12a-b, 15a, 17, 18a-b, 21a, 24a), “*Kiremit*

tabanlı mezarlar” (Resim 20), “*Kiremit destekli mezarlar*” (Resim 13a-b) ve “* bükey kiremitli mezarlar*” (Resim 14a) olarak 4 gruba ayırmak mümkündür.

Amisos nekropolünde yo un olarak ortaya çıkan yeraltı kaya mezarlarının mimari yapısı ve defin buluntularının zenginli i, mezarların belirli statüyü gerektirdi ini gösterirken, Amisos nekropolünde ortaya çıkan basit toprak ve kiremit mezarların daha çok halka hitap eden örnekler olarak kullanıldı ı anla ılmaktadır. Roma mparatorluk Dönemine tarihlenen basit toprak mezarlardan Cedit Mahallesi’ndeki mezarda ortaya çıkan defin buluntuları ve Selahiye Mahallesi’ndeki M.S. 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen kiremit mezardaki buluntular her iki mezar gelene inin Roma mparatorluk Dönemi’nde kullanıldı ını net olarak ortaya koymaktadır. Ancak Toroman Tepe’deki yerle ime ait en erken mezar öre inin M.Ö. 4. yüzyılın sonlarına tarihlenmesi ve nekropolde yo un olarak ortaya çıkan yeraltı kaya mezarlarının M.Ö. 3. yüzyıl ve M.S. 3. yüzyıl aralı ına tarihlenmesi, buluntusu bulunmayan basit toprak ve kiremit mezarları genel olarak Helenistik Dönem ve Roma mparatorluk Dönemi’ne tarihlendirmemizi mümkün kılmaktadır.

KAYNAKÇA

Akkaya, M. 1993: *Amisos Antik Kenti Kurtarma Kazısı*, III. Müze Kurtarma Kazıları Semineri (27-30 Nisan 1992, Efes), ss.207-218, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Atasoy, S. 1997: *Amisos. Karadeniz Kıyısında Bir Kent*, Samoto Otomobil/Koç Holding, Samsun.

irin, O. A. ve Kola asıo lu, M. 2016a: *Çakalca-Karado an Höyü ü: Arkaik Dönemde Amisos ve Kybele Kültü*, SAMTAB (Samsun ve Çevresi Turizm Alanı Altyapı Hizmet Birimi) Yayınları 1, Samsun.

irin, O. A. ve Kola asıo lu, M. 2016b: *Antik Amisos Kenti'nden Bir Yer Altı Odalı Mezar Örne i*, Bütün ehir Kent Kültürü Dergisi, 2/12, ss.70-80.

Temür, A. 2015: *Thoughts on a Grave Stele From the Classical Period in Samsun Museum*. Belleten C.LXXIX/S.286, ss.817-826.

Resim 1: Samsun'un İlkadım İlçesi, Cedit Mahallesi'nde yer alan Amisos kentinin batı yamaçlarından görünüm.

Resim 2: Amisos kentinin batı yamaçlarında toplam 12 adet basit toprak mezar ortaya çıkarılmıştır.

Resim 3: Cedit Mahallesi, Sondaj 1’de ortaya çıkan basit toprak mezardan görünüm.

Resim 4: Cedit Mahallesi, Sondaj 1’de ortaya çıkan basit toprak mezardan görünüm.

Resim 5: Cedit Mahallesi, Sondaj 1'de ortaya çıkan basit toprak mezardan görünüm.

Resim 6: Cedit Mahallesi, Sondaj 1'de ortaya çıkan basit toprak mezardan görünüm.

Resim 7: Cedit Mahallesi, Sondaj 1'de ortaya çıkan basit toprak mezardan görünüm.

Resim 8: Cedit Mahallesi, Sondaj 1'de ortaya çıkan basit toprak mezardan görünüm.

Resim

Cedit Mahallesi'nden Sondaj 2'de ortaya çıkan 6 adet basit toprak mezardan genel görünüm.

9a:

Resim

9b:

Üst: Samsun Müze Müdürlüğü envanterine 2-12/1991 nolu ile kayıtlı bronz ne. Uzunluk; 10,5cm. Roma İmparatorluk Dönemi.

Sa Alt: Samsun Müze Müdürlüğü envanterine 2-13/1991 nolu ile kayıtlı bronz Toka. Uzunluk; 10,5 cm. Kalınlık; 0,3 cm. Roma İmparatorluk Dönemi.

Sol Alt: Samsun Müze Müdürlüğü envanterine 2-14/1991 nolu ile kayıtlı bronz Küpe. Çap; 2,2-1,9 cm. Kalınlık; 0,2 cm. Roma İmparatorluk Dönemi.

Resim 10: Kalkanca Mahallesi, 2379 ada, 1 Parselde ortaya çıkan basit toprak mezardan görünüm.

Resim 11: Kalkanca Mahallesi, 4341 adada ortaya çıkan basit toprak mezardan görünüm.

Resim 12a: Büyükoyumca Mahallesi, 1767 ada, 9 parselin kuzeyinde ortaya çıkan kiremit çatma mezardan görünüm.

Resim 12b: Kiremit çatma mezardan ayrıntı.

Resim 12c: skeletten ayrıntı.

Resim 12d: skeletten ayrıntı.

Resim 13a-b: Büyükoyumca Mahallesi, 1767 ada, 9 parselin batısında ortaya çıkan kiremit mezardan görünüm.

Resim 13c: Mezar kiremidinden ayrıntı.

Resim 14a: Büyükoyumca Mahallesi, 1767 ada, 9 parselin batısında ortaya çıkan kiremit mezardan görünüm.

Resim 14b: Kiremit mezardan ayrıntı.

Resim 14c-d: Mezarın ve iskelet kalıntısından ayrıntı.

Resim 15a: Kalkanca Mahallesi'nde ortaya çıkan kiremit çatma mezardan görünüm.

Resim 15b: Kiremit çatma mezardan görünüm.

Resim 15c: Mezarın, kiremitlerin kaldırıldıktan sonraki görünümü.

Resim 16a: Kalkanca Mahallesi, Yıldırım Çınar Bulvarı, 2441 ada, 12 parseldeki kiremit mezarları çevreleyen kaba moloz taşlarla örülmüş çevre duvarından görünüm.

Resim 16b: Mezarları çevreleyen çevre duvarından ayrıntı.

Resim 17: Kalkanca Mahallesi, Yıldırım Çınar Bulvarı, 2441 ada, 12 parselde ortaya çıkan kiremit çatma mezardan görünüm.

Resim 18a: Kalkanca Mahallesi, Yıldray Çınar Bulvarı, 2441 ada, 12 parselde ortaya çıkan kiremit çatma mezardan görünüm.

Resim 18b: Mezarda ortaya çıkan kafatasından görünüm.

Resim 18c: Mezarıda bulanın kafatasından ve a ız içine konulmu şikkeden ayrıntı.

Resim 19: Kalkanca Mahallesi, Yıldıray Çınar Bulvarı, 2441 ada, 12 parseldeki kiremit mezarları çevreleyen kaba moloz ta larla örölmü çevre duvarının 2m. güneybatısında ortaya çıkan Helenistik Dönem'e ait pi mi toprak koku kabından görünüm.

Resim 20: Cedit Mahallesi, Baruthane Deresi boyunca uzanan yamaçta ortaya çıkan kiremit tabanlı mezardan görünüm.

Resim 21a: Selahiye Mahallesi, 4349 ada, 18 parselde ortaya çıkan kiremit çatma mezardan görünüm.

Resim 21b: Mezarın, kiremitlerin kaldırıldıktan sonraki görünümü.

Resim 22a: Samsun Müze Müdürlüğü etütlüüne 2015/355 no ile kayıtlı pişmiş toprak Oinochoe. Uzunluk; 18,1 cm. Ağız Çap; 6,5 cm. Dip Çap; 5,9 cm. Roma İmparatorluk Dönemi (M.S. 2. yüzyılın ilk yarısı)

Resim 22b:

Sol: Samsun Müze Müdürlü ü envanterine 2015/6 (A) nolu ile kayıtlı gümüş Kolye Ucu. Yükseklik; 2 cm. Çap; 1,4 cm. A ırlık; 2,60 gr. Roma mparatorluk Dönemi (M.S. 2. yüzyılın ilk yarısı)

Sa : Samsun Müze Müdürlü ü envanterine 2015/7 (A) nolu ile kayıtlı gümüş Bilezik. Çap; 4,3 cm. A ırlık; 2,90 gr. Roma mparatorluk Dönemi (M.S. 2. yüzyılın ilk yarısı)

Resim 22c:

Sol: Samsun Müze Müdürlü ü envanterine 2015/4 (A) nolu ile kayıtlı altın Küpe. Çap; 1,6 cm. A ırlık; 0,65 gr. Roma mparatorluk Dönemi (M.S. 2. yüzyılın ilk yarısı)

Sa : Samsun Müze Müdürlü ü envanterine 2015/5 (A) nolu ile kayıtlı altın Küpe. Çap; 1,5 cm. A ırlık; 0,65 gr. Roma mparatorluk Dönemi (M.S. 2. yüzyılın ilk yarısı)

Resim 22d: Cam hamurundan yapılmı bir nazar boncu u. Çap; 1,6 cm Delik Çap; 0,3 cm. A ırlık; 2,65 gr. Yükseklik; 1,3 cm. Roma mparatorluk Dönemi (M.S. 2. yüzyılın ilk yarısı)

Resim 23: Hadrian Dönemi'ne ait gümü sikke (M.S. 117-138).

Resim 24a: Karasamsun Mahallesi, 2407 ada, 7 parselde ortaya çıkan kiremit çatma mezardan görünüm.

Resim 24b: Mezarda kiremitlerin kaldırılması sonrasında ortaya çıkan iskeletten görünüm.

Resim 24c: Kafatasından ayrıntı.

Tablo 1:

**KONOĞRAFİK VE KONOLOJİK ELE TİRİ YÖNTEMİNE GÖRE
“DİNTEVILLE ALEGORİSİ” ADLI ESERİN ANALİZİ**

Özgür GÜLBUDAK*

Özet

Bu makalede Erwin Panofsky'nin “ikonografik ve ikonolojik Sanat Ele tiri” yöntemi esas alınarak 1537-1538 tarihli “Dinteville Alegorisi” adlı eser analiz edilmiştir. Resim, Fransız veya Hollanda Ekolünden bir ressam tarafından yapılmış, Rönesans'ın önemli ve gizem dolu yapıtlarından biridir. Eserin analizi doğal anlam (olgusal, ifadesel anlam), uzla malı anlam (ikincil anlam) ve içsel anlam (içerik) alt başlıklarından oluşmaktadır. Sanatçının yaşadığı dönemin sanat özelliklerine göre, yüksek değer biçilen dini olayı eserine nasıl uyarladığının gözlemlendiği bir çalışmadır. Araştırmada Panofsky'nin ikonografik ve ikonolojik ele tiri yönteminin etkili olduğu öne çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanat Ele tiri, ikonografi, ikonoloji, Resim, Dinteville Ailesi.

**AN ANALYSIS OF “THE ALLEGORY OF DİNTEVILLE” ACCORDING TO
ICONOGRAPHIC AND ICONOLOGICAL ANALYSIS**

Abstract

In this article, “Allegory of Dinteville”, which was painted by France or Dutch School painter in 1537-1538, is analyzed according to Erwin Panofsky's iconographic and iconological art analysis. This painting is an important work of European Renaissance movement. The analysis consists of three stages under the headings of natural (primary) subject matter, conventional (secondary) subject matter and tertiary meaning (intrinsic meaning or content). It is a work of observing how the artist adapts the highly valued

*Ar . Gör. Özgür GÜLBUDAK, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, Kurupelit/SAMSUN, E-mail: ozgurblk2777@gmail.com

religious phenomenon to his work according to the artistic characteristics of his time. In the study, Panofsky's iconographic and iconological criticism method was emphasized.

Keywords: Art Criticism, Iconography, Iconology, Painting, Dinteville Family.

Günümüze ula an ve toplumlar adına özel bir yere sahip çok sayıda sanat eseri vardır. Bunlar arasında resim alanına ait olanlar oldukça dikkat çekicidir. Çünkü görsel anlatıma dayalı bu sanat yapıtları, olu turuldu u dönemin kültür, ekonomi, siyaset, sosyoloji ve gelenekleri gibi birçok alana dair izler ta ır. 16. yüzyılda ya amı olan talyan mimar, ressam, yazar ve sanat tarihçi Giorgio Vasari'den beri, bu tarihi resimler ve üreticileri ara tırılmaktadır. Ça ımızda ise Erwin Panofsky'in "konografik ve konolojik Sanat Ele tirisi" yöntemi, sanatçıların resimlerini analiz etmek için uygulanan önemli metotlardan birisidir. Panofsky'nin metodu, hocası Heinrich Wölfflin'in sanat yapıtının biçimsel çözümlemesi için geli tirdi i fikre kar ıt olarak, eseri, biçim konu ve içerik açıdan inceleyen ve günümüz sanat tarihi yönteminin temelini te kil eden, üçlü inceleme düzeyine göre tasarlanmı tır¹.

Bir yapıtta görülen biçimleri, ki inin tanıdı ı nesnelere benzeterek; bu biçimler arasındaki ili kileri belirterek, yani bu biçimlerin hangi hareketler içinde oldu unu ortaya çıkararak olgusal anlam elde edilir. Panofsky bu a amalardan ilkinin "ön-ikonografik inceleme" olarak adlandırır. Belirli nesnelere benzetip isimlendirilen, daha sonradan bu biçimlerin ifade etti i hareketler saptanarak eserin ifadesel anlamı ortaya konabilir. Çevresel etmenler insanın üzerinde farklı duygusal yo unluklar olu turabilir. Örne in sevgi, acı, hüzn, nefret gibi. Tüm bunlar ifadesel nitelikler olarak tanımlanmaktadır. Böylece olgusal ve ifadesel anlamların analizi sayesinde "do al anlam"a ula ılabilir².

Panofsky, ikinci inceleme a amasını "ikonografik tanımlama" ekinde adlandırmaktadır. Bu, sanat yapıtında betimlenmi olan biçimlerle, tema ve kavramlar arasında bir ba olu turulması, imgelerin çözümlenerek öykü ve alegorilerin belirlenmesi i lemidir³. Panofsky, eserin ilk bakı ta kapalı kalan ve gündelik tecrübelerle açıklanamayan anlamına "uzla malı anlam" der. Bu anlamı bulmak için gündelik deneyimlerin dı ına çıkmak ve onları ekstra bilgilerle geli tirmek gerekir⁴.

¹ Akyürek 1995; 12.

² Cömert 2010; 15.

³ Akyürek 1995; 12.

⁴ Cömert 2010; 16.

Wölfflin'in "biçimsel analizi" motiflerin bir araya getirdi i kompozisyonların bir analizidir. Yani biçimsel analiz katı biçim takıntısı ile duygu ve ifadesel anlatımlardan sakınır. Örne in bir azizin atribüsü sayesinde onun kimli ini belirleme i lemi kolayla abilir⁵.

Son olarak uygulanan üçüncü inceleme a aması ise "içsel anlam veya içerik"tir ve yöntemin en üst seviyesidir. Panofsky bunu sanat yapıtının "içeri i" olarak adlandırmaktadır. Bu a amada, sanat yapıtının olu tu u dönemdeki kültürel seviye, sanatçının karakteri ve bu ortamda ortaya çıkan eserin içerd i "anlam" incelenmelidir⁶. Panofsky'e göre; bir eserin anlamı, bir ulusun, bir dönemin, bir sınıfın, bir dinsel veya felsefi görü ün temelini aç a çıkararak asıl ilkeler ara tırılarak anla ılabilir. O halde, ikonografi ne kadar çözümlenmeye dayanıyorsa, ikonoloji de o kadar birle tirme yöntemi etrafında ekillenmektedir⁷.

Yöntem

Bu ara tırmada Fransa veya Hollanda ekolüne ait bir sanatçının resmetti i bilinen, fakat kime ait oldu u tam olarak belirlenememi "Dinteville Alegorisi" adlı eser, Erwin Panofsky'nin "konografik ve konolojik Sanat Ele tirisi" yöntemi do rultusunda incelenecektir (Figür 1). Panofsky'nin yöntemi, sanat ve sanat e itimi alanlarında geçerlili i kabul görmü ve günümüzde de kullanılmaya devam eden bir metottur.

Do al Anlam (Olgusal, fadesel Anlam)

Resmin do al anlamı incelendi inde; resmin neredeyse tamamı erkek figürleriyle doludur. Sol bölümde; son derece gösteri li kıyafetleri ve ba nda tacı bulunan bir figür, sa kısında ise yine gösteri li ve kendine has kıyafetlere sahip iki erkek figürü resmin ön planına do ru çekilmi tir. Sanatçı, resmin ön planına yerle tirdi i bu üç ki iyle, iki farklı cephe yaratmayı amaç edinmi tir. Ön plandaki karakterlerin arkasında, iki tarafın müttefikleri veya yakınları olarak tanımlanabilir çe itli erkek figürleri bulunmaktadır.

⁵ Panofsky 2014; 29.

⁶ Akyürek 1995; 13.

⁷ Panofsky 2014; 29.

Figür 1: Hollanda veya Fransa Ekolü, Dinteville Alegorisi, 1537-1538, Ah ap Üzerine Ya lı Boya, 176,5 x 192,7 cm, New York, Metropolitan Museum of Art⁸

Eserin ortasında resim düzlemini yukarıdan aşağıya bölen yeşil bir perde görülmektedir. Perdenin sağında ve solunda beşer figür vardır. Mimari bir yapının içerisinde sahnelenen kompozisyonun sol-ön bölümündeki erkek figürü, altın sarısı bir oturak üzerindedir. Kare kaideye yerleştirilmiş bu oturak, bitkisel ve geometrik motifler barındırmakta ve üst bölümünde dört volüt, ön cephesinde ise üç dilimli bir form dikkat çekmektedir. Burada oturan orta yaşlarda ve minyon erkek figürü, kısa saçlı ve uzun sakallı olarak resmedilmiştir. Üzerinde mavi ve sarı renklerin hâkim olduğu kısa kollu bir tunik vardır ve tuniğin gövde kısmına mavi üzerine sarı ve siyah renklerle bitkisel süslemeler işlenmiştir. Figür sol elini, avuç içi cepheden görülecek biçimde yan doğru uzatmış, başında derli taçlarla süslenmiş altın bir taç, sağ elini ve elindeki uzun ince cismi de havaya kaldırmış vaziyettedir. Figürün resmin sağında yer alan kişilere doğru dönük vücudu, oldukça hareketli ve kaslı biçimde tasvir edilmiş, buna karşın bakışları ve yüzü donuktur. Karakterin

⁸ Brown 1999; 74.

aya ında, parmaklarını açıkta bırakan ve baldırına kadar çekilmi çizimleri vardır. Sol aya ı zemine temas eden figürün sa aya ının altında kahverengi bir küre yer almaktadır.

Sa ön bölümde; üzerinde gri, mavi ve sarı tonlarında bol dökümlü bir kıyafet taşıyan, orta ya larda ba ka bir erkek figürü vardır. Rönesans ve Barok eserlerde sıklıkla kullanılan kontraposto⁹ durulu figür, fiziksel olarak sol-ön bölümdeki karaktere benzemektedir. Yüzü tam cepheden resmedilmi figürün kafasındaki ba lık oldukça yüksek tutulmu , hatta tamamı tablonun çerçevesine sını mamı tır. Aya ında ince iplerden oluşan pembe bir sandalet vardır. Sol eliyle kıyafetinin iplerini tutan karakterin sa elinde bir yılan gözükmektedir. Bu ki i yılanın kuyru undan tutmu vaziyette tasvir edilmi tir ve yılanın ba ı yerdedir.

Orta bölümde; yarı çıplak görünümde, tek askılı kısa kırmızı bir kıyafete sahip biçimde ön plana çıkarılmı bir ba ka erkek tasviri vardır. Kırmızı kıyafette, turuncu, gri ve mavi renkte eritler kullanılmı ve bu eritlerin üzerinde de geometrik süslemelere yer verilmi tir. Kısa saçlı ve uzun sakallı figür, ön plandaki iki figürü andırır fiziksel özelliklere sahiptir. Ba ı soldaki mavi kıyafetli ki iye dönük olan figürün vücudu cepheden resmedilmi tir ve ba ının iki yanında üçgen biçimli sarı çizgiler kullanılmı tır. Elleri ise ba ının tam tersi istikamete do ru hareket halindedir ve sol i aret parma ıyla gökyüzünü, sa i aret parma ıyla da solundaki di er erkek figürünü göstermektedir. Tıpkı ilk iki erkek tasviri gibi bu figür de kaslıdır. Fakat yalın ayaklı olarak betimlenmi tir.

Resmin sa ında ön plana çıkan iki erkek tasvirinin hemen arkasında üç erkek daha yer almaktadır. En sa daki ki i, bahsedilen di er figürlerle benzer fiziksel özelliklere sahiptir. Üzerinde pembe renkte uzun bir pelerin olan bu karakterin ba ında, basık kırmızı bir apka vardır. apkasının üzerinde pembe ku tüyelerinin dikkat çekti i figürün aya ında ise ye il sandaletler vardır. Karakterin sa omzu üzerinde, izleyiciye gözlerini dikmi bir ba ka erkek tasviri görülmektedir. Bu ki inin sadece ba ı resme dâhil edilmi tir. Karakter hemen hemen di er erkek figürleriyle aynı ölçülere sahiptir. Fakat sakalları yoktur ve sadece bıyıklı olarak resmedilmi tir.

aret parma ını gökyüzüne do ru uzatmı olan ki inin hemen arkasında, mavi elbiseli, orta boylu, kısa saçlı ve sakallı olarak resmedilmi bir erkek figürü daha vardır. Bu figür de resmin sa kısmında görülen erkek figürlerine benzer özelliklerdedir. Fakat sa bölümde görülen erkeklerin tamamı sola do ru dönük resmedilmi , mavi elbiseli bu erkek ise ters istikamete bakar biçimde gösterilmi tir. Tıpkı önündeki figür gibi çıplak ayaklıdır.

⁹ Bu pozda ayakta duran ki i, kalçası ve bacaklarıyla gövdesinin üst kesimi hafifçe farklı yönlere dönük olarak betimlenir. Sözcü ün kökeni talyanca “constrapposto”dur. Bkz. Sözen-Tanyeli 2011; 175.

Tablonun sol arka bölümünde, sahnenin mimari bir yapının içerisinde geçti ini anlamamızı sa layan yuvarlak kemerli bir giri ve yarısı görülebilen bir kompozit sütun ba lı ı vardır. Bu mimari elemanlar ile sol ön bölümde oturan figürün arasına dört erkek figürü daha yerle tirilmi tir. Arkada görülen bu ki iler, kıyafet, saç ve sakal tercihleriyle sa kısımdaki karakterlerden ayrılmaktadır. Sahnenin en solundaki sa a dönük figür; kısa saçlı ve uzun sakallıdır. Üzerinde beyaz gömlek, onun da üstünde kahverengi bir yelek, altında ise bol dökümlü pembe bir kıyafet vardır. Sa eliyle kıyafetini toplayan figürün i aret parma ı yer i göstermektedir. Bu figürün arkasında, hafif sa a dönük biçimde resmedilmi , uzun sakallı ve ye il elbiseli bir ba ka erkek figürü, solunda ise ters istikamete bakan kısa sakallı ve bıyıklı ba ka bir erkek figürü vardır. Resmin merkezine yakın konumdaki perdenin arkasında, sakalsız ve di er figürlere oranla daha genç bir erkek figürü vardır. zleyiciye bakan bu karakterin üzerinde krem rengi hâkim yaka bir gömlek vardır.

Sahnede kullanılan figürlerin yanı sıra, yerde görülen karoların üzerinde de bir takım tasvirler kullanılmı tir. Yılanın ba ının uzandı ı, dörde bölünmü karonun içindeki karelerden 1 ve 4'te; yürür biçimde betimlenmi iki aslan; 2 ve 3'te gök mavisi üzerine sarı renkli haç i lenmi tir. En sa bölümde ayakta duran figürün sol aya ının altında ise gümü i üzerine kırmızı renkli haç içerisinde istiridye motifleri vardır. Bu süsleme ö elerinin yer aldı ı karolar, mimarinin derinlerine do ru devam etmektedir.

Uzla malı Anlam (kincil Anlam)

Tablodaki figürlerin kimli ini belirleyecek olursak; sol ön bölümde tahtta oturan ki i Mısır firavunudur. Dolayısıyla sanatçı konum olarak Mısır sarayının taht odasını seçmi tir. Sol bölümde yer alan en önemli figür gerek duru u gerekse tacı ve اساسıyla firavundur. Arkasında ise saray görevlileri yer almaktadır. Bu görevliler, yaptıkları i lerin önem sırasına göre konumlandırılmı tir. Firavunun hemen arkasında, yuvarlak kemer önüne yerle tirilmi figürler, saray i lerine yardım eden ki ilerdir. Sa bölümde perdenin arkasında gözüken ki i ise göreceli olarak daha önemsiz bir pozisyona sahip gibi görünmektedir. Firavunun etrafındaki bu dört figür daha çok firavunun destekçileri konumundadır. Resmin sa bölümünde, ön planda yer alan iki figürden elinde yılan tutan ki i Hz. Harun, onun hemen yanındaki kırmızı kıyafetli ki i ise karde i Hz. Musa'dır. Hz. Musa ve Hz. Harun'un arkasında görülen di er ki iler ise sa bölümde tasvir edilen bu karakterlerin destekçileridir. Konu itibariyle Tevrat'ın Çıkı Bölümü'nde yer alan "Harun'un Asasının Yılan Olması" seçilmi tir. Konunun Tevrat'ta yer alan bapları u ekildedir;

Çıkı :7;1/13

¹RAB, “Bak, seni firavuna karşı Tanrı gibi yaptım” dedi, “A abeyin Harun senin peygamberin olacak.

²Sana buyurdu um her şeyi a abeyine anlat. O da firavuna sraillileri ülkesinden salıvermesini söylesin.

³Ben firavunu inatçı yapacağım ki, belirtilerimi ve a ılası i lerimi Mısır’da artırabileyim.

⁴Ama firavun sizi dinlemeyecek. O zaman elimi Mısır’ın üzerine koyacağım ve onları a ır biçimde cezalandırarak halkım sraill’i ordular halinde Mısır’dan çıkaracağım.

⁵Mısır’a karşı elimi kaldırdım ve sraillileri aralarından çıkardım zaman Mısırlılar benim RAB oldu umu anlayacak.”

⁶Musa’yla Harun RAB’bin buyurdu u gibi yaptılar.

⁷Firavunla konu tuklarında Musa seksen, Harun seksen üç ya ındaydı.

⁸RAB Musa’yla Harun’a öyle dedi:

⁹“Firavun size, ‘Bir mucize yapın’ dedi inde, söyle Harun’a, de ne ini alıp firavunun önüne atsın. De nek yılan olacak.”

¹⁰Böylece Musa’yla Harun firavunun yanına gittiler ve RAB’bin buyurdu u gibi yaptılar. Harun de ne ini firavunla görevlilerinin önüne attı. De nek yılan oluverdi.

¹¹Bunun üzerine firavun kendi bilgelerini, büyücülerini ça ırdı. Mısırlı büyücüler de büyüleriyle aynı şeyi yaptılar.

¹²Her biri de ne ini attı, de nekler yılan oldu. Ancak Harun’un de ne i onların de neklerini yuttu.

¹³Yine de, RAB’bin söyledi i gibi firavun inat etti ve Musa’yla Harun’u dinlemedi”¹⁰.

Sahnedeki karşı karşıya gelen bu iki grup mücadele halinde gösterilmiştir. Firavunun baskısı altında ezilen sraill’i’leri, Mısır’dan çıkarmak için görevlendirilen Hz. Musa ve abisi Hz. Harun, Tanrı’nın gösterdiği mucizelerle firavunu ve Mısırlıları etkileyerek bu amaca ulaşmaya çalışmaktadır. Kompozisyonda seçilen eylem, Hz. Musa ve abisinin Tanrı’nın yardımıyla firavuna gösterdiği ilk mucizedir.

çşel Anlam - çerik

Resim, Hz. Musa’nın asasının kardeşi Hz. Harun’un elinde yılanı döndürme tasvir etmektedir. Ancak bu eserin resmedilme amacı Tevrat’daki orijinal olayla ilgili değildir. Konu, Fransa kralı I. Francis (1494-1547) zamanında, sarayda dini ve siyasi yönden etkili Dinteville Ailesi ve bir dönem yaşanan olaylarla alakalıdır. Resmin konusu, 1538’de Jean du

¹⁰ Çıkış :7;1/13; Araf:103/119.

Plessis'in¹¹, (Hz. Musa'nın arkasında görülen mavi kostümlü ki i) Gaucher'i homoseksüellikle suçladı 1 sırada, kraliyet evinin gözünden dü en karde ler üzerine yapılmı bir alegorik yorumdur¹². Bu sıra dı 1 eser uzun bir süre Dinteville Ailesi'nin Polisy'deki atosunda, Holbein'in "Elçiler" tablosuyla beraber asılı kalmı tır¹³.

Rönesans'ın önemli aheserlerinden biri olan Elçiler tablosu, 1533 yılında, Jean de Dinteville ngiltere'de resmi görevdeyken resmedilmi tir. Aradan 20 yıl geçtikten sonra, 1553 yılında, Auxerre piskoposu II. François tarafından Fransa'da bulunan Polisy atosuna ta ınmı tır. Metropolitan'daki resim, Hz. Musa ve Hz. Harun'un firavunla mücadeleye ba ladı 1 andan itibaren ba lasa da, karde ler ile I. Francis arasında herhangi bir görü me gerçekte ti i bilinmemektedir. Bu ifade biçimiyle, karde ler masumiyetlerine inançlarını ifade etmekle kalmayıp, kurtulu umutlarını da dile getirmektedirler¹⁴. Hz. Musa bir eliyle karde ini, di er eliyle de gökyüzünü i aret ederken, aile hakkındaki ilahi gerçe in elbet ortaya çıkaca ını ve Tanrı'nın onlarla birlikte oldu una inancının tam oldu unu göstermektedir¹⁵.

Resim, Hz. Musa, Hz. Harun ve firavun arasındaki çatı mayı Dinteville Ailesi'nin üyeleri ile Fransa Kralı I. Francis arasında tekrar etmektedir. Dinteville Ailesi'nden Auxerre'in piskoposu II. François (1498-1554), mavi elbisesi ve elinde yılan olan asasıyla Harun olarak tasvir edilirken, karde i Jean de Dinteville (1504-1555) ise yarı çıplak vaziyette ve 1 ik hüzmelerinden olu an me hur boynuzları ile Hz. Musa olarak resmedilmi tir. Jean'le birlikte I. Francis'in o ullarının evlerinde görev yapan di er iki karde i Guillaume ve Gaucher de resimde Hz. Musa'nın arkasında görünmektedir. Bunlardan mavi kostümlü Gaucher, pembe kıyafetli ve apkalı olan ise Guillaume'dur. Kral I. Francis, Hz. Musa ve Hz. Harun'un kar ısında, altından tahtında firavun olarak yer almaktadır¹⁶.

Hz. Musa ve Hz. Harun'un ayaklarının altında görülen zemin dö emesinin üzerinde Dinteville ve Plessis ailelerine ait armaları görmek mümkündür¹⁷ (Figür 2). Bunun dı ında kompozisyon içerisinde yer alan çe itli figürleri tanımlama amacıyla yerle tirilmi bazı Latince yazılar da yer almaktadır. Dönem boyunca Latince alfabeyi kullanma anlayı 1, Rönesans'ın kaçınılmaz uygulamalarından birisi olmu tur.

¹¹ Jean du Plessis, anne tarafından Dinteville ailesiyle akrabalık ba ı ta ımaktadır. Din adamı olan bu ki i II. François'in ya anan skandal sonucu Fransa'yı terk etmesinin ardından bir dönem Fransa kralına yakın durmu ve Dinteville Ailesi'nin bo lu unu çe itli görevler ile doldurmaya çalı mı tır. 1542 yılında aile üyelerinin affedilmesi ile II. François eski pozisyonuna geri dönmü tür. Bkz. Brown 1999; 80-82.

¹² Langston 2006; 98-99; Brown 1999; 80.

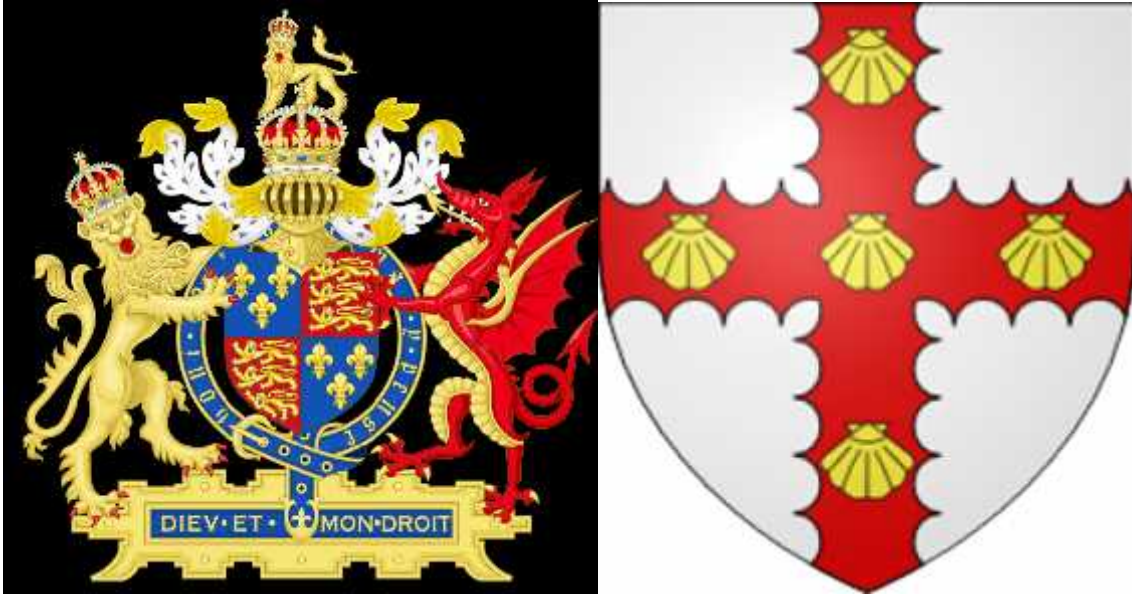
¹³ Ainsworth 1999; 198.

¹⁴ Langston 2006; 99.

¹⁵ Ainsworth 1999; 198.

¹⁶ Baetjer 1995; 273.

¹⁷ [http://www.wikiwand.com/hu/Dinteville_\(Haute-Marne\)](http://www.wikiwand.com/hu/Dinteville_(Haute-Marne)) (Eri im Tarihi:18.06.2017).

Figür 2: Dinteville ve Plessis Aile Armaları

Ortada görülen kırmızı kostümlü Hz. Musa figürü Jean de Dinteville'dir. Bu tanımlamayı kolaylaştıran ise figürün sağındaki elbisenin bordüründe yer alan; "JEHAN S' DE POLISY / BAILLY DE TROYES / 1537 / EN AGE 33" (Jean de Dinteville / 1537 / Yaş 33) yazısıdır. Hemen arkasındaki kişinin elbisenin ayakkabının üzerinde kalan bölümde; "1537 / GAVCHER DE VANLAY / AGE 28" (Gaucher de Dinteville (1509-1550 / Yaş 28) yazılıdır. Resmin en sağ bölümündeki pembe kıyafetli kişinin elbisesinde ise; "GVILLAVME / DE SCHESNET / DE DINTEVILLE CHEV... / DESCVLIE DE MO / AGE 32" (Guillaume de Dinteville (1505-1559) / Yaş 32), yazmaktadır¹⁸ (Figür 3).

¹⁸ Ainsworth 1999; 198.

Figür 3: Jean de Dinteville ve Gaucher de Vanlay ve Guillaume de Dinteville'in simlerinin Yazılı Oldu u Bordürler

Ön bölümde Hz. Harun olarak tasvir edilmiş kişinin herhangi bir yerinde, kimliğini belirten bir yazı yer almamasına rağmen baki mitrenin üzerinde, “CREDIDIT ABRA(HA)M D(OM)INO ET REPUTATU(M) EST ILLI AD IUSTITIAM” (brahim Tanrı'ya inandı ve ona do ruluk / adalet bah edildi) yazısı yer almaktadır¹⁹ (Figür 4). Hz. Musa'nın yanında yer alması ve onun yılanı dönü en esasını tutması nedeniyle Hz. Harun olarak adlandırılan figür, daha önce bahsedildi i üzere dönemin Auxerre piskoposu II. François'dir. Ayrıca Dinteville Ailesi'nin mottosu olan “VIRTVTI FORTVNA COMES” (yi ans cesaret ile yolda tır) sol üst bölümdeki yuvarlak kemerin üzerinde yazılıdır²⁰ (Figür 5). Hz. Harun'un mitresi ve kemer üzerindeki yazıt ile aile, kendilerinin do ruluk ve adalet timsali oldu unu göstermeye çalı maktadır. Bununla beraber cesaretleri sayesinde bu olaydan da alınlarının akıyla çıkacaklarını belirtmektedirler²¹.

¹⁹ Yaratılı :15;6.

²⁰ Baetjer 1995; 273.

²¹ Ainsworth 1999; 198-199.

Figür 4-5: II. François'ın Mitresindeki Yazı ve Dinteville Ailesi'nin Mottosu

De erlendirme ve Kar ıla tırma

Firavunun aya nının altındaki kaidede yer alan “IOANNES HOLBEIN 1537” ifadesi nedeniyle, uzun bir süre resmin sanatçısının Hans Holbein oldu u dü ünülmü tür (Figür 6). Fakat ara tırmacılar 2000'li yıllara kadar, hem resmin üreticisi olarak Genç Hans Holbein'nin (1497-1543) gösterilmesine hem de eserin kesin bir ekilde tarihlendirilmesine itiraz etmi tir. Bunun nedeni, yapılan çe itli analizler ile imzanın sahte oldu unun anla ılmasıdır²². Bununla birlikte, 1530'ların sonlarına veya 1540'lı yılların ba larına kadar güvenle tarihlendirilmesinde bir sakınca olmadı ı dü ünülmektedir. Ama güncel çalı malarla beraber, 1537-1539 yıllarına tarihlendirme yapılabilmektedir²³. Dinteville Ailesi'nin bir üyesi tarafından yaptırılan bu tablo, satıldı ı 1787 yılına kadar ailenin soyundan gelenlerin elinde kalmı tır²⁴.

Figür 6: Firavunun Aya nının Altındaki Ioannes Holbein ve 1537 Yazısı²⁵

²² Allen-Gardner 1954; 18.

²³ Langston 2006; 98.

²⁴ Brown 1999; 73.

²⁵ Bu yazı büyük ihtimalle Holbein'in 1533 yılında yaptı ı Elçiler tablosunun II. François tarafından Polisy'deki atoya, Dinteville Alegorisi ile beraber asılmasından sonra yazılmı olmalıdır. Bu sahtecilik Holbein tarafından yapılmayan bir esere, kendi dönemi içerisinde ünlü olan sanatçının adını yazarak eserin de erini arttırma niyetiyle gerçekleştirilmi olmalıdır. Bkz. Ainsworth 1999; 198.

Holbein'in oldukça tanınan "Elçiler" adlı eserinin merkezinde, solda Fransız elçi Jean de Dinteville, onun yanında ise arkada 1 Lavaur piskoposu George de Selve yer almaktadır²⁶. Eserde görülen Jean de Dinteville, "Dinteville Alegorisi"nin uzun süre Holbein'e mal edilmesinin asıl nedenidir (Figür 7). Çünkü iki figür a ırı derecede benzerdir ve bu nedenle her iki figürün yaratıcısı Holbein zannedilmi tir²⁷.

Figür 7:Hans Holbein, Elçiler, 1533, Tuval Üzerine Ya lı Boya, 92 x 128 cm, Londra, National Gallery

Çe itli ara tırmacılar, Hans Holbein'in dı nda, Bartholomeus Pons, Francesco Primaticcio ve Félix Chrétien'e de eseri mal etmi tir²⁸. Fakat uzun süre yapılan çalı malara ra men eserin sanatçısının kim oldu u tam olarak belirlenememi tir.

Dinteville Alegorisi gibi, konu bakımından Tevrat'ın Çıkı Bölümü'nde yer alan ve aynı baplardan esinlenilerek olu turulmu bir ba ka eser daha mevcuttur. Orijinal adı "Musa'nın Harun'un Asasını Yılana Çevirmesi" olan eser²⁹, 17. yüzyıl Fransız Barok resminin önemli temsilcilerinden olan Nicolas Poussin'e aittir (Figür 8). Sanatçı, 1647 tarihli

²⁶ Kinney 2000; 3.

²⁷ <http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/50.70/> (Eri im Tarihi: 29.02.2017).

²⁸ <http://www.metmuseum.org/art/collection/search/437217> (Eri im Tarihi: 05.05.2017).

²⁹ <https://www.nicolas-poussin.com/en/works/moses-aaron/> (Eri im Tarihi: 23.05.2017).

klasik Barok özellikler taşıyan eserini, dönemin Roma kardinali Camillio Massimi için resmetmiştir³⁰.

Taht odası benzeri bir yerde geçen sahnede, resmin orta bölümünde, soldan sağa birer erit gibi uzanan on iki erkek figürü yer alır. Resmin sağ ve sol üst kısımlarında kullanılan birer perde ile bölükler doldurulmuş orta ve bölüme bir at nalı kemerli giriş resmedilmiştir. Resmin sol kısmında sarı elbisesi ile altın bir tahtta oturan kişi firavundur. En sağda işaret parmaklarını yukarıya kaldıran iki karakterden sarı ve mavi tonlardaki kıyafetleriyle görülen Hz. Harun, diğeri ise Hz. Musa'dır. Hz. Musa, abisi Hz. Harun'a oranla daha genç ve diri gözükmektedir. Resmin tam ortasında gözükken beyaz elbiseli kişiler ise saray büyücüleridir. Geri kalan kişiler ise firavununun danışmanları, hizmetçileri ve muhafızlarıdır.

Figür 8:Nicolas Poussin, Hz. Musa'nın Asasının Yılanla Dönüşmesi, 1647, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 92 x 128 cm, Paris, Louvre Müzesi³¹

Hz. Musa ve kardeşi Harun, Tanrı'nın emriyle sıralı olarak Mısır'dan çıkarmasına izin vermesi için firavunun huzuruna çıkmıştır. Bu duruma oldukça sinirlenen firavun onları huzurundan kovmak istemiştir, Hz. Musa ise Tanrı'nın delillerini göstermeyi teklif etmiştir. Bu sahnede, Hz. Musa ve Hz. Harun, Tanrı'nın gücünü firavuna ve destekçilerine ispatlamak için bir asa kullanmaktadır. Amaç Tanrı'nın halkını kölelikten ve esaretten kurtarmaktır. Resimde

³⁰ Boyer 1968; 372.

³¹ http://art.rmngp.fr/en/library/artworks/nicolas-poussin_moise-changeant-en-serpent-la-verge-d-aaron_huile-sur-toile-2b2d3fd0-8b84-48a9-985b-72e2c77d4a5d (Erişim Tarihi: 29.09.2016).

asa Harun'un elindedir. Tanrı Harun'un asayı atmasını ister ve asa yılan haline gelir. Firavun, Tanrı'nın gücüne inanmamakla birlikte büyücülerinden Hz. Musa ve Hz. Harun'un yaptığı hileyi yapmalarını ister. Orta kısımda görülen iki yılan mücadelesi bunu ifade eder. Fakat Tanrı, Harun'un yılanının sihirbazların yılanını yutmasıyla, onlara olan üstünlüğü kanıtlamaktadır³². Bu sonuçla Hz. Musa ve kardeşi Hz. Harun'u aret parmaklarını gökyüzüne kaldırarak bunun Tanrı'nın işi olduğunu göstermektedirler. Hz. Musa ve Hz. Harun'un arkasındaki firavunun adamlarının jestlerinden buna ikna oldukları anlaşılmaktadır. Hz. Musa, Hz. Harun ve diğer figürler tümüyle Poussin'in klasik Eski Ahit temalarını yansıtmaktadır. Renk, kıyafet, ışık ve teatral anlatım da bunu destekler niteliktedir. Ayrıca tablo ilk bakışta "Dinteville Alegorisi" ile de benzer özellikler sergilemektedir. Örneğin mimari düzen içerisindeki sahnenin iki kutuplu biçimde tasviri ve kardeşlerin gökyüzünü aret etmeleri, bu benzerliklerin başında gelmektedir.

Ortaçağ'dan itibaren, çeyrek itli eserlerde başlıcaların veya güçlü yöneticilerin kendini doğrudan resmin içerisine yerleştirilmesi sıkça karşılaşılan bir uygulamadır. Ayasofya'da bulunan onarımlı mozaikleri ve Jan van Eyck'in "Meryem Ana ve İsa'nın Rolin" (1435) tablosu gibi, bunun farklı dönemlere ait örneklerini görmek mümkündür. Fakat Tevrat'ın Çıkış Bölümü'nden esinlenerek oluşturulan "Dinteville Alegorisi" adlı tabloda, resmin siparişçileri olan kiliseler, direkt konunun asıl karakteri olan Hz. Musa ve Hz. Harun peygamberlerin yerine geçmiştir. Böylece kiliseler peygamberin benliğini üzerinden mesaj vermeye çalışmıştır. Eser bu yönüyle Albrecht Dürer'in 1500 tarihli otoportresini akla getirmektedir (Figür 10). Bazı kesimler kabul etmese de, Rönesans'ın en önemli portrelerinden olan bu şaheserde, Dürer'in kendini sa'yla özdeşleştirerek resmettiğine inanılmaktadır³³. Bu eser arasındaki en belirgin fark; Dürer, sa ile özdeşleşme fikrini dolaylı yoldan yapmış ve izleyicinin algısında bu sonuca varmayı amaç edinmiştir; Dinteville Alegorisi'nde ise Jean de Dinteville doğrudan Hz. Musa, II. François Harun ve I. Francis de firavunun yerine kullanılmıştır.

³² Tükel-Yüzcüoğlu Arsal 2014; 45.

³³ Erdoğan 2016; 45.

Figür 9: Jan van Eyck, ansölye Rolin ve Meryem, 1434, Ah ap Üzerine Ya lı Boya, 66 x 62 cm, Paris, Louvre Müzesi³⁴

Figür 10: Albrecht Dürer, Otoportre, 1500, A.Ü.Y.B., 66,3 x 49 cm, Münih, Alte Pinakotehk³⁵.

³⁴ <http://www.louvre.fr/en/oeuvre-notices/virgin-chancellor-rolin> (Eri im Tarihi:15.05.2017).

³⁵ Honour-Fleming 2014; 385.

Sonuç

Bu makalede “Dinteville Alegorisi” adlı eser, Erwin Panofsky’nin “konografik ve ikonolojik Sanat Eleştirisi” metodu esas alınarak analiz edilmiştir. Yönteme göre; do al anlam (olgusal, ifadesel anlam), uzla malı anlam (ikincil anlam) ve içsel anlam (içerik) olmak üzere üç inceleme a masıyla konu ele alınmıştır. Birinci inceleme düzeyinde, ilk bakışta eserde görülen biçim ve formlar açıklanarak figürlerin davranış ve hareketleri betimlenmiş, hareketlerin ifade ettiği anlamlar bulunup, mekân-zaman tanımlanmış ve eserin do al anlamı ortaya konulmuştur. İkinci a ma, yani uzla malı anlamda; eserde kullanılan çizgi ve renk seçimlerinin hangi imgeleri ve kileri temsil ettiği, kompozisyonun tamamına bakıldığında neyi betimlediği, sanatsal imgeler, öykü ve alegoriler tanımlanarak kompozisyon ile konu ve kavramlar arasında bir bağ kurulmuştur, simge ve sembollerin kökenine inilmeye çalışılmıştır. Üçüncü inceleme a ması olan içsel anlamda; eserin yapıldığı devirdeki kültürel nitelikler, sanatçının karakteri ve bu ortamda do an yapıtın içerdiği anlam irdelenmeye çalışılarak eserin ikonolojik tanımlamasına ulaşılmıştır. Ayrıca Avrupa resminde en çok görülen alegorilerden biri olan tablonun, benzer örneklerle mukayesesi yapılmıştır.

Fransız Rönesans resminin önemli eserlerinden biri olan “Dinteville Alegorisi”, konu ve i leni bakımından oldukça özgün bir eserdir. Karakterlerin hem Tevrat’a hem de 16. yüzyıla dönük olarak resmedilmesi, eserin derinliğini daha da arttırmaktadır. Kompozisyonda kullanılan teknik ve üslubun klasik Rönesans eserlerine uygunluğu ve özelliği resmin her yerinde kendini belli etmektedir. Figürlerin gerçekçi bir gözlem ve uyum ile betimlenmesi ve sanatçının konuyu fantastik derecede bir öyküleme ile anlatmış olması, eseri özel kılan diğer unsurlardır. Ayrıca çeşitli dönemlere ait kostüm ve tasarımlarla klasik görünümlü ve 16. yüzyıl Avrupa modası iç içe verilmiştir. Firavunun ve Hz. Musa’nın üzerinde Antik Yunan ve Roma dönemlerini andıran klasik tarzda kostümler, diğer figürlerde ise 16. yüzyıl Avrupa modasına ait kıyafetler görülmektedir.

Tablo Erken Fontainebleau Rönesansı’nın Fransa’daki nadir örneklerinden birisidir. Eserin sanatçısı tanımlanamamış olmasına rağmen, eserdeki güçlü İtalyan ve kuzeyli etkileri hissedilmektedir. Metropolitan Müzesi kataloglarında belirtildiği gibi eserin sanatçısı, 16. yüzyılın ortasında aktif olan Hollandalı veya Fransız bir sanatçı olmalıdır. Öte yandan Hans Holbein’e yapılan atıf, 16. yüzyılın ikinci yarısında Fransız portre sanatında gerçekleştiren ilginç gelişimi ifade etmektedir. Metropolitan’daki resim, bu sanatsal çeşitliliğin ve özellikle Fransa’nın do u sınırları boyunca gelişen disiplinlerin önemli bir kanıtı niteliindedir. Avrupa resminde varlıklı ve soylu kişilerin, son derece önemli dini figürler ile aynı kareyi paylaşması, hatta kendini bu varlıkların yerine koyması anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Dinteville aile

bireylerinin, kendilerince ya adıkları haksızlı ı savunmak amacıyla 16. yüzyıl sanatını nasıl kullandı ı ortaya konulmu tur. Bu yönüyle resim sanatının çok yönlü uygulanabilirli i anla ılmaktadır.

Sonuç olarak kullanılan yöntem ve yapılan kapsamlı ara tırmaıyla, eserin her yönüyle irdelenmesini sa lanmı , Erwin Panofsky'nin “ konografik ve konolojik Sanat Ele tirisini” yöntemi vasıtasıyla bir resmin nasıl incelenmesi gerekti i konusunda önemli bir metodun i lerli i ispatlanmaya çalı ılmı tır. Böylece yöntemin sanat e itiminde çok önemli bir yere sahip oldu u ve sanat ele tirisini derslerinde de tüm yönleriyle kullanılması gerekti i dü ünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ainsworth, Maryan W., “Workshop Practise in Early Netherlandish Painting”, Maryan W. Ainsworth-Keith Christiansen (Ed.), *From Van Eyck to Brueghel-Early Netherlandish Painting in The Metropolitan Museum of Art*, New York 1999.
- Allen, Josephine L.-Gardner, Elizabeth E., *A Concise Catalogue of the European Paintings in The Metropolitan Museum Of Art*, Metropolitan Museum of Art, New York 1954.
- Akyürek, Engin, *Erwin Panofsky ve “konografi ve konoloji Üzerine”*, Alfa Yayınları, stanbul 1995.
- Baetjer, Katharina, *European Paintings in The Metropolitan Museum of Art by Artist Born Before 1865*, The Metropolitan Museum of Art, New York 1995.
- Boyer, Linda Lee, “The Origin of Coral by Claude Lorrain”, *The Metropolitan Museum of Art Bulletin*, 26 (9), New York 1968, 371-380.
- Cömert, Bedrettin, *Mitoloji ve konografi*, De Ki Basım Yayım, Ankara 2010.
- Elizabeth A. R. Brown, “The Dinteville Family and the Allegory of Moses and Aaron Before Pharaoh”, *Metropolitan Museum Journal*, C. 34, New York 1999.
- Erdo an, Firdevs Candil, *Dürer*, Serap Yüzgüller (Ed.), Hayalperest Yayınevi, stanbul 2016.
- Ero lu, Özkan, *Sanatın Tarihi*, Tekhne Yayınları, stanbul 2014.
- Honour, Hugh-Fleming, John, *Dünya Sanat Tarihi*, (Çev.: Hakan Abacı), Alfa Basım Da ıtım, stanbul 2016.
- Panofsky, Erwin, *konoloji Ara tırmaları-Rönesans Sanatında nsancıl Temalar*, (Çev. Orhan Düz) Pinhan Yayıncılık, stanbul 2014.
- Kinney, Arthur F., *The Cambridge Companion to English Literature 1500-1600*, Cambridge University Press, Cambridge 2000.
- Kutsal Kitap-Eski ve Yeni Antla ma*, Yeni Ya am Yayınları, stanbul 2008.
- Kuran-ı Kerim Meali*, Diyanet İleri Ba kanlı ı Yayınları, Ankara 2011.
- Langston, Scott M., *Exodus Through The Centuries*, Blackwell Publishing, Malden 2006.
- Sözen, Metin-Tanyeli, U ur, *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlü ü*, Remzi Kitabevi, stanbul 2011.
- Tükel, U un-Yüzgüller Arsal, Serap, *Sözden mgeye Batı Sanatında konografi*, Kabalcı Yayıncılık, stanbul 2014.
- URL 1 <http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/50.70/>
- URL 2 http://art.rmngp.fr/en/library/artworks/nicolas-poussin_moise-changeant-en-serpent-la-verge-d-aaron_huile-sur-toile-2b2d3fd0-8b84-48a9-985b-72e2c77d4a5d
- URL 3 <http://www.louvre.fr/en/oeuvre-notices/virgin-chancellor-rolin>

URL 4 [http://www.wikiwand.com/fr/Dinteville_\(Haute-Marne\)](http://www.wikiwand.com/fr/Dinteville_(Haute-Marne))

URL 5 <https://www.nicolas-poussin.com/en/works/moses-aaron/>

**GÜNÜMÜZE KADAR Y İLE T RME VE GEL İ T RMELERLE B Ç MLENM
GELENEKSEL Ç MEKÂN MOB LYASI “KOTATSU”**

İknur YÜKSEL*

Özet

Geleneksel Japon evinde pi irme ve ısınma amacıyla kullanılan Japon oca ı “irori”, zaman içinde ısınma i leviyle öne çıkıp masa kullanımıyla birle erek günümüzün “kotatsu” olarak bilinen ısınma ihtiyacını da kar ılayan masa kullanımına dönü mü tür.

Bu çalı mada, kotatsu'nun tarihsel süreç içindeki geli imi incelenerek günümüzde kaybolmakta olan geleneksel kullanımların iyile tirilerek güncellenebilmesi konusunda “kotatsu”nun örnek olabilece i dü ünülmü tür ve bu nedenle incelenmi tir.

Anahtar kelimeler: Japonya, kotatsu, geleneksel, inovasyon, mobilya

**THE PRESENT OPTIMIZATION AND IMPROVEMENTS FORMED
TRADITIONAL INTERIOR FURNITURE “KOTATSU”**

Abstract

Traditional Japanese home cooking and heating is used for the purposes of Japanese quarry "irori", over time, the use of heating function with combined stepping desk known as today's "kotatsu" meets the need for a table has evolved into the use of warming.

In this study, the development in the historical process of the kotatsu can be determined by examining the traditional use of fading today is improving "kotatsu" is presumed to be an instance of updating and therefore were studied.

Key words: Japanese, kotatsu, traditional, innovation, furniture

* stanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Mühendislik ve Do a Bilimleri Fakültesi, Mimarlık Bölümü, stanbul, Türkiye. E-mail: ilknur.yuksel@izu.edu.tr, 0532 596 86 53

G R

insanın yaşamını sürdürebilmek için kaçınılmaz biçimde ate e ba ımlı oldu u çağlardan gelen bir davranı la hemen hemen tüm toplumlarda ate e ve yandı ı yere özel bir anlam yüklenmiştir. Mekân içindeki bir e ya ya da yapı elemanı olarak ocak; insanın ate i korumak ve süreklili ini sa lamak için verdi i çabanın sonucunda ortaya çıkmı tır.¹ (Eczacıba ı Sanat Ansiklopedisi, “Ocak”, yem yayınları, cilt: 3: 1360)

Tüm toplumların çekirde ini olu turan aile, ailenin sembolü ev, evin sembolü ocak olmu tur.² (Yünkül, 2005: 5) Geleneksel Japon evindeki ocak; “irori”dir. Geleneksel Japon evinde birincil pi irme ve ısınma yöntemi³ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) olan “irori”, yeri evin merkezi olan, sürekli yanan kömür ate idir.⁴ (Locher, 2013) (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) (ekil 1)

ekil 1. Geleneksel Japon evindeki geleneksel ocak; “irori”⁵ (Matsushika, 2004: 25)

Muromachi döneminde (1336-1573⁶ (https://en.wikipedia.org/wiki/Muromachi_period)), pi irme ve ısıtmada kullanılan “irori”de yapılan iyile tirme ve geli tirmelerle günümüzde

¹ Eczacıba ı Sanat Ansiklopedisi, “Ocak”, yem yayınları, cilt: 3, ISBN: 975-7438-51-0 (Takım), 975-7438-54-5 (3.cilt), s: 1360

² Ay e Yünkül, 2005 “Elaz ı Evleri”, Y.Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Türk- İslam Sanatları Tarihi Bilim Dalı, Elaz ı , s: 5

³ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

⁴ Mira Locher, 2013 “Traditional Japanese Architecture: An Exploration of Elements and Forms (Google e-Kitap)”, Tuttle Publishing. <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

⁵ Satsuki Matsushika, 2004 “Comparative Study of the Structure of Traditional Timber Housing in Turkey and Japan”, A Thesis Submitted to the Graduate School of Natural and Applied Sciences of the Middle East Technical University, In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Science in Building Science in the Department of Architecture, s: 25

⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Muromachi_period

“kotatsu”⁷ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) olarak bilinen kullanıma varacak olan ilk geli meleri görmeye ba lıyoruz.

Geleneksel Japon evine özgü bir kullanım olan “kotatsu”, masa kullanımı ile birlikte ısınma i levini de kar ılayan masa ile birlikte ısıtıcının bir arada oldu u, bir iç mekân mobilyasıdır.⁸ (Gill, R. D., 2004: 567)

Kotatsu, üzerine ilte ya da a ır bir battaniye serilerek ısıtmanın masanın üzerine örtülen yorgan altından sa landı ı, bunun için masanın altında yerle ik bir ısı kayna ı olan⁹ (J. McMillan, 1996: 3) ah aptan yapılmı alçak bir masadır.

Kotatsu’nun masa kullanımını dı nda yüklendi i di er i lev ısıtma olmu tur.

Bu çalı mada, geleneksel bir kullanıma dönü en kotatsunun geli tirme ve iyile tirmelerle günümüz iç mekân mobilyasına dönü ümü ve halen güncel olan kullanımını incelenecektir.

Çalı mada izlenen yöntem; kotatsu; tarihi geli im süreci üzerinden ele alınarak incelenmi tir.

Geleneksel Japon evinde ısınma konusunda kotatsu’dan evvel, seyyar hibachi ve anka gibi ta nabilir sıcak kömür hazneleri biçiminde seyyar ısıtma elemanları vardı. Hibachi; ellerin, anka ise; ayakların ısınması için kullanılırdı. Ayrıca evin merkezinde yerini alan geleneksel ocak; irori de, pi irme i levi yanında ısınma i levini de kar ılamaktaydı.

Zaman içinde hibachi’nin ısınmada yetersiz yönü ile avantajlı yanı olan ta nabilir özelli inin, irori’de biçimlenmeye ba layan yeni i levi de destekler biçimde bir araya gelmeye ba ladı nı görülür. Kotatsu, geleneksel Japon oca ı; **irori** ile yata ı veya ayakları ısıtmakta kullanılan sıcak kömür haznesi; **anka**’nın geli tirilmi bir tipidir, ancak onlardan daha sıcak bir kullanımdır.¹⁰ (Hanley, 1997: 61, 62)

Kotatsu’dan evvel, **8. yy Nara dönemindeki (MS 710-745**¹¹ (https://en.wikipedia.org/wiki/Nara_period)) ısıtıcı formu; üstü açık kömür mangalı;¹² (Doi,

⁷ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

⁸ Gill, R. D., 2004 “Topsy-turvy 1585”, Paraverse Press, s: 567

⁹ Charles J. McMillan, 1996 “The Japanese Industrial System”, Walter de Gruyter, ISBN 3-11-015087-5, Berlin, s: 3

¹⁰ Susan B. Hanley, 1997 “Everyday Things in Premodern Japan: The Hidden Legacy of Material Culture”, University of California Press, s: 61, 62

¹¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Nara_period (14.03. 2017)

¹² Schun Doi, 2014 “The Naturalisation Process of the Japanese Loanwords Found in the Oxford English Dictionary”, English Studies, Vol. 95, No. 6, s: 693 (674–699); Susan B. Hanley, 1997 “Everyday Things in Premodern Japan: The Hidden Legacy of Material Culture”, University of California Press, s: 61, 62.

2014: 693) (Hanley, 1997: 61, 62) ta inabilir bir ısıtıcı olan¹³ (Ohnuki-Tierney, 1994: 65) “hibachi” idi. Hibachi’nin ancak yakınında ısınabilir, uzakla tıka so ur.¹⁴ (Nesbitt, 2007: 128) Bu nedenle yalnız eller ısınabilir. Isı kayna ı geni çömlek kap içindeki kömür ile sa lanır.¹⁵ (Kaylor ve Kaylor, 2007: 71) Bu nedenle haznesi yangına kar ı dayanıklı olması için metal olmalıydı, (ekil 2) ancak **Edo veya Tokugawa dönemi (1616-1868)**¹⁶ (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “Japonya”, cilt: 12, s: 6060)) sonunda seramikten yapılabildi ve sıcak kar ısında yanmayan özellik kazandı.¹⁷ (Hanley, 1997: 61, 62) (ekil 3)

ekil 2. Edo veya Tokugawa döneminden daha önce ilkel bir “hibachi”, [Fukagawa Edo Müzesi](http://en.wikipedia.org/wiki/Hibachi)¹⁸ (http://en.wikipedia.org/wiki/Hibachi)

ekil 3. Porselenden yapılmı bir hibachi¹⁹ (http://en.wikipedia.org/wiki/Hibachi)

¹³ Emiko Ohnuki-Tierney, 1994 “Rice as Self: Japanese Identities through Time”, Princeton University Press, s: 65

¹⁴ Mariana Nesbitt, 2007 “Japanese Ancestral Practices: A Contextualized Teaching Tool on the Afterlife in the Local Church (Hibachi Theology)”, A Thesis Submitted for the degree of Master of Theology at the South African Theological Seminary, s: 128

¹⁵ Kaylor, L. Kaylor, P. (2007) Unto a Land That I Will Show You, Xulon Press, s: 71

¹⁶ Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “Japonya”, cilt: 12, s: 6060

¹⁷ Susan B. Hanley, 1997 “Everyday Things in Premodern Japan: The Hidden Legacy of Material Culture”, University of California Press, s: 61, 62

¹⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Hibachi

¹⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/Hibachi

Hibachi'nin ilk ne zaman kullanıldı ı bilinmemektedir. Ancak yazılı kayıtlar onun **Heian döneminde (MS 79-1185)** kullanımda oldu unu göstermektedir. Hibachi; geleneksel Japon ısıtma cihazıdır, Japonca “yanık”tan gelir. Yuvarlak, silindirik ya da kutu ekinde üstü açık toprak çömlekten bir kaptır, ısıya dayanıklı ve kömürden yanmayacak bir malzemeden yapılır ya da kömürden yanmayan bir malzeme ile kaplanırdı. Yanan kömürü muhafaza etmesi yanında yanmadan tutabilecek ekinde tasarlanmı tır. Japonya'da, metalin kullanılabilirli inin dü ük oldu u dönemlerde hibachi'nin erken dönemine ait formu; selvi a acından oyularak kil ile kaplanırdı. Hatta bu dönemde zanaatkârlar lake, altın varak ve di er tezyinatlarla dekoratif versiyonlarını da yaptılar. Ancak metal ve seramik gibi güçlü malzemelerden yapılmı olanları daha popüler oldu. Hibachi, tarihte en çok ısıtma için kullanıldı. Ancak II. Dünya Sava ı sırasında askerler tarafından çakmak ve ta nabilir soba olarak da kullanıldı. II. Dünya Sava ından önce tren istasyonlarının bekleme salonlarında yaygın olarak görülür ancak günümüzde yerini ya ısıtıcıları almı tır. Hibachi'nin geçmi te kalan bazı geleneksel kullanımları; çay seremonileri, büyük ma azalarda, kın “setsubun” gibi dı arıda yapılan festivallerde görülebilir. Samuray sınıfı ve aristokratlar arasında yaygın olarak kullanılan hibachi, yava yava nüfusun geneline yayılmı tır.²⁰ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Hibachi>)

Kotatsu'dan önce di er bir ısınma cihazı; anka'dır. Anka; di er adıyla ayak sobası; yata ı veya ayakları ısıtmakta kullanılan sıcak kömür haznesi'dir.²¹ (Hanley, 1997: 61, 62) Üst kısmında yer alan delikler ile dü ey kenarlarından biri açık olan geni ah ap bir kutudan olu ur. Bunun içinde yanan seramik ya da metalden bir kabın içinde kömür yanar. (ekil 4) Ayaklar sobanın üzerine konarak, bacaklara battaniye veya giysi örtülerek ısınılır. Benzer ayak sobaları Kuzey Almanya'da, Hollanda'da, ABD'de de kullanılmı tır.²² (http://en.wikipedia.org/wiki/Foot_stove)

²⁰ <http://en.wikipedia.org/wiki/Hibachi>

²¹ Susan B. Hanley, 1997 “Everyday Things in Premodern Japan: The Hidden Legacy of Material Culture”, University of California Press, s: 61, 62

²² http://en.wikipedia.org/wiki/Foot_stove

ekil 4. Anka²³ (<https://www.jappleng.com/culture/articles/jp-culture/406/what-is-the-kotatsu-and-horigotatsu>)

Japon ev ya amında, inanç sistemlerinin getirdi i az ile yetinme özelli i ve ülkenin yüzölçümünün küçüklü ü, sularla çevrili olma gibi co rafi sınırların getirdi i yer kısıtlılı ı gibi etmenler, Japonların mekânı çok amaçlı kullanımını gerektirmi tir. Bu da mekânda gerçekleştirilen eylemler için sabit donatı kullanımı yerine, ta nabilir donatı kullanılması ve bunların her mekânda bulunan dolaplarda saklanması, sadece kullanılacakları zaman çıkartılması kullanımını beraberinde getirmi tir.²⁴ (Nergiz, 2005: 104)

“Kotatsu”, Japonya’ya özgü geleneksel bir kullanım oldu undan Japonya’ya ait kültürel özellikler ta ır. Kotatsu’nun etrafında oturma; ba da kurarak yerdedir çünkü Japon kültüründe yerde oturulur.²⁵ (Locher, 2013) (Güvenç, 2010: 50) Bu nedenle geleneksel bir kullanım olan kotatsu da, yerde oturma eylemine göre biçimlenmi tir. Kotatsu’nun önemi; kı ın Japonya’nın sert ve so uk ikliminde geleneksel Japon evinde ısınmayı sa layan ve aileyi bu ısı kayna ı etrafında di er i levleri de gerçekleştirir ekinde toplayan önemli iç bir mekân mobilyasıdır. Keza geleneksel Japon evinin odasında tek mobilya; ah ap alçak masadır²⁶ (Dodd ve Richmond, 2001: 40), bu masa kı ın kotatsu kullanımına sahiptir. Bu kullanım; çevresinde ailenin bir araya gelmesini ve ısınabilmesini sa lar. Japonya’da kı ın ısınabilmek zordur. Japonya’nın iklimi kı ın sert ve so uk²⁷ (Hee-Soo: 570) (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “japon”, cilt: 12, s: 6056) oldu undan ısınma odanın ısıtılması de il, ki inin ısınması eklindedir. Bu önemlidir çünkü “kotatsu”; bütün geli im evrelerinde so uk iklimde ısınabilme yakla ımı olan; mekânın de il ki inin ısınmasını sa layan yakla ımını hep sürdürmü tür.

Kotatsu’nun Tarihsel Geli im Süreci

²³ <https://www.jappleng.com/culture/articles/jp-culture/406/what-is-the-kotatsu-and-horigotatsu>

²⁴ Fatma Nergiz, 2005 “Minimalist Mekanların Tasarım özellikleri ve Görsel Niteliklerinin Mimarlı ın Bazı Temel Ö eleri Aracılı ıyla Konut Tipolojisi Kapsamında ncelenmesi”, Y.Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programı, stanbul, s: 104

²⁵ Mira Locher, 2013 “Traditional Japanese Architecture: An Exploration of Elements and Forms (Google e-Kitap)”, Tuttle Publishing; Bozkurt Güvenç, 2010 “Japon Kültürü”, Boyut Yayıncılık, stanbul, ISBN: 978-975-23-0727-8, s: 50

²⁶ Jan Dodd, Simon Richmond. 2001 “The Rough Guide to Japan“, Rough Guides, s: 40

²⁷ Cemil Lee Hee-Soo, Tdv slam Ansiklopedisi, “Japonya”, cilt: 23, s: 570; Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “japon”, cilt: 12, s: 6056

Kotatsu'nun en erken evrelerinde; so uk havalarda irori'nin üzerine ah ap bir çerçeve yerle tirilip çerçevenin üzerine yorgan örtülerek bu örtünün altındaki sıcaklıkla irori'nin etrafında oturanların ayakları ısınır.²⁸ (Locher, 2013)

Geleneksel evde birincil pi irme ve ısınma yöntemi olan irori'de²⁹ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) pi irme eyleminin geli mesiyle bu eylemin getirdi i i levsel ihtiyaçların öne çıkmasıyla geleneksel ocak; irori'nin etrafında yemek yeme alanı olu mu tur. Bu alanın geli mesiyle oca ın etrafında bir oturma platformu olu mu tur. **14. yy'da irori'nin etrafındaki bu oturma platformunun yer almasıyla kotatsu'nun geli imi de birlikte ba lar. Zaman içinde ate kayna mın etrafındaki oturma alanı kalarak pi irme i levi tamamen ayrılıp**³⁰ (Buckley, 2009: 267) mutfa a gitmi tir.³¹ (Locher, 2013)

14. yy'da Muromachi döneminde (1333-1582³² (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, "Japonya", cilt: 12, s: 6060)) geleneksel Japon evindeki salon oca ı "**irori**"ye (ekil 5) bir oturma platformu eklenerek pi irme eylemiyle ili kili oturma alanı ayrıldı.³³ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>)

ekil 5. Irori'nin çevresinde olu an yemek yeme alanı³⁴ (Parramore ve Gong, 2012)

²⁸ Mira Locher, 2013 "Traditional Japanese Architecture: An Exploration of Elements and Forms (Google e-Kitap)", Tuttle Publishing

²⁹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

³⁰ Sandra Buckley, 2009 "The Encyclopedia of Contemporary Japanese Culture", Taylor & Francis, s: 267

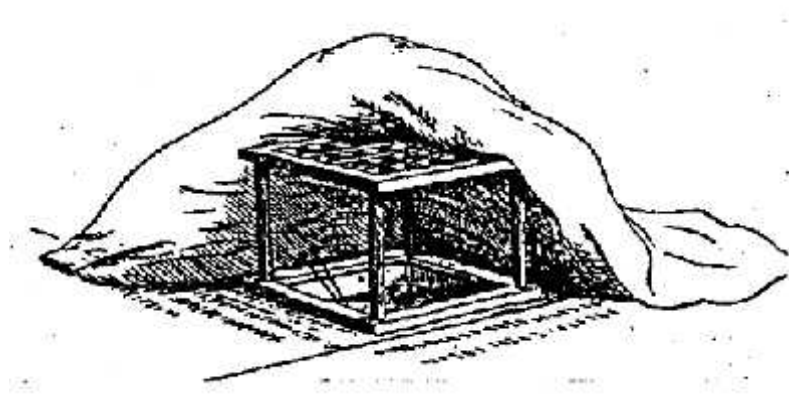
³¹ Mira Locher, 2013 "Traditional Japanese Architecture: An Exploration of Elements and Forms (Google e-Kitap)", Tuttle Publishing

³² Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, "Japonya", cilt: 12, s: 6060

³³ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

³⁴ [Lisa Parramore](#), [Chadine Gong](#), 2012 "Japan Home: Inspirational Design Ideas (Google e-Kitap)", Tuttle Publishing

Kotatsu'nun erken dönemine ait “**hori-gotatsu**” olarak bilinen kullanımında, yaklaşık 40 cm derinli inde zemine gömme ekinde ocak olan “**irori**” etrafında oturulur, zeminden düşük kottaki oca a do ru, bacaklar sarkıtılarak³⁵ (Robin D. Gill, 2004: 567) ısınılır. Isı kayna ı, oturma düzleminde 40 cm a a ıdadır ve çevresinde sandalyede oturur gibi oturan insanların bacakları ısınır.³⁶ (Locher, 2013) Hori; hendek, ko; ate , tatsu; sıcak ayak anlamına gelir.³⁷ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) (ekil 6-8)

ekil 6. Isı kayna ının masanın altındaki çukurda oldu u kullanım; “hori-gotatsu”³⁸ (Erdemir, 1993: 54)

³⁵ Robin D. Gill, 2004 “Topsy-turvy 1585”, Paraverse Press, s: 567

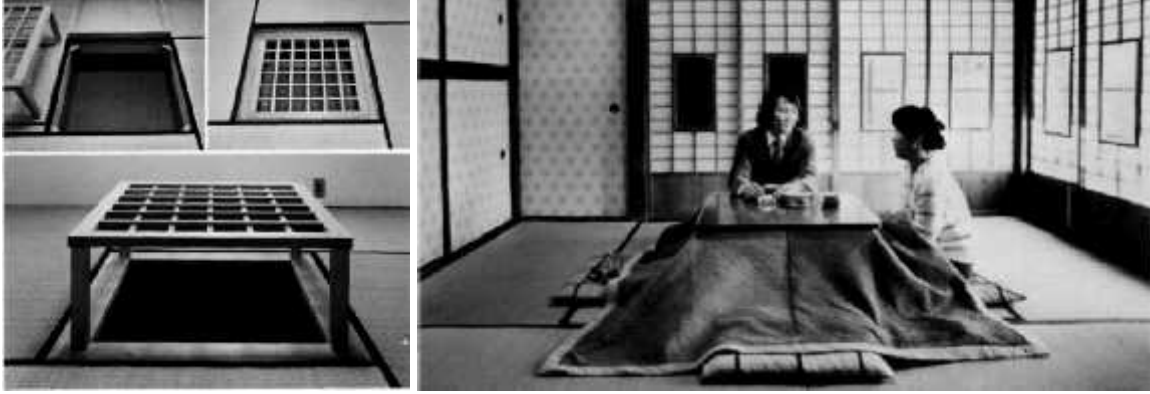
³⁶ Mira Locher, 2013 “Traditional Japanese Architecture: An Exploration of Elements and Forms (Google e-Kitap)”, Tuttle Publishing

³⁷ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

³⁸ Elif Erdemir, 1993 “Culture-Space Relationship: Japanese Traditional Residential Interiors”, A Thesis Submitted to the Department of Interior Architecture and Environmental Design and the Institute of Fine Arts of Bilkent University in Partial Fulfilment of the Requirements for the Degree of Master of Fine Arts, Ankara, s: 54

ekil 7. Hori-gotatsu'nun zeminin nispeten dö eme seviyesine yükselme bir versiyonu; tel kafesin üzerine konan kül ate i korumaktadır³⁹

(http://www.daveahlman.net/Old_site/daveinjapan/arch/arch.htm)

ekil 8. Hori-gotatsu ve kullanımı⁴⁰

(http://www.daveahlman.net/Old_site/daveinjapan/arch/arch.htm)

17. yy'da Edo veya Tokugawa döneminde (1616-1868⁴¹ (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, "Japonya", cilt: 12, s: 6060)) gömme zemindeki ocak "irori'nin⁴² (Locher, 2013) zemin kotu, dö eme seviyesinin altında iken, mekândaki seviyesi yükseltilerek konfor özelli i Batı stilindeki bir masa gibi zemin üzerinde ve yer de i tirebilen portatif ve ta ınabilir özellik kazandı.⁴³ (Hanley, 1997: 61, 62) Geleneksel Japon evinde tatami'nin evlerde yaygınla masıyla kotatsu'nun günümüzdeki ta ınabilir kullanımı geli meye ba layınca ve hori-gotatsu biraz de i ti. Kare eklinde topra a kazılan irori'nin çevresindeki ah ap platform biraz de i erek, masanın altında bacakların sıcak kalması için ah ap platformun üstüne ilte serilir. Hori-gotatsu; hareketli kotatsu kavramından yola çıkarak geli tirilir. Irori'deki kömür ate i çömlek bir kap içine alınarak ta ınabilir hale geldi ve daha modern bir kullanımı olan "**oki-gotatsu**"ya dönü tü. Kömür ate inin toprak esaslı çömlek kap içine yerle tirilip ta ınabilmesi "**oki-gotatsu**"dur. Oki; yerle me, yerle tirme, ko; ate , tatsu; sıcak ayak anlamına gelir.⁴⁴ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) Bu kullanımda ta ınabilir

³⁹ http://www.daveahlman.net/Old_site/daveinjapan/arch/arch.htm

⁴⁰ <http://kyokaipartitions.tumblr.com/>

⁴¹ Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, "Japonya", cilt: 12, s: 6060

⁴² Mira Locher, 2013 "Traditional Japanese Architecture: An Exploration of Elements and Forms (Google e-Kitap)", Tuttle Publishing

⁴³ Susan B. Hanley, 1997 "Everyday Things in Premodern Japan: The Hidden Legacy of Material Culture", University of California Press, s: 61, 62

⁴⁴ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

ısı kaynağının ayak sobası; anka'ya ve taınabilir mangal; "hibachi"ye⁴⁵ (Doi, 2014: 693) (Hanley, 1997: 61, 62) benzerli i dikkat çekicidir. Bu kullanımlardan etkilenilmi olabilece ini dü ündürür.

Oki-gotatsu'da ince, hafif bir bir futon üzerine konan masa tablasının üzerindeki "shitagake" denilen battaniyenin üzeri "kotatsu-gake" denilen ikinci bir a ır battaniye (futon) ile örtülerek masanın altındaki ısıtıcı yeri de ısıtır. (ekil 12, 13) Kotatsu-gake; genellikle dekoratiftir ve evin dekorasyonuna uyacak ekilde tasarlanır. Kotatsu'nun bu versiyonunun altında uyumak da mümkün olur, ancak yanlışlıkla da olsa ısıtma elemanlarına de me tehlikesine ba lı olarak yanık risklerine kar ı uzun süreli uyumaya uygun de ildir, ekerleme dedi imiz kısa süreli uyku için kullanılabilir; çocuklar ve evcil hayvanlar da kotatsu'nun altında uyuyabilir.⁴⁶ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) (Buckley, 2009: 267)

Japon tipi ısıtıcılar zaman içinde geli im göstermi tir.⁴⁷ (Robin D. Gill, 2004: 567) Ba langıçta ısı kayna ı olarak yakıt verimi yüksek olan kömür, ta kömürü, briket kömür kullanıldı.⁴⁸ (Hanley, 1997: 61, 62) 20.yy'ın ba larında kullanılan "mamentan" denilen briket⁴⁹; (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) yanma kokusunu bastırmak için deodorant eklenerek, 5 cm uzunlu unda, yakla ık 3 saat, 8 saat, 1 gün gibi uzun süre yanması için sıkı tırlarak preslenen bezelye biçiminde bir kömürdür.⁵⁰ (<http://ja.wikipedia.org/wiki/%E8%B1%86%E7%82%AD>) (ekil 9)

⁴⁵ Schun Doi, 2014 "The Naturalisation Process of the Japanese Loanwords Found in the Oxford English Dictionary", English Studies, Vol. 95, No. 6, s: 693 (674–699); Susan B. Hanley, 1997 "Everyday Things in Premodern Japan: The Hidden Legacy of Material Culture", University of California Press, s: 61, 62

⁴⁶ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>; Sandra Buckley, 2009 "The Encyclopedia of Contemporary Japanese Culture", Taylor & Francis, s: 267

⁴⁷ Robin D. Gill, 2004 "Topsy-turvy 1585", Paraverse Press, s: 567

⁴⁸ Susan B. Hanley, 1997 "Everyday Things in Premodern Japan: The Hidden Legacy of Material Culture", University of California Press, s: 61, 62

⁴⁹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

⁵⁰ <http://ja.wikipedia.org/wiki/%E8%B1%86%E7%82%AD>

ekil 9. Kalorisi artırılarak preslenmi ⁵¹

(<http://ja.wikipedia.org/wiki/%E8%B1%86%E7%82%AD>) briket kömür “mametan”⁵²

(<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>)

20. yy ortasında kömürün yerini elektri in almaya ba lamasıyla kotatsu'nun altındaki ta ınabilir çömlek kabın yerini elektrikli ısıtıcı aldı. Oki-gotatsu'nun kömürlü ve elektrikli iki versiyonu ortaya çıktı ve masa tablasının altına monte edilen elektrikli ısıtıcının aldığı modern türü ortaya çıktı. Böylece elektrikle ısıtılan kotatsu tümüyle ta ınabilir ve mobil hale geldi. Günümüzde halen kı n evlerde kullanılan yaygın bir kullanımdır.⁵³ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) (ekil 10)

ekil 10. Elektrikli “oki-gotatsu”da masa tablasının altına monte edilmi elektrikli ısıtıcı⁵⁴

(<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>)

21. yy'da kotatsu'nun ah ap çerçevesine takılıp çıkarılabilen elektrikli ısıtıcı plastik veya di er malzemelerden de yapılabilmektedir.⁵⁵ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>)

Günümüz kotatsu kullanımında ise, ısı kayna ı masanın üst tablasının alt yüzeyine tespit edilen lamba ısıtıcı ile sa lanmaktadır.⁵⁶ (Kaylor ve Kaylor, 2007: 71) (ekil 11)

⁵¹ <http://ja.wikipedia.org/wiki/%E8%B1%86%E7%82%AD>

⁵² <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

⁵³ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

⁵⁴ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

⁵⁵ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

⁵⁶ Kaylor, L. Kaylor, P. (2007) Unto a Land That I Will Show You, Xulon Press, s: 71

ekil 11. Günümüzde kullanılan lamba ısıtıcılı kotatsunun görünümü⁵⁷ (<https://www.jappleng.com/culture/articles/jp-culture/406/what-is-the-kotatsu-and-horigotatsu>)

Japon evinde kışın ısıtıcı olarak kullanılan “**kotatsu**” yaz aylarında üstündeki battaniyenin kaldırılmasıyla normal masa olarak kullanılır⁵⁸ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>) (ekil 12) veya “chabudai” denilen yüksekliği **15-30 cm** arasında değişen kısa bacaklı masa ile yerden oturulur. (ekil 13) Bu masanın bacakları katlanabilir olduğundan taşınabilir ve depolanabilir. Chabudai; kışın masanın altında bir ısıtıcı ile donatılmış olan “kotatsu” ile yerden oturulur.⁵⁹ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Chabudai>)

⁵⁷ <https://www.jappleng.com/culture/articles/jp-culture/406/what-is-the-kotatsu-and-horigotatsu>

⁵⁸ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu>

⁵⁹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Chabudai>

ekil 12. “Kotatsu”nun altındaki ısıtıcı kaldırılarak yazın kullanılabilir⁶⁰ (Auzias ve Labourdette, 2013: 578)

ekil 13. “Chabudai”⁶¹ (<http://en.wikipedia.org/wiki/Chabudai>)

BULGULAR ve YORUMLAR

Kotatsu, geleneksel bir kullanımın iyileştirilerek geliştirilmesi yoluyla güncellenerek geliştirilen bir kullanımdır.

Kotatsu; geleneksel Japon evinde pişirme ve ısıtma amacıyla kullanılan Japon ocağı irori’den doğarak günümüzde halen kullanılan ve zamanın teknik ve teknolojik değişikliklerine ve güncel ihtiyaçlara uyum sağlamak biçiminde güncellenerek günümüz ihtiyaçlarına halen cevap verebilen bir iç mekân mobilyası olmuştur.

Çalınan malzeme izlenen yöntem; kotatsuyu tarihi süreç içindeki gelişimi üzerinden ele alınarak incelenmesi mümkündür. Bu süreç içinde geliştirilmenin izlendiği dönemler;

1-11. yy, Heian dönemi (MS 79-1185)

8. yy, Nara dönemi (MS 710-745 ⁶² (https://en.wikipedia.org/wiki/Nara_period))

14. yy, Muromachi dönemi (1336-1573 ⁶³

(https://en.wikipedia.org/wiki/Muromachi_period))

⁶⁰ Auzias, D. Labourdette, J. P. (2013) “Japon 2013-2014 Petit Futé”, Petit Futé, s: 578

⁶¹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Chabudai>

⁶² https://en.wikipedia.org/wiki/Nara_period (14.03. 2017)

⁶³ https://en.wikipedia.org/wiki/Muromachi_period (14.03. 2017)

17. yy, Edo veya Tokugawa dönemi (1616-1868⁶⁴ (Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “Japonya”, cilt: 12, s: 6060))
eklinde ortaya çıkmı tır.

Heian ve Nara dönemleri; kotatsu'nun geli im sürecine girmeden önceki ısıtma formu; el ve ayakların ısıtılması eklinde “hibachi” ve “anka” dönemidir.

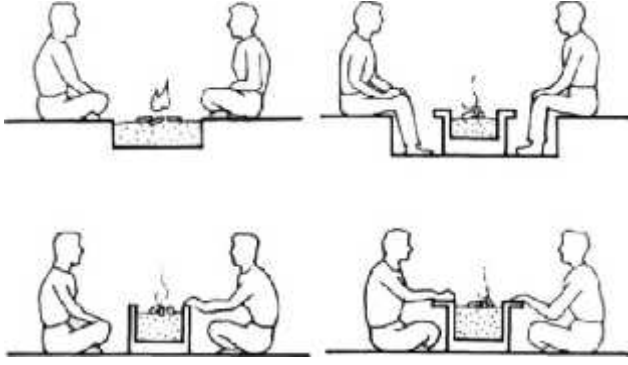
Muromachi döneminde; kotatsu'nun ba langıç evresi ya da ortaya çıkı dönemi diyebiliriz. rori'nin etrafındaki pi irme eyleminin ihtiyacı olarak oturma eyleminin de bir oturma platformunun ekillenmeye ba lamasıyla kotatsu'nun ortaya çıkmaya ba ladı ı görülür.

Edo veya Tokugawa döneminde; hori-gotatsu ve oki-gotatsu kullanımları geli tirilmi tir. Isı kayna ının ve masanın yeri sabit olan kullanımı; hori-gotatsu ile ısı kayna ının ve masanın ta nabilir özellik kazandı ı oki-gotatsu kullanımları geli mi tir. Hori-gotatsu'nun ısı kayna ı kömür olmu tur, ardından gelen geli tirilmi kullanımı olan oki-gotatsu'da önce kömürlü, sonra sıkı tırılmı briket kömürlü ve günümüze yakla tıkça elektrikli ve günümüzde lamba ısıtıcılı kullanımları görülür.

20. ve 21. yy kotatsu'nun yeni fikirlerle ısı kayna ı ve masa ile ilgili yenilik ve geli melerin hızlı ve çe itlilik kazandı ı patent ba vurularıyla günümüzde de devam etti i döneme girilmi tir. Kotatsu'nun geli im süreci günümüzde de birçok patent ba vurusundaki yeniliklerle ve iyile tirmelerle devam etmektedir.

Kotatsu tarihsel geli im süreci içinde, yer düzleminden a a ıda bulunan geleneksel ocak “irori”den ba layarak oca ın etrafında ekillenen oturma ve ısınma i levlerini önce zemindeki kotu aynı kalarak etrafında oturma eklinde, sonra zemindeki kot farkını dö eme seviyesine yükselterek yerde ba da kurarak oturulan masa kullanımı biçiminde, son olarak da masanın bünyesine monte edilen ısıtıcılı masa kullanımı eklinde ta nabilir özellik kazanmı tır. (ekil 14)

⁶⁴ Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “Japonya”, cilt: 12, s: 6060

ekil 14. Geleneksel Japon oca ı irori'nin masa kullanımıyla ekillenerek kotatsu'ya dönü ümü⁶⁵ (<http://kyokaipartitions.tumblr.com/>) (Nergiz, 2005: 104)

TARTI MA / SONUÇ ve ÖNER LER

Kotatsu, kayna mı gelenekselden alarak günün artlarına uyumu sa lanarak ve geli tirilerek günümüze ula mı bir mobilya tasarımıdır. Kotatsu; günümüzde kaybolan geleneksel kullanımların güncellenmesi, korunması, sürdürülebilirli inin sa lanması konularında, kaybolan geleneksel kullanımların yeniden gözden geçirilmesi gerekti ini hatırlatan özellikle restorasyon uygulamalarında gelenekselin tümüyle kaldırılıp yerine tamamen modern kullanımların konması noktasındaki yakla ımların yeniden gözden geçirilmesi gerekti ini dü ündüren bir örnektir.

Japonya geleneklerine ba lılı ı ile bilinen bir ülkedir. Aynı zamanda teknik ve teknolojik birçok fikrin ve bulu un da kayna ıdır.

Bu ba lamda geleneksel kullanımın günün artlarına uyum sa layarak geli tirilmesi konusunda Japonya ve Japonya'dan bir örnek olarak kotatsu incelenmi tir.

Geleneksel Japon evinin, geleneksel Türk evine benzerli i bilinmektedir. Bu ba lamda ülkemizde kaybolan geleneksel kullanımların güncellenmesi, güne uyarlanması ve iyile tirilerek geli tirilmesi konusunda Japonya'nın yakla ımı ve bu ba lamda kotatsu'nun izledi i geli im süreci ülkemiz için örnek alınabilir. Kotatsu'nun iyile tirilerek geli tirilmesi yakla ımı; gelenekselin korunması ve sürdürülebilirli inin sa lanması konularında, ülkemiz için de örnek alınabilir bir yakla ımdır.

KAYNAKLAR

⁶⁵ <http://kyokaipartitions.tumblr.com/> Fatma Nergiz, 2005 "Minimalist Mekanların Tasarım özellikleri ve Görsel Niteliklerinin Mimarlı ın Bazı Temel Ö eleri Aracılı ıyla Konut Tipolojisi Kapsamında ncelenmesi", Y. Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programı, stanbul, s: 104

Auzias, D. Labourdette, J. P. (2013) “Japon 2013-2014 Petit Futé”, Petit Futé, s: 578

Buckley, S. “The Encyclopedia of Contemporary Japanese Culture”, Taylor & Francis, s: 267, 2009

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “japon”, cilt: 12, s: 6056

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “Japonya”, cilt: 12, s: 6060

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, “Japonya”, cilt: 12, s: 6060

Dodd, J., Richmond. S. “The Rough Guide to Japan“, Rough Guides, s: 40, 2001

Doi, S. “The Naturalisation Process of the Japanese Loanwords Found in the Oxford English Dictionary”, English Studies, Vol. 95, No. 6, s: 693 (674–699), 2014

Eczacıba ı Sanat Ansiklopedisi, “Ocak”, yem yayınları, cilt: 3, ISBN: 975-7438-51-0 (Takım), 975-7438-54-5 (3.cilt), s: 1360

Erdemir, E. “Culture-Space Relationship: Japanese Traditional Residential Interiors”, A Thesis Submitted to the Department of Interior Architecture and Environmental Design and the Institute of Fine Arts of Bilkent University in Partial Fulfilment of the Requirements for the Degree of Master of Fine Arts, Ankara, s: 54, 1993

Gill, R. D. “Topsy-turvy 1585”, Paraverse Press, s: 567, 2004

Güvenç, B. “Japon Kültürü”, Boyut Yayıncılık, stanbul, ISBN: 978-975-23-0727-8, s: 50, 2010

Hanley, S. B. “Everyday Things in Premodern Japan: The Hidden Legacy of Material Culture”, University of California Press, s: 61, 62, 1997

<http://en.wikipedia.org/wiki/Chabudai> (14.03. 2017)

http://en.wikipedia.org/wiki/Foot_stove (14.03. 2017)

<http://en.wikipedia.org/wiki/Hibachi> (14.03. 2017)

<http://en.wikipedia.org/wiki/Kotatsu> (14.03. 2017)

https://en.wikipedia.org/wiki/Muromachi_period (14.03. 2017)

https://en.wikipedia.org/wiki/Nara_period (14.03. 2017)

<http://ja.wikipedia.org/wiki/%E8%B1%86%E7%82%AD> (14.03. 2017)

<http://kyokaipartitions.tumblr.com/> (14.03. 2017)

http://www.daveahlman.net/Old_site/daveinjapan/arch/arch.htm (14.03. 2017)

<https://www.jappleng.com/culture/articles/jp-culture/406/what-is-the-kotatsu-and-horigotatsu>

Kaylor, L. Kaylor, P. Unto a Land That I Will Show You, Xulon Press, s: 71, 2007

Lee Hee-Soo, C. Tdv slam Ansiklopedisi, “Japonya”, cilt: 23, s: 570

Locher, M. “Traditional Japanese Architecture: An Exploration of Elements and Forms (Google e-Kitap)”, Tuttle Publishing, s: ,2013

Matsushika, S. “Comparative Study of the Structure of Traditional Timber Housing in Turkey and Japan”, A Thesis Submitted to the Graduate School of Natural and Applied Sciences of the Middle East Technical University, In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Science in Building Science in the Department of Architecture, s: 25, 2004

McMillan, C. J. “The Japanese Industrial System”, Walter de Gruyter, ISBN 3-11-015087-5, Berlin, s: 3, 1996

Nergiz, F. “Minimalist Mekanların Tasarım özellikleri ve Görsel Niteliklerinin Mimarlı ın Bazı Temel Ö eleri Aracılı ıyla Konut Tipolojisi Kapsamında ncelenmesi”, Y. Lisans Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programı, stanbul, s: 104, 2005

Nesbitt, M. “Japanese Ancestral Practices: A Contextualized Teaching Tool on the Afterlife in the Local Church (Hibachi Theology)”, A Thesis Submitted for the degree of Master of Theology at the South African Theological Seminary, s: 128, 2007

Ohnuki-Tierney, E. “Rice as Self: Japanese Identities through Time”, Princeton University Press, s: 65, 1994

Parramore, L., Gong, C. “Japan Home: Inspirational Design Ideas (Google e-Kitap)”, Tuttle Publishing 2012

Yünkül, A. “Elazı Evleri”, Y.Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü slam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Türk- slam Sanatları Tarihi Bilim Dalı, Elazı , s: 5, 2005

Amisos Dergisi Editörlüğüne

Uluslar arası Amisos Derginizin 2017 yılında Cilt: 2, Sayı: 2, s. 67-87'de yayımlanan "İnsan Kurbanı Üzerine Arkeolojik Araştırma" isimli makalemde sehven bir hatada bulunarak intihal yaptığımı kabul etmekteyim. Çalışma acemi ve tecrübesiz olduğum dönemde ele alındığı için sehven bir hata yapılmıştır. Bu sebeple makalenin ivedilikle geri çekilmesini talep ediyorum.

Gereğini arz ederim. Saygılarımla.

30.01.2019

Muhammet Fatih DEMİRDAĞ

demirdagfatih06@gmail.com

ANADOLU ANTİK KENTLER

Özkan KARACA*

Özet

Anadolu'da konut ve yerleşme, tarih içindeki bağlaşımlardan beri kültürden kültüre mimari ve sanatsal köklü bir değişimle beraber kentlerin dokusu olmuştur. Çağlar boyunca Anadolu'nun topraklarına serpilmiş kentler sürekli bir tarihsel gelişme ve değişim göstermiştir. Birçok medeniyetleri bünyesinde eritmiş olan Türkiye'de antik kentler ve kent evriminin bütünlüğü içinde kavranması, yalnızca köklülüğünü ve zengin çeşitliliğini takdir etmemiz değil, geleceğin farklılığının toplum anlayışımızda saklı olduğunu görmemizi sağlayabilir. Bu makalede, birçok medeniyetlere ev sahipliği yapmış Anadolu coğrafyasının kent dokusu, insan yerleşimleri, sosyal yaşamı ve kültürel özellikleri saptanmış, tarihi süreç içindeki gelişimi irdelenerek Anadolu kentlerinin kültürel birikimi ortaya konmuştur.

Anahtar Sözcükler: Arkeolojik, Anadolu, Antik Kentler, Kentleşme

ANATOLIA ANCIENT CITIES

Abstract

The housing and settlement in Anatolia has been formed the texture of cities with from culture to culture architecture and artistic changes since the beginning of the history. Cities scattered throughout Anatolia during the ages showed a constant historical development and change. In Turkey, which has melted many civilizations within it, the comprehension of ancient cities and the integrity of urban evolution can provide us with not only to appreciate its rootedness and rich diversity, but also to see that the difference of the future is hidden in

* Araştırmacı-Yazar, MSN Yayıncılık Genel Yayın Yönetmeni, istanbul.ozkankaraca@atlantikmedya.com

our understanding of society. In this article, it was determined the Anatolian geography's urban texture, social life and cultural characteristics, which has been hosted by many civilizations, examined the evolution in the historical process and presented the cultural accumulation of the Anatolian cities.

Keywords: Archaeological, Anatolian, Ancient Cities, Urbanization

G R

Tarihte kentlerin kökleri yaklaşık 10.000 yıl kadar geri gitmektedir. Erken dönem Antik kentler Orta Doğu'da (Mezopotamya, Mısır) yaklaşık M.Ö. 6000 yıl önce, Hindistan'da Ganges Vadisi, Çin'de, Girit şehirlerinin Minos uygarlığında yaklaşık M.Ö. 4000 yıl kadar önce ve Meksika'da yaklaşık 2300 yıl öncesinde bulunabilir.¹

Antik kentler iyi tanımlanmış politik imparatorluklar içinde kilit noktalar olarak tarihte yer aldılar. Babil, Atina, Roma, Mexico City, Pekin, İstanbul, vb. gibi merkezi komuta şehirleri vardı. Diğer şehirler, kara veya su yolları aracılığıyla merkeze bağlıydı. Şehirlerin bilgi, güç, zenginlik ve kontrol gibi tüm kaynakların toplanma merkezi olmaları onların en önemli ortak yapısal özellikleriydi. Devlet, din, uygarlık, aile ve ülke kavramları “şehir” kavramı ile iç içeydi. Polis (Antik Yunan şehir devleti), özünde bir kentin egemenlik alanıyla tanımlanan bir yönetim biçimidir. Kent sakinini ise “kent hayatı” ve “iyi bir hayat” için kentlerde yaşayan kentli yurttaştı. Antik kentler ibadet amaçlı tapınaklar, ticaret amaçlı pazar meydanları ve eğlence amaçlı tiyatrolardan oluşan kamusal mekânlarla tanımlanabilir. Ayrıca, antik kentler iç kalenin etrafını saran surlarla çevrelenmiştir.²

Antik kentlerin çoğu sarsılmaz barınma koşullarıyla üretilmekteydi. Bu şehirler özellikle kendi hinterlandında aynı zamanda güç alanlarıydı. Sürekli savaş tehditlerine karşı, kendilerini güçlü konumlandırma ve sınırlarla koruma sistemleri ile korumaktaydılar. Bölgesinde ticaret yeri olmaları, belli bir düzeyde iş bölümü karmaşık ve hiyerarşik düzenleme özelliği göstermektedirlerdir. Bu şehirlerin aynı zamanda temsil edici özelliği vardı. Ayırt edici bir grup semboller ve mekân modelleri kullanılarak inşa edilen yerlerdi. Böylece, örneğin antik Babil'deki Ur kentinde cennetler ve şehir arasındaki geometrik ilişkileri yöneten kozmolojik kodlar kullanılmıştır. Bu dini kodlar da kutsal ve dünyevi mekânları belirlemiştir.³

¹ Ivan Light, *Cities in World Perspective*, Macmillan, New York, 1983.

² Gideon Sjoberg, “PreIndustrial City”, Hatt and A.J. Reiss (eds.), *Cities and Society*, The Free Press, New York, 1957. s.23.

³ Gideon Sjoberg, a.g.e. s.24.

Atina gibi klasik kentler de kozmolojik kodlara göre inşa edilmiştir. Ehir, Tanrıça Athena'yı onurlandırmak için inşa edilmiştir. Temelde bir daire şeklindedir. Dairenin merkezinde topluluğun ve dünyanın merkezi agora vardır. Sokaklar merkezden yayılan bir örnek olarak düzenlenmiştir. Bu düzenleme temelde pazara kolay erişim gibi ekonomik kaygılar tarafından değil, tüm evlere erişim mesafede olması gerekliliğine dayanan politik ilke tarafından belirlenmiştir. Tüm Atinalı yurttaşlar (yabancılar, köleler ve kadınlar hariç) erişim olarak kabul edilmekteydi. Ehir merkezinde vatandaşlar için toplantı salonu, belediye meclisi ve meclis salonu yer almaktaydı.

Roma ehir merkezine forum denmekteydi. Yükseliş döneminde, bir milyondan fazla nüfus Roma'da yaşıyordu. Roma'da bir tatlı su taşıma sistemi ve kamu yolları geliştirilmiştir. Yine de yoksul ve zengin mahalleler arasındaki kutuplaşma fark edilir ölçüdeydi. Merkezin dışında kalan yerleşim bölgeleri sosyal sınıflara göre bölünmüştü. Zamanla bu, "çöküş" ve "aylaklık" mekânı olarak nitelendirilmiş bir yer olarak tanındı.

Kentin gereksinimi olan su ve ücretsiz ekmeğe gibi kaynaklar kırsal alandan sağlanmıştır. Bu durum ormansızlaşma ve toprağın verimsiz kullanımıyla sonuçlanan tarımsal arazi talebini artırmıştır. Refah, temelde sadece elitler ve elit soyundan gelen vatandaşlar için mevcuttu. Partici sınıfı, Roma'da iktidarı ellerinde tutuyorlardı. Hane halkı tüketimi için gerekli eşyaları, ücretli emeği üreten küçük esnaf sınıfı yoktu ve çoğunluk politik ve ekonomik hayata katılımın dışında tutulan köle emeği tarafından yapıldı. Mutlak hâkimiyeti elinde tutan krallık veya hanedan yasaları Roma ehri hâkim durumdaydı.

Pekin Antik Roma'ya benzer köle gücüne dayanan bir kentti. Hayat hükümdarlığının kontrolü altındaydı. Mançu kenti, imparatorluğun başkentiydi. Adeta iş ve ticaret kentiydi. Ming hanedanlığı ehir merkezinin kutsal olduğunu iddia ederek girişe sınırlama getirdi. Böylece sözde "Yasak ehir" ortaya çıktı. Ayrıca gök cisimlerinin göstergeleri gibi kozmolojik semboller kullanılmıştır.

Latin Amerika'da Aztek ve İnka medeniyetleri, Meksika ehri gibi önemli ehirleri kurdu. Buradaki önemli nokta, Meksika'daki Aztek uygarlıklarının tarım hinterlandı ile yakın bir ilişki içinde olmasıdır. Ekonomi paraya değil, takas/mübadele sistemine dayanmaktaydı. Kentin rolü, Aztek hükümdarları için idari merkezi olarak hizmet vermek oldu. Avrupa'da sadece geç Ortaçağ'da kentler devletten siyasi bağımsızlık ve özerklik kazandı.

Kentleşme, M.Ö. 1000 ile M.S. 500 yılları arasında bir dönüşüm yaşadı. Merkezî otoriteler gücünü kaybettiği için o dönemki kentlerin kendilerini savunma ihtiyacı doğdu.

Ortaça Avrupa'sında kentleşme düzeyi gerilerken, Asya, Yakın Doğu ve Latin Amerika'daki şehirler zenginleşmiştir.

LYKAONIA ANTİK KENT (KONYA)

Klasik çağda, Konya ve Karaman'ı içine alan bölgeye Lykaonia denilmektedir. Lykaonia adının ise, Hititler dönemindeki Lukka'dan kaynaklandığı kabul edilir.

Lykaonia adının kökeniyle ilgili olarak, kelimenin asıl kökeninin Lukkawana olduğu, "Lukkalılar" ya da "Lukka Ülkesi" anlamına geldiği kökeninde de erlendirmeler yapılmıştır.⁴ Luwiler, M.Ö. 3000 yılından, M.Ö. 1000 yılına kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir.

Antik Çağda Lykaonia'nın batısında Paroreus, doğusunda Laranda (Karaman) ve Kybistra (Ereğli), güneyinde Antik Sauria, Homanades ve Doğu Pisidia yer almaktadır. Lykaonia Bölgesi, Anadolu'nun merkezinde bulunmasından dolayı kültürel bir yolla çeşitliliğe sahip olması, söz konusu çeşitliliğin bölgenin yönetim ve şehirleşme sürecinde de yansıtıldığı görülmüştür.⁵ Dağlık Kilikya, Sauria, Pisidia ve Homanadeis ülkesi gibi Antik çağın sorunlu bölgelerine yakın olduğu için, Roma'nın söz konusu bölgelerle ilgili düzenlemelerinde de veya bu şekilde Lykaonia bölgesi de yer almıştır.

M.Ö. 133 yılında Pergamon kralı 3. Attalos (M.Ö. 138-133) vasiyetiyle Roma, Anadolu'da daha etkin bir politika izlemeye başladı. M.Ö. 129 yılında Manius Aquilius başkanı olan oniki üyeli bir senato heyeti tarafından Provincia Asia Eyaleti kurulmuştur.

Roma'daki İç Savaşlar sırasında Kilikya Eyaleti parçalanmış ve feshedilmiştir. Roma hükümeti, artık Anadolu'da proconsul yerine yerli bir prens yani Galat kralı Amyntas tarafından temsil edilmeye başlanmıştır. Amyntas, M.Ö. 31 yılındaki Actium Savaşı'na Antonius'un yanında katılmasına rağmen, ihanet ederek Octavianus tarafına geçmiştir. Savaşın sonra, Roma Cumhuriyeti'nin tek adamı olan Augustus'da Anadolu'yu yeniden yapılandırmak için bir takım siyasal ve idari düzenlemeler yapmıştır. Augustus, Amyntas'ın krallığına ve mevcut topraklarına dokunmadığı gibi, Sauria'yı ve M.Ö. 36 yılından beri Kleopatra tarafından yönetilen Dağlık Kilikya'yı da kendisine başlamak suretiyle ödüllendirmiştir. Böylece Yozgat'tan Manavgat'a kadar uzanan bir bölgeye hâkim olduğu anlaşılan Amyntas'ın Side'de adına sikkeler bastırıldığı bilinmektedir.⁶

⁴ Bilge Umar, Türkiye Halkının İlkçağ Tarihi, Ege Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulu Yayınları, İzmir, 1982. s.125.

⁵ Hasan Bahar, Özdemir Koçak, Eskiçağ Konya Araştırmaları- 2, Kömen Yayınları, Konya, 2004. s.8.

⁶ Sabahat Atlan, "Side'de Basılan Amyntos Sikkeleri", Belleten Dergisi, Sayı:156, İstanbul, 1975. s.575.

Bölge, Amyntas'ın ölümü üzerine bir kez daha karı ıklık içerisinde kalmı tır. Amyntas, çok büyük bir toprak bırakmı tı. Onun beklenmedik ölümü üzerine Roma'da imparatorluk döneminin kurucusu Augustus, krallı ı Amyntas'ın çocuklarına bırakmadı ve Provincia Galatya Eyaleti'ne dönü türülmesine karar verdi. Böylece Marcus Lollius tarafından Roma'nın Anadolu'daki ilk imparator eyaleti kurulmu oldu. Galatia'dan Pamphylia'ya kadar çok geni sınırlara sahip eyaletin sınırları sık sık de i mekle birlikte, Lykaonia daima eyalet sınırları içerisinde kalmı tır.⁷

Bölge, M.S. 37 yılında Kilikia Trakheia ve Lykaonia'nın bir kısmı ile birlikte Caligula Germanianus tarafından 4. Antiokhos ile Iotape Philadelphos'a verildi. Lykaonia ehirleri Derbe, Laranda, Musbanda'ya içine alan Strategia Antiokhiane'ye, 4. Antiokhos'a izafeten bu isim verildi.

Bölgede koloniler kuran Augustus hiç ehir kurmamı tır. Bu kesimin kentle mesi, daha sonraki Roma imparatorları Tiberius ve özellikle de Klaudius zamanında gerçekleşti. ehirlerin Kappadokia'dan Lykaonia'ya nakledildikleri tarih bilinmemekle birlikte, Claudioderbe adının Claudius (M.S. 41-54) tarafından hâkimiyetinin ilk yılında bu de i ikli i yaptı ı zaman verilmi olması muhtemeldir. Zira Homanadlarla mücadelelerinden önemli dersler çıkartan Roma, böyle sorunlarla yeniden kar ıla mak istemiyordu. Bu nedenle daha önce ba lamı olan koloni kurulu larını tamamlamakla kalmamı , bunlarla ba lantı sa lamak amacıyla ba lamı olan yol ebekesinin yapımına da hız vermi tir. Gerçekten de Roma'nın bölgedeki ehirleme faaliyetleri ve yol a ı arasında sıkı bir ba lantının oldu u anlaşılmaktadır. Anadolu'nun co raffi özellikleri nedeniyle ana yolların kuzeyden güneye de il, do udan batıya do ru bir rota izlemesi, Lykaonia'daki ehirleme faaliyetlerinde önemli etkenlerden birisini oluşturm olmalıdır. ç bölgelere nüfuz etmek, çetin ve sarp sahaları zapt edip kontrol altında tutmak ancak sıkı bir yol a ı sayesinde gerçekleştirilebilirdi. Torosların huzur ve güvenli i için bu arttı.⁸

Roma yönetiminin etkisi, her eyden önce adını egemen hanedanlı ın üyelerinin isimlerinden alan ehirlerin kurulu u veya imarıyla kendisini güçlü bir ekilde göstermekteydi. Germanikopolis (Ermenek), Klaudiopolis (Mut), Klaudioderbe (Derbe), Klaudiokonium (Konya), Klaudiolaodikeia (Ladik), Claudiocaeseria Misteia ve Claudioseleuceia (Bayat)'nın kurulu uyla, Galatia'nın güneyinin tamamı, tek bir idarî sisteme ba lanmı ve Toroslardaki Roma hakimiyeti sa lamla tırılmı tır. Laranda (Karaman), Hyde

⁷ Mehmet Ali Kaya, Anadolu'daki Galatlar ve Galatia Tarihi, İlya Yayınları, zmir, 2005. s.229.

⁸ Ronald Syme, "Torosların Muntazam galisi", 3. Türk Tarih Kongresi Bildirileri, Ankara, 1948. s.573.

(Karapınar) ve Dalisandus gibi kentler vardı. Yine bu çevrede Kana (Gene/Be a ıl Köyü), Savatra (Ya lıbayat), Kinna (Karahamzalı Köyü), Petra (Girmir Köyü) ve Sidemorion (Ambararası Köyü) eski adlarını de i tirmeden koruyan di er kentlerdir.⁹

Tarsus, bu vilayetlerin metropolisi unvanını almı tır. Galatia vilayeti sınırındaki önemli bir de i iklik, Antonius Pius'un egemenli i döneminde gerçeğe mi tir. Lykaonia'nın büyük bölümü bundan sonra Galatia'nın baskısı altına girmi ve yeni bir isim yani "üç vilayet" (*Kilikya, Lykaonia ve sauria*) adını alan bu vilayete katılmı tır. Galatia'nın sınırları çok kesin olmayıp, konion ve Lystra hatta Vasada hariç tutulmu tu. Lykaonia'nın geri kalanı "üç vilayet" in ayrı bir birimini olu turdu. Yeni vilayet olu umunda sauria, Kilikia Trakheia'nın büyük bir bölümüne kar ılık gelmektedir. Bundan dolayı daha sonra saurialılar e kıya ve korsan olarak kötü öhret sahibi oldular.

M.S. 259 yılında Karrhai (Harran) ve Edesa (Urfa) arasında Licinius Valerianus'u büyük bir bozguna u ratması sonucunda tüm Anadolu'yu istila etti. Kappadokia'nın büyük kentleri ve Kilikia Pedias (Ovalık Kilikya) kentlerinin tamamını ele geçirmi ti. Sasani istilasından çok etkilenen kentler arasında konion ve Laranda da vardı. Onlar, barı zamanında ihtiyaç duymadıkları için ihmal ettikleri kent tahkimatlarının ne denli önemli oldu unu bu saldırılar sırasında çok acı bir ekilde tecrübe ettiler. Kent tahkimatlarını güçlendirmek için kamu binalarını yıkarak, yıkıntılardan elde ettikleri yapı malzemelerini kent duvarlarını yapmak ya da sa lamla tırmak için kullandılar.¹⁰

Lystra ve Laranda ile birlikte yukarı yaylanın bir kısmını da kapsayan ve önceleri Kilikia Trakheia (Da lık Kilikya) ile asıl Lykaonia arasında küçük bir bölgeye verilen sauria isminin, sonraları bütün Da lık Kilikya için kullanıldı ı anla ılıyor. Diocletianus zamanında eyaletlerde büyük çaplı de i iklikler yapıldı. Pisidia Bölgesi, Konya Ovası'nı geçerek Karada 'a kadar uzandı ve Antiokh Metropolitli ine yükseltildi.¹¹ Bölge, 1. Theodorus (M.S. 379-395) zamanında, Roma imparatorlu u ikiye ayrılınca, Do u Roma imparatorlu u sınırları içerisinde kaldı.

⁹ Mehmet Ali Kaya, a.g.e. s.231.

¹⁰ Mehmet Ali Kaya, a.g.e. s.206.

¹¹ Hasan Bahar, "Konya Çevresi Tarih Ara tırmaları: Hititler' den Romalılara Kadar sauria Bölgesi", Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi, Sayı: 9-10, Konya, 1995. s.96.

N KOMED A ANT K KENT (ZM T)

Çok önemli bir geçi noktasına kurularak tarih boyunca önemini hiç kaybetmeden koruyan antik Nikomedia, Antik Bithynia bölgesinin baş kentiydi. Türkiye'nin kuzey batısında her gün biraz daha yoğunlaşan endüstri kenti zmit'in altında dinlenmektedir. Değişik yönetimlerce yüzyıllar boyunca yaptırılan ve kenti donatmış eserleri hala yerleşim yerinin her yerine yayılmış durumdadır.

Bithynyalı 1. Nikomedes M.Ö. 264 yılında, yerleşim birliğini eski kent Astakos (Başiskele) yerine onun 6 km kuzeybatısında yeni kent Nikomedia'yı günümüz zmit kentinin yerine kurar. MÖ. 74'te 3. Nikomedes, bölgede huzur ve düzeni sağlamak adına ölmeden önce krallığını Roma'ya bah eder. Böylece Nikomediabir Roma eyaleti olan Bithynia'nın baş kenti olur ve ünlü antik limanı Roma donanma filosunun deniz üssü hâline gelir.¹²

Antik dönemlerde bölgenin merkezi bugünde olduğu gibi zmit'tir. zmit'in kendine has özellikleri ve oldukça geniş çevresi, onun tarih boyunca elverişli bir bölge olarak tanınmasını sağlar.

Anadolu jeopolitik konumu itibarıyla Balkan Yarımadası, Yunan Adaları, Orta Avrupa, Kuzey Afrika ve Doğu Akdeniz ülkelerine giden deniz ya da kara yolunun en önemli bağlantı noktasında yer alırken, zmit'in içinde bulunduğu antik Bithynia bölgesi bu noktada korunaklı limanı ve karayolunu birleştirilen tek güvenli geçi noktası veya belki de tek kapı konumundadır. Bithynia Bölgesi, bu bağlantı veya geçi noktasında tarih boyunca sahip olduğu stratejik avantajından dolayı birçok önemli üstünlük elde etmiştir.

Antik Çağ'da Nikomedia, batıda Yelkenkaya (Levkatas Burnu) Tuzla'ya kadar uzanıyordu. Kentin doğuda Sangarios'a, (Sakarya Nehri), kuzeyde Karadeniz'e kadar uzandığı kanıtlanmıştır. Güneyde ise Nikaia (Nik) ile sınırı olduğu kesin değildir. Sınırın Astakos (Gölcük) ve Kios Körfezi üzerinde sudan geçtiği kabul edilebilir. Kent, batıda Kalkhedon (Kadıköy) ile komşudur ve Libyssa (Diliskelesi) Nikomedia'ya bağlı bir sınır kenti olarak kaynaklarda geçer. Hemen yakınındaki Dakibyza (Gebze) ise Kalkhedon'a aittir.¹³ Kentin bulunduğu Bithynia Bölgesi'nin, kökeninde Kalkhedon yarımadasına ait olduğu kabul edilmiştir. Ancak daha sonraları bölge, Herakleia Pontika'yı da içine alarak daha

¹² Ayşe Çalık Ross, " zmit'te Arkeoloji ve Yüzeysel Araştırmaları", Uluslararası Kocaeli ve Çevresi Kültür Sempozyumu Bildirileri" Kocaeli, 2006. s.912.

¹³ Clive Foss, Anadolu'da Orta Çağ Kalelerinin İncelenmesi: Nicomedia, Çev. F. Yavuz Ulugün. zmit Rotary Kulübü Kültür Yayınları, zmit, 2002. s.10.

do u da Pontos, güneyde Propontis (Marmara Denizi) ve Mysia'nın Olympos Da ı'na, güney sınırını belirleyen Phrygia ve Galatia'ya kadar geni lemi tir.¹⁴

Bithynia Bölgesi özellikle bo azlar nedeniyle tarih boyunca stratejik bir geçi noktasında bulunur. Bu nedenle Nikomedia, Karadeniz'i Akdeniz'e ba layan deniz yolu ve Mezopotamya, Mısır ve Anadolu'yu Avrupa'ya ba layan kara yolunun geçi noktasındadır. Kent, stanbul'dan do uya giden ana yolun üzerindedir. Do udaki bir dü mana kar ı harekâtlarda Nikomedia uzun bir yolun ba langıç noktası olur.¹⁵

M.S. 284'te Diokletianus Nikomedia'da imparator ilan edildikten sonra Nikomedia'yı Do u Roma mparatorlu unun ba kenti yapmı tır. Bu dönemde Diocletianus'un yönetim alanı içindeki en büyük iki dı tehdit do u da Sasani tehlikesi, kuzeyde ise Germen kabileleridir. Bu durum, hem do uya hem de kuzeye hızlı müdahaleyi yapabilecek bir ba kent ihtiyacını ortaya çıkarır. Nikomedia'nın, iyi bir limana sahip olması, kara ve deniz ula ımı ile kuzey ve do u sınırlarına ula ım uygunlu u, do u seferleri için elveri li konumu ba kent olarak seçilmesinde etkili olur.¹⁶

Yarı oyunlarına meraklı olan Diocletianus'un kentte yaptırd ı hipodromdan günümüze bir izi dahi kalmadan yok olur. Büyük ihtimalle daha sonraları kentin ba ka yapılarının in asında dev irme malzeme olarak kullanılır.¹⁷

Darphane ve silah imalathanesi kentin ve bölgenin ekonomisi için son derece önemli bir yer te kil eder. Silah imalathanesi temel ihtiyaçlarını kar ılamak için yapılan yapılardan biridir. Burada kalkan ve a ır zırhlar üretilir. M.S. 294 yılında açılan darphane, bütün Pontos'un sikke ihtiyacını kar ılar ve Heraklius Reformu'na kadar (M.S. 629) kullanılır.¹⁸

mparator Constantinus (M.S. 324-337) Byzantion'da yeni bir ba kent in a etmeye karar verir. M.S. 330 yılında Byzantion'da kendi adını ta ıyan Constantinopolis'in açılmasıyla Nikomedia da eski önemini yitirmeye ba lar. Aralarında Diocletianus'un da bulundu u pek çok heykel yeni ba kentin hipodromuna dikilmek üzere götürülür.¹⁹

Yeni ba kent büyük bir pazar olu turur ve hemen yanı ba ındaki Nikomedia bu arzın kar ılanmasında önemli bir rol oynar. Nikomedia'dan Konstantinopolis'e yapılan büyük ölçekli ihracat kente hatırı sayılır bir zenginlik getirir. Konstantinopolis ba kent olarak bir

¹⁴ Charles Texier, Küçük Asya: Bithynia, Avrasya Etnografya Vakfı Yayınları, stanbul, 1997. s.102.

¹⁵ Charles Texier, a.g.e s.104.

¹⁶ Clive Foss, a.g.e. s.3.

¹⁷ Charles Texier, a.g.e. s.102.

¹⁸ Clive Foss, a.g.e. s.3.

¹⁹ Clive Foss, a.g.e. s.7.

tüketim merkezi olurken, Nikomedia üretici ve ba kentın yiyecek tedarikçisi kent olarak yerini alır.²⁰

M.S. 362 yılındaki depremle, büyük darbeler alan kentın durumu M.S. 554 ve 558 yıllarındaki depremlerle daha da kötüleşir. Kent, imparator Iustinianus Dönemi'nde yaptırılan kiliseler, su kemerleri ve hamamlarla biraz toparlanır.²¹ Bu şekilde Bizans döneminde görkemli olmasa da varlığını sürdürür. Bizans döneminde Nikomedia, eski güzelliğini yitirse de jeopolitik önemini korumayı sürdürür.

Bizans döneminde kentın güçlü kalesi ve surlarıyla imparatorun yaptığı seferlerde askerî bir üs olduğu görülmektedir. Dümanın adı de i se de, kent askerî üs özelliğini nedeniyle önem kazanır. Bizans'ı tehdit eden güçler; Persler, Araplar, Ruslar, Haçlılar ve son olarak da Osmanlılar olur. Bu süreçte Nikomedia mücadele alanının ortasında kalır ve Bizans tarafından, ba kente giden güzergâhtaki son güçlü kale olduğundan kaybedilmemesine çalışılır. Bu çetin mücadele döneminde kent sık sık tahrip olur. Nitekim pek çok kaynakta kentın harap olduğu yazılıdır.²²

Nikomedia, arkeolojik kanıtlarla tarih öncesi dönemlere kadar uzanan ve ardından Hellenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde devamlı yerleşim gören zengin bir tarihe sahiptir. Birçok yıkıcı depremin şehri yerle bir etmesine rağmen kent, sahip olduğu politik, dinsel, ekonomik, ticari ve stratejik avantajlı konumundan dolayı sürekli aynı yerde tekrar tekrar inşa edilerek kurulur.²³

PERGE ANTİK KENT (ALANYA)

Perge şehrinin üzerinde kurulduğu arazi Antalya Ovası ile birlikte postmiosen çağda meydana gelmiştir. Yine aynı çağda meydana gelen ve ovanın orta kısmını sulayan akarsular getirdikleri alüvyonlarla ovayı doldurmuşlardır. Bu alan miosen çağının kum ve yumuak marn üzerinde meydana gelmiş olan sert kalkerden oluşmakta, etekleri ile ovaya birleşirken üst kesimler sert yamaçlar halinde yükselmektedir. Sadece güney yönünde iki yoldan ulaşılabilen ve düzlükten 60 metre kadar yükseklikte olan bu tepenin doğu-batı yönünde 750 metre, kuzey-güney yönünde ise 320-340 metre uzunlukta, yaklaşık olarak 2500

²⁰ C. A. Mango ve G. Dagron, Constantinople and its hinterland: Papers from the twenty seventh spring Symposium of Byzantine Studies, Oxford, 1993. s.69.

²¹ Charles Texier, a.g.e. s.109.

²² Clive Foss, a.g.e. s.26.

²³ N. Dereboş, "1. Uluslararası Kocaeli ve Çevresi Kültür Sempozyumu Bildirileri", Kocaeli, 2006. s.492.

metrekare alana sahip bir düzlüktür. Ovada bu tepenin güneydo usunda yilik Belen, güneybatısında ise Koca Belen adlarını ta ıyan yükselti yer almaktadır.²⁴

ehir ovadaki üç tepe arasında geli im göstermi tir. Böyle bir kentsel konumlanma ile hem denizden gelecek saldırılardan korunmu hem de antik kent geleneklerine uygun kentsel biçimlenme sa lanmı tır. Büyük olasılıkla ehrin ilk in a edilen bölümü 60 metrelik bir yükselti üzerindeki düzlükte yapılandırılan akropol'dür. Akropol'e ula ım sadece güneydeki iki yoldan sa lanabilmektedir.

ehirdeki di er iki yükselti ise güneydo udaki yilik Belen Tepesi ile tiyatroyu destekleyen güneybatıdaki Koca Belen Tepesi'dir. Helenistik dönemde (M.Ö. 200-300) kentin geli imi temelde bu üç tepe arasında olmu tur. Perge, co rafi anlamda önemini biraz da Pamphylia Ovası'nı sulayan ve Perge'nin deniz ile ba lantısını sa layan ana akarsulardan biri olan ve Toros Da ları'ndan çıktı ı noktada Kocaçay, Pamphylia Ovası'nda ise Aksu Çayı olarak isim de i tiren su kayna ına borçludur.²⁵

1946 yılında ba layan ve halen devam etmekte olan kazılardan elde edilen bulgulara göre Perge'nin tarih öncesi dönemlerine ili kin somut veri yoktur. Bunların yanı sıra bazı filolojik belge ve kanıtlar ile Perge sikkeleri üzerindeki yazıtlara göre Perge'de M.Ö. 2000'li yılların sonunda gerçekleşen Aka kolonizasyonundan önce olasılıkla M.Ö. 3000'lerde bu yörede yerle me oldu u anla ılmaktadır.

Pamphylia'nın kendine özgü dilinin arkadyen ögeler içermesi de bu tarihlerde bu alanda bulunan bir yerle me kültürünü desteklemektedir. Bunun yanı sıra Kıbrıs'ta bulunan Troia-Yortan kültürünün de oraya Anadolu'dan sadece Pamphylia üzerinden geçmesinin mümkün olması nedeni ile Perge'nin de bu kültür grubuna girdi i savunulmaktadır.²⁶

Bugüne kadar sürdürülen arkeolojik kazılara göre Perge'nin tarihinde üç önemli dönemin varlı ı saptanmı tır. Bunlar; hala kısmen ayakta olan mükemmel kent sur yapılanmaları ve kulelerin in a edildi i Helenistik dönem (M.Ö. 3. ve 2. yy.), kent kimli inde belirleyici olan tiyatro, stadyum, kolonadlı caddeler, hamamlar, agora, anıtsal çe me gibi yapıların in a edildi i Roma dönemi (M.S. 2. ve 3.yy.) ve Perge'nin metropolitin ikamet yeri

²⁴ Adnan Pekman, Son Kazı ve Ara tırmalar I ı ı Altında Perge Tarihi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989. s. 51

²⁵ Elmas Erdo an, "Perge Arkeolojik Sit Alanı, Peyzaj Özellikleri ve Koruma Sorunları", Zonguldak Karaelmas Üni.

Bartın Orman Fakültesi Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 10, Zonguldak, 2006. s.37

²⁶ Adnan Pekman, a.g.e. s.54.

haline geldi i, kent surlarının güneye do ru geni letilerek birçok kilise yapısının in a edildi i Hıristiyanlık dönemi (M.S. 5.ve 6.yy) dir.²⁷

Perge, M.Ö. 190'da Romalılar'a kar ı sava mı ve bölge Roma'nın müttefi i olan Bergama Krallı ı'na bırakılmı tır. M.Ö. 133 yılında krallı ın vasiyeti ile Roma Devleti'ne geçen Perge ça ın ba ına kadar Roma'nın ilgi alanı dı ında kalmı tır. Bir süre ba ımsız kalan Pamphylia M.Ö. 102'de Pamphylia'nın güneydo usunda kurulan Klikya'ya ba lanmı tır.²⁸ M.S. 43'te Pamphylia, Klikya ile birle tirilmi , Perge ise Hıristiyanlık açısından önemli bir konuma yükselmi tir. M.Ö. 36 yılında Galatya Krallı ı'na ba lanan Perge Galatya'nın eyalet haline dönü erek ile Pamphylia'da ayrı bir Roma eyaleti haline gelmi , Perge, Side, Aspendos, Sillyon gibi kentler refaha ula mı lardır.²⁹

Kent önemini 3. yy.'a kadar korumu , ancak M.S. 4.yy. sonuna do ru kentte bir gerileme olmu , sınırları küçülmü tür. 5. ve 6.yy.'da, Bizans döneminde de Perge kenti önemini korumu , bu süreçte Anadolu'da geli mekte olan Hıristiyanlık kültüründe etkin rol oynamı tır. sa'nın havarilerinden Pantos (St. Paul) yeni dinsel amacı yaymak amacı ile yaptı ı gezilerin ilkinde Perge'ye u ramı tır. Kıbrıs'tan yola çıkan St. Paul, Aksu Nehri'nden (Kestros) ilerleyerek Perge'ye gelmi , oradan da Psidia Anthiocheia'ya geçmi , Perge'ye geri dönüp buradan Attelia'ya (Antalya) gitmi ve kente yapılan bu iki ziyaretten kutsal kitap Lukas'ta söz edilmi tir. Yüzyıllar boyu Artemis kültünü benimseyen Perge'de Hıristiyanlık kısa sürede kabul görmese de M.S. 3. yy'dan ba layarak güçlenmi tir. Perge'de bu inancın güçlü oldu u Hıristiyanlık dönemi yapıları da M.S. 4. ve 6. yy. arasındaki döneme tarihlenmektedir. Kentin bu üçüncü parlak döneminde bugün de kısmen ayakta olan iki büyük kilise in a edilmi tir.

Belgelere göre M.S. 325'te bir "*Perge metropolit*" nin varlı ından söz edilmesi bu dönemde Perge'nin bir metropolis oldu unu kanıtlamaktadır. M.S. 430'larda ise Side ve Perge ayrı metropolisler olarak kayda geçmi tir. M.S. 6.yy.'dan sonra Perge metropolis niteli ini yitirmi ; Attelia/Antalya metropolislik haline gelmi tir; buna ba lı olarak 786-869 tarihleri arasında Perge, Sillyon (Yanköy Hisarı) ile birle erek "*piskoposluk metropolitli i*" ünvanını almı tır. Pamphylia kentleri ve Perge M.S. 7.yy.'dan itibaren güneydo u'dan gelen Arap akınlarına u ramı ve 8.yy.da yapılanma durmu , kent önemini yitirmi tir.³⁰

²⁷ Elmas Erdo an, a.g.m. s. 38.

²⁸ M. Edip Özgür, Perge, Net Yayınları, stanbul, 2001. s.13.

²⁹ Elmas Erdo an, a.g.m. s. 39.

³⁰ Elmas Erdo an, a.g.m. s. 39.

1071 Malazgirt Sava ından sonra Bizans yerle meleri Türklerin egemenli i altına girmi ; Perge 1027 yılında 1. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından Selçuklu topraklarına katılmı , yöreye Teke Türkmenleri yerle mi , 1299'da ise Hamido ulları Beyli i'nin egemenli i altına girmi tir. 1422'de Antalya ve çevresi Osmanlılar'ın eline geçmi tir.

18. yüzyıldan sonra Perge tamamen terk edilmi tir. Bölgedeki gerçekle ti i dü ünülen büyük depremler bunun nedeni olarak gösterilmektedir. 19.yy.'dan sonra Perge bir arkeolojik ara tırma-inceleme ve kültürel miras alanı haline dönü mü tür.

P S D A ANT OCHE A ANT K KENT (YALVAÇ)

Pisidia Antiocheia kenti bugünkü Yalvaç lçesi'nin yakla ık olarak 1 km. kuzeyinde ve Sultan Da ları'nın güney yamaçları boyunca uzanan verimli bir alanda yer almaktadır. Deniz seviyesinden 1236 m. yükseklikte, Sultan Da ları'nın bir kolu üzerinde kuzey-güney yönünde uzanan Anthios Vadisi'ne hâkim bir tepe üzerinde kurulmu tur.

ehrin 1. Seleukos veya o lu Antiokhos tarafından kuruldu u tahmin edilmektedir. M.Ö. 25'te Galatya Eyaleti'ne dâhil edilmi , daha sonra ise Roma kolonisi olmu tur. Antiocheia, M.S. 3. yüzyılın hemen sonunda kurulan geni letilmi Pisidia Eyaletleri'nin metropolisi olmu ve kent bu önemini Bizans Dönemi'nde de korumu tur.

M.S. 713 yılında ise, Arapların akınlarına u ramı tur. Yapılan ara tırmalar sonucunda bu yüzyılın ikinci yarısından itibaren ortadan kalktı ı ve halkın bir kısmının o dönemin verimli topraklarında bulunan Yalvaç'a göçtü ü, di er bir kısmının ise, ba ka eyaletlere ta ındı ı ve böylece de Antiocheia'nın tarihten silindi i belirlenmi tir.³¹

Anadolu'nun en eski kiliselerinden biri olan St. Paul Kilisesi ise ehri batısında yer almaktadır. Bu kilisenin kalıntıları günümüze kadar ula abilmi tir. Kentin kuzeybatı surları temel seviyesinde, güneybatı ve güney surları ise kısmen ayakta durmaktadır.

ehrin ana kapısı olan batı kapısı iki yanda surlara birle mi tir. Kentin ikinci kapısı güneydedir. Daha dar olan kuzey kapısı ise hamamla ba lantılıdır. Nimfeum denilen anıtsal çe meyle ba lantılı olan su kemerleri ise kentin kuzeyinde yer almaktadır. Antiocheia, hâkim bir tepe üzerine kurulmu ve tamamen oval bir surla çevrilmi tir. Bugün kısmen ayakta olan

³¹ Mehmet Ta lıalan, 1. Uluslararası Pisidia Antiocheia Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 2-4 Temmuz Isparta, 1997. s.5.

ve temel kalıntıları görülen surların uzunluğu 2920 m'dir. Zelenemeyen kısımları ile birlikte surların tamamı yaklaşık 3000 m'yi bulmaktadır. Surların çevirdiği alan ise 470 900 m²'dir.³²

ehrin en görkemli kapısı olan batı kapısı 22 m uzunluğunda bir cepheye sahip, üç girişli bir yapıdır. Surlar her iki yandaki kemer ayakları ile birleştirilmiştir. Surlardan dışarı doğru çıkıntı yapan kapının her iki yanında birer kulenin olduğu düşünülmektedir. Kapıya birleştirilen surların ve kapının alt yapısı gri kireç taşından ve dikdörtgen bloklardan inşa edilmiştir. Surlar bazı kesimlerde 2.50 m yüksekliğe kadar ayakta kalabilmiş halde, genellikle temel seviyesindedir. Hiç bir surla kalıntısı özgün yüksekliğini koruyamamıştır. Hellenistik dönemde inşa edilen ilk surlar, Roma ve Bizans çağlarında genişletilmiştir.³³

Antiocheia surlarının bugünkü durumuna üç aşamada geldiği bilinmektedir. Bunlar; ehlin ilk kuruluş yıllarına ait Hellenistik döneme ait surlar, ehlin büyümesiyle inşa edilen Roma dönemine ait surlar ve daha sonraki yıllarda ihtiyaç nedeniyle yapılan Geç Roma dönemine ait surlardır. Üç ayrı yer ve yapıdaki bu surlar birleştirilerek tüm kenti çevrelemektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda batı surlarının M.Ö. 2. yüzyılın sonlarında yapılmış olduğu tahmin edilmektedir.³⁴

TYANA ANTİK KENTİ (KEMERHİSAR)

Stratejik konum itibarıyla pek çok uygarlığın yerleştiği Kemerhisar kasabasında yerleşme tarihi M.Ö. 1600'lere kadar inmektedir. Kayseri ve Nevşehir arasındaki Geç Hitit devrine (1200-700) ait bulunan bazı yazılı hitabelerden birkaçı yine Kilisehisar çevresinde hüküm süren Tuvanuva Kralı Varpalava'dan bahsetmektedir. Tuvanuva adıyla anılan şehir, bu devirde önemini muhafaza ettiği gibi daha da gelişerek muhtemelen Tabal memleketlerinin merkezi statüsüne ulaştı.³⁵

Önemli yollar üzerinde olan Tyana Antik kenti, doğal çevre şartlarından en iyi şekilde istifade edilebilecek bir mevkide bulunmaktadır.³⁶ İç Anadolu Bölgesinin, Akdeniz

³² Mehmet Talıhan, a.g.m. s.7

³³ Mehmet Talıhan, "Pisidia Antiocheia'sı Mimari ve Heykeltıraşlık Eserleri" Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 1988. s.23.

³⁴ Mehmet Talıhan, a.g.t. s.52.

³⁵ Füzün Kınal, Eski Anadolu Tarihi, Türk Tarihi Kurumu Yayınları, Ankara, 1991. s.86.

³⁶ Kemerhisar kasabası, Türkiye'nin İç Anadolu bölgesinde, Niğde il sınırı içerisinde, kuzeyinde Melendiz dağları, güneyde Torosların Bolkar dağları uzantıları arasındadır. Deniz seviyesinden ortalama 1100 metre yüksekliğinde plato alanı içinde, Niğde'ye 23 km uzaklıktadır. Niğde'nin güneybatısında, Bor'un 5 km güneydoğusunda olup, buraya bağlı bir kasabasıdır. Kemerhisar'ın yerleşme tarihi açısından en çok göze çarpan yerleşim birimi olarak merkezinde bulunan Tyana antik şehridir.

bölgesine sınır olu turdu u yerde kurulan Kemerhisar (Tyana antik ehri), yol kav a 1 üzerinde yer alıyordu. Dini ve askeri üst olarak kullanılması, ehriin önemini arttırmı tır.

Tyana ehri Hitit, Roma ve Bizans ehirlerinden biridir. Kemerhisar kasabasındaki tarihi veriler M.Ö. 1650 kadar inmektedir. Hititlerin buraya gelmeden önce Tyana'da bu kentin yerlisi insanlar bulunmaktaydı. Hititlerin burayı ele geçirmesinden sonra, Tyana daha da önem kazanmı tır.³⁷

Klasik Yunan ça ında zengin ve büyük bir ehir olarak tanımlanan Tyana kenti do u ile batı arasında bir köprü görevi üstlenmi tir. Aynı zamanda kale, sınır kapısı olarak nitelendirilmi tir. Toros sırada larındaki ender geçi lerden biri olan Gülek Bo azı, Kilikya kapıları ile ç Anadolu platolarını kıyıya ba layan yol üzerindedir.

Kemerhisar, tarih boyunca bu sahaya yerle mek isteyenler için, son derece cazip bir merkez olmu tur. Yol kav a 1 konumuyla birlikte, tarım ve maden kaynakları bakımından da zengin bir sahadır. Herhangi bir bölgenin nüfuslanması ve bu bölge dâhilindeki yer altı ve yerüstü zenginliklerinden faydalanabilmesi, insanlar tarafından iskân edilebilmesiyle çok yakından alakalı olmu tur.³⁸

Kemerhisar kasabasının merkezinde ve yeni yapılar arasında bulunan Tyana anti ehri, ça lar boyunca Kapadokya içinde yer almı tır. Hititler M.Ö. 1650 yılında iç Anadolu'yla birlikte Tyana'da da hüküm sürmü lerdir. Klasik ça larda yerle me merkezleri Tyana ve Kybistra'dır. Bu yer adlarına tarihte, yazılı belgelerde ilk defa M.Ö. 1650-1450 yılları Telipinu'ya ait bir fermanda rastlıyoruz.

Kral Telipinu unları anlatıyor.

“...Büyük kral Majesti Telipinu öyle der! Daha önce Laborna büyük kral idi. Çocuklar, karde leri, akrabaları, askerleriyle beraber idi. Ülke daralmı tı. Seferde çıkarak dü manlarını yendi. Denizi sınır yaptı. Seferden geri döndü ünde, o ullarından her birine bey olarak tayin etti. Tuuanuua Hupisna Nenassa, Landra, Zallara, Lusra, Pursuhanta ehirlerini böylelikle elinde tuttu. 1. Hattusili da aynı ekilde hareket etti...”³⁹

Tyana, ticaret yolu üzerinde bulunmasından dolayı istilalar artmı ve birçok defa de i ik uygarlıkların eline geçmi tir. Bu el de i tirmeler esnasında ehir harap edilmi ve yeniden kurulmaya çalı mı tır. Pers hâkimiyeti döneminde Kapadokya Satraplı ı idari

³⁷ Ya ar Ço kun, “Hitit Çivi Yazılı Belgelerin I ı ı Altında Tuuanuua”, Türk Tarih Kurumu Yayını, Belleten, Cilt: 2 Sayı: 207, Ankara, 1989. s.482.

³⁸ Suha Göney, Büyük Menderes Bölgesi, Co rafia Enstitü Yayını, stanbul, 1975. s.272.

³⁹ Ya ar Ço kun, a.g.m. s.480.

bölgesinde yer alan Tuuanua ehri, Mekadonya Kralı skender'in M.Ö. 332'de Anadolu'yu zaptıyla birlikte, Helen hâkimiyeti altına girmi tir.⁴⁰

skender'in ölümünden sonra, generalleri arasında kanlı çatı malar olmu tur. Bu mücadelelerin en iddetlisinin geçti i Anadolu'da, birçok yerli krallık ortaya çıkmı tur. Bunlardan biride Kapadokya krallı ıydı.⁴¹

Tyana ehrinde Roma devrine ait fiziki yapıyla ilgili iki önemli unsurdan bahsedilir. Biri Kapadokya'nın büyük kilisesi ve di eri de ehrin su ihtiyacını kar ılamak amacıyla, in a edilen Roma havuzu ve muazzam su kemeri yer alıyordu.

Roma ve Bizans döneminde Tyana, Kapadokya'nın sınır bölgesinde önemli bir kale ehri olarak büyük bir öneme sahipti. Tarihi kaynaklardan anla ıldı ı gibi, önemli bir ruhani merkez konumundaydı. Hristiyanlı ın önem kazandı ı Bizans döneminde, Kudüs Hac yolu üzerinde yer aldı ndan önemli bir dini merkez olmu tur. Bu önemini Bizans Devleti Anadolu'da etkisini kaybedene kadar korumu tur. Tyana ehrinin önemini yitirmesinde çok farklı görü ler vardır. Fakat bilim adamları sınır ehri ve önemli yol a ı üzerinde bulunmasına ba lamaktadır.⁴²

Bizans devletinin Anadolu'da da etkisi azalmaya ba layınca, Anadolu'yu ele geçirmek isteyen milletler ehri harap etmi lerdir. Tyana'nın asıl gerilemesi siyasi geli melere ba lı olarak gerçekleş mi tir. İlk defa Emeviler zamanında 708'de Mesleme ve Abbas bin El Velid tarafından zapt edilen Tyana, Emevi Devleti'ne ilhak edilmemi , ancak ahalisinden tecrit edilerek bo bir durumda bırakılmı tur. Böylece Emevi halifesi 1. Velid zamanında Tyana'nın fiziki yapısı büyük bir tahribata maruz kaldı ı gibi, ahaliside tehcir edilmi bulunuyordu.⁴³

ehir harap olmu ve ya ayanları burayı bo altmı tur. Bizansla birlikte Tyana ehri de, ortadan kalkmaya ba lamı tur. 806'da Abbasiler tarafından ele geçirilen ehir 832'de Abbasi halifesi tarafından imar edilmi tir. Halifenin ölümüyle, Tyana eski haline terk edilmi ve gerileme sürecine girmi tir.⁴⁴

Tyana antik ehriyle birlikte Orta Anadolu'nun fethinin tamamlandı ı Malazgirt Sava ıyla, Anadolu'nun iskânı görülür. Orta Asya'dan gelen Türkmen boyları Anadolu'ya

⁴⁰ Arif Müfid Mansel, Ege ve Yunan Tarihi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2014. s.473.

⁴¹ M. emsettin Günaltay, "Yakın ark -1, Perslerden Romalılara Kadar", Türk Tarihi Kurumu Yayınları, Ankara, 1951. s.12.

⁴² Mustafa Korkmaz, "16. Yy'da Kilisehisar Bizans ehrinden Osmanlı Köyüne", Balıkesir Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Dergisi, Cilt 7 Sayı: 11, Balıkesir, 2004. s.481.

⁴³ Mustafa Korkmaz, a.g.m. s.103.

⁴⁴ Albert Gabriel, Ni de Tarihi, Çev: Akif Tüten, Bengi Matbaası, Ankara, 1962. s.18.

yerle tirilmi tir. Özellikle Orta Anadolu bozkırları hayvancılık yapan Türkmenlerin yerle im sahası olmu tur.

Anadolu'nun Türk iskânıyla birlikte Tyana'ya da Türkler yerle mi tir. Buraya yerle en Türkler, Kilisehisar adını Bizans devrinden kalan kilise adına hitaben kullanmı tır.

1476 ve 1500 yıllarına ait vakıf tahrirlerinde, Kilisehisar Ni de vilayetine ba lı bir köydür. 1518 yılında Ni de sanca ına ba lı Bor köyünün daha da geli erek idari statüsünde de i iklikler olmu tur. Kilisehisar, Ni de'den ayrılarak, Bor nahiyesinin bir köyü olmu tur. 1584 yılında Bor kazasına ba lı köylerden biridir.⁴⁵

Cumhuriyetle birlikte, Kilisehisar adı de i tirilerek, Kemerhisar adı verilmi tir. O zamandan beri Kemerhisar adıyla Bor ilçesine ba lı kasaba merkezidir.

TÜRK YE'DE BULUNAN ANT K KENTLER L STES ⁴⁶

Acemhöyük	Ye ilova, Aksaray
Adramytteion	Burhaniye, Balıkesir
Afrodiasias	Karacasu, Aydın
Aigai	Kösel, Manisa
Aizanoi	Çavdarhisar, Kütahya
Akalissus	Kumluca, Antalya
Alabanda	Çine, Aydın
Alinda	Karpuzlu, Aydın
Allianoi	Bergama, zmir
Amorium	Emirda , Afyonkarahisar
Amos	Marmaris, Mu la
Anavarza	Çukurova, Adana
Antiocheiaad	Gazipa a, Antalya
Antiphellos	Ka , Antalya
Apameia	Dinar, Afyonkarahisar

⁴⁵ Mustafa Korkmaz, a.g.m. s.106.

⁴⁶ Yazar, Özkan Karaca'nın ki isel ar ivinden derlenmi tir.

Kibotos	
Apollonia	Ka , Antalya
Arinna	Alacahöyük, Çorum
Arykanda	Finike, Antalya
Aspendos	Serik Antalya
A ıklı Höyük	Aksaray
Bybassios	Marmaris, Mu la
Castabus	Marmaris, Mu la
Cedrae	Ula, Mu la
Colybrassus	Alanya, Antalya
Corydella	Kumluca, Antalya
Çayönü	Ergani, Diyarbakır
Daskyleion	Bandırma, Balıkesir
Efes	Selçuk, zmir
Eflatunpınar	Bey ehir, Konya
Erine	Marmaris, Mu la
Erymna	Ormana, Antalya
Etenna	Manavgat, Antalya
Euromos	Milas, Mu la
Euthenna	Marmaris, Mu la
Gagae	Kumluca, Antalya
Göktepe	Yamanlar, zmir
Halikarnassos	Bodrum, Mu la
Hamaxia	Alanya, Antalya
Hasankeyf	Hasakeyf, Batman
Hattu a	Bo azkale, Çorum
Hierapolis	Pamukkale, Denizli
Hydai	Milas, Mu la
Hydas	Marmaris, Mu la
Idryos	Kemer, Antalya
Iotape	Alanya, Antalya
Istlada	Ka , Antalya

asosn	Milas, Mu la
debessiois	Kumluca, Antalya
sinda	Ka , Antalya
skila	skilip, Çorum
Kadyanda	Fethiye, Mu la
Kanlıdivane	Erdemli Mersin
Karkamı	Kargamı , Gaziantep
Kaunos	Köyçe z, Mu la
Kibyra	Göhlhisar, Burdur
Kisthene	Gömeç, Balıkesir
Knidos	Datça, Mu la
Kyaenai	Ka , Antalya
Kyllandos	Ula, Mu la
Labraunda	Milas, Mu la
Laertes	Alanya, Antalya
Lagina	Yata an, Mu la
Lamos	Gazipa a, Antalya
Letoon	Fethiye, Mu la
Limyra	Finike, Antalya
Loryma	Marmaris, Mu la
Melanippe	Kumluca, Antalya
Milet	Didim, Aydın
Misis	Yüre ir, Adana
Myndos	Bodrum, Mu la
Nephelis	Gazipa a, Antalya
Nicomedia	zmit, Kocaeli
Olympos	Kumluca, Antalya
Panionion	Ku adası, Aydın
Patara	Ka , Antalya
Pedasa	Bodrum, Mu la
Pergamon	Bergama, zmir
Perge	Aksu, Antalya

Phaselis	Kemer, Mu la
Phokaia	Foça, zmir
Physkos	Marmaris, Mu la
Pinara	Fethiye, Mu la
Priene	Söke, Aydın

KAYNAKLAR

- Atlan Sabahat, "Side'de Basılan Amyntos Sikkeleri", Belleten Dergisi, Sayı:156, İstanbul, 1975.
- Bahar Hasan; Koçak Özdemir, Eskiçağ Konya Araştırmaları- 2, Kömen Yayınları, Konya, 2004.
- Bahat Hasan, "Konya Çevresi Tarih Araştırmaları: Hititler' den Romalılara Kadar Sauria Bölgesi", Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi, Sayı: 9-10, Konya, 1995.
- Çokun Yağar Çokun, "Hitit Çivi Yazılı Belgelerin Işığında Tuuanuu", Türk Tarih Kurumu Yayını, Belleten, Cilt: 2 Sayı: 207, Ankara, 1989.
- Dereboy N., "1. Uluslararası Kocaeli ve Çevresi Kültür Sempozyumu Bildirileri", Kocaeli, 2006.
- Erdoğan Elmas, "Perge Arkeolojik Sit Alanı, Peyzaj Özellikleri ve Koruma Sorunları", Zonguldak Karaelmas Üni. Bartın Orman Fakültesi Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 10, Zonguldak, 2006.
- Foss Clive, Anadolu'da Orta Çağ Kalelerinin İncelenmesi: Nicomedia, Çev. F. Yavuz Ulugün. İzmir Rotary Kulübü Kültür Yayınları, İzmir, 2002.
- Gabriel Albert, Niğde Tarihi, Çev: Akif Tütenk, Bengi Matbaası, Ankara, 1962.
- Gideon SJoberg, "PreIndustrial City", Hatt and A.J. Reiss (eds.), Cities and Society, The Free Press, New York, 1957.
- Göney Suha, Büyük Menderes Bölgesi, Coğrafya Enstitü Yayını, İstanbul, 1975.
- Günaltay M. Cemsettin Günaltay, "Yakın Tarih -1, Perslerden Romalılara Kadar", Türk Tarihi Kurumu Yayınları, Ankara, 1951.
- Ivan Light, Cities in World Perspective, Macmillan, New York, 1983.
- Kaya Mehmet Ali, Anadolu'daki Galatlar ve Galatia Tarihi, İlya Yayınları, İzmir, 2005.
- Kınal Füzünan, Eski Anadolu Tarihi, Türk Tarihi Kurumu Yayınları, Ankara, 1991.
- Korkmaz Mustafa, "16. Yy'da Kilisehisar Bizans Tarihinden Osmanlı Köyüne", Balıkesir Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Dergisi, Cilt 7 Sayı: 11, Balıkesir, 2004.
- Mango C. A.; Dagron G., Constantinople and its hinterland: Papers from the twenty seventh spring Symposium of Byzantin Studies, Oxford, 1993.
- Mansel Arif Müfid, Ege ve Yunan Tarihi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2014.
- Özgür M. Edip, Perge, Net Yayınları, İstanbul, 2001.

Pekman Adnan, Son Kazı ve Ara tırmalar I 1 1 Altında Perge Tarihi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1989.

Ross Ay e Çalık, “ zmit'te Arkeoloji ve Yüzey Ara tırmaları”, Uluslararası Kocaeli ve Çevresi Kültür Sempozyumu Bildirileri” Kocaeli, 2006.

Syme Ronald, “Torosların Muntazam ıgali”, 3. Türk Tarih Kongresi Bildirileri, Ankara, 1948.

Ta lıalan Mehmet, “Pisidia Antiocheia'sı Mimari ve Heykeltıra lık Eserleri” Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 1988.

Ta lıalan Mehmet, 1. Uluslararası Pisidia Antiocheia Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 2-4 Temmuz Isparta, 1997.

Texier Charles, Küçük Asya: Bithynia, Avrasya Etnografya Vakfı Yayınları, stanbul, 1997.

Umar Bilge, Türkiye Halkının lkça Tarihi, Ege Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulu Yayınları, zmir, 1982.

KAZI - ARA TIRMA / EXCAVATION - RESEARCH

SAMSUN/KAVAK KALE DORU U YERLE MES TEM ZL K ÇALI MALARI*

Davut Y İTPA A**

Özet

Samsun İli, Kavak İlçesi'nde yer alan Kale Doru u Yerle İmi'nde Samsun Müze Müdürlü ü'nce gerçekleştirilen "Temizlik Çalı ması" ile Kültür ve Turizmde aktif olarak değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Genel olarak bitki temizliği kapsamında gerçekleştirilen Kale Doru u Temizlik Çalı ması kapsamında alanın görünmesine engel teşkil eden ağaç dalları budanması, yüksek otlar, dikenli bitkiler ile sur duvarı ve kaya basamaklardan oluşan arkeolojik mimari izleri kapatan ayrık otları, dikenli bitkiler ve sarmaşıklar temizlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kavak, Kale Doru u, Höyük, Kale, Sur, Temizlik Çalı ması.

CLEANING STUDIES OF SAMSUN/KAVAK KALE DORU U SETTLEMENT

Abstract

It was aimed to be actively evaluated in Culture and Tourism with "Cleaning Work" held at Samsun Museum Directorate in Kale Doru u Settlement located in Samsun Province, Kavak District. The Kale Doru u Cleaning Work, which is generally carried out in the form of plant cleaning, has cleared tree branches, obstacles, barbed plants and vines that cover

* Kale Doru u Kalesi temizlik çalı maları raporunu ve foto rafları yayınlamama izin veren Samsun Müzesi müdürü sayın Necati Kodalak ile uzmanlar Emine Yılmaz ve Uur Terzio lu'na teşekkür ederim.

** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi ABD Kurupelit Kampüsü/SAMSUN. E-mail: davut.yigitpasa@omu.edu.tr

* Arkeolog, Samsun Müze Müdürlü ü, alpersirin84@gmail.com

** Arkeolog, Samsun Müze Müdürlü ü, mustafakolagasioglu@gmail.com

archaeological architectural traces of high grasses, barbed plants and fortified walls and rock steps.

Keywords: Kavak, Kale Doru u, Mound, Castle, Wall, Cleaning Work.

Samsun 1 Kùltür ve Turizm Müdürlü ü'nün 26.06.2015 tarih ve 1961 ilgi sayılı yazı ekindeki Kùltür ve Turizm Bakanlı ı, Kùltür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlü ü'nün 19.06.2015 tarih 120407 sayılı yazısında belirtilen izne istinaden Kavak İlçesi, Yeni Cami Mahallesi'nde yer alan Kale Doru u'nda Samsun Müze Müdürlü ü'nce I. ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırları içerisinde "Temizlik Çalı ması" gerçekte tirilmi tir. Mahalli imkânlar ile 07.10.2015 -06.11.2015 tarihleri arasında 23 gün yapılan çalı malara Müze Müdürlü ü Uzmanları ve Kavak Belediyesi'nde görevli üç i ç i katılmı tir.

Yapılan çalı ma ile; İlçe merkezinde hâkim bir noktada bulunan Kale Doru u'nun, Kavak ve Samsun Büyük ehir Belediye Ba kanlı ı'nca hazırlanacak projelerle Samsun Kùltür ve Turizmde aktif olarak de erlendirilmesi hedeflenmi tir. Bu kapsamda alanın tamamen algılanabilmesi ve projeye veri sa laması için geni çaplı bir temizlik çalı ması yapılması planlanmı tir.

Kale Doru u ilk olarak 1926 yılında Amerikan arkiyat Enstitüsü adına bölgede gezi yapan Von der OSTEN tarafından arkeoloji dünyasına tanıtılmı tir (Har. 1; Res. 1).¹ 1940-1941 yıllarında Prof. Dr. Kılıç KÖKTEN tarafından yapılan ara tırma gezisinde incelenmi ve yine Prof. Dr. Kılıç KÖKTEN, Prof. Dr. Nimet ÖZGÜÇ ve Tahsin ÖZGÜÇ tarafından 1940-1941 yıllarında TTK adına Tekkeköy, Dündartepe ve Kavak-Kale Doru u kazıları yapılmı ve bilim dünyasına daha kapsamlı olarak tanıtılmı tir. Yapılan kazılar neticesinde İlk Tunç Ça ı, Orta Tunç Ça ı, Hellenistik Ça , Roma Ça ı ve Orta Ça 'a ait 4 kùltür katı tespit edilmi tir.² Bu kazıda tepe kısmı ile ana kayaya ula ılan do u ve kuzey yamaçlarında çalı ılmı tir. Karadeniz kıyılarından Ç Anadolu Bölgesi'ne geçit veren do al yollar üzerinde olması nedeniyle önemli bir konuma sahip olan Kale Doru u'nda Kalkolitik Ça 'dan (M.Ö. 5000-3000) itibaren iskân oldu u bilinmekle birlikte en geni yerle imin Erken Tunç Ça ı'na (M.Ö. 3000-2000) ait oldu u anla ılmı tir. Yerle me genel olarak Erken Tunç Ça ı I. ve II. evrelerine yerle tirilmektedir. Kazılarda tepe kesiminde üç tabaka belirlenmi tir. En üstteki 2,70 m. kalınlıktaki dolgu Osmanlı Dönemi, Selçuklu Dönemi, Bizans Dönemi ve Roma Dönemi kalıntılarıyla temsil edilen tabakalardır. Daha alttaki yakla ık 1,25 m. kalınlıktaki

¹ Von Der Osten 1929: 28-29.

² Özgüç 1948: 393-419.

dolgu ise Hitit Dönemi tabakasıdır. En alttaki, ana kayaya kadar uzanan Erken Tunç Ça 1 tabakasıdır. Yamaç kesiminde ise Ortaçağ, Roma Dönemi, Helenistik Dönem, Orta Tunç Ça 1 ve Erken Tunç Ça 1-Geç Kalkolitik olmak üzere dört yapı katı belirlenmiştir. Hitit Dönemi'nden sonra yerleşimin terk edildiği ve ancak M.Ö. 3. y.y. başlarında yeniden iskân edildiği belirtilmektedir. Bu dönemden itibaren eski gücünden uzak bir yerleşim olarak kesintisiz günümüze kadar devam etmiştir. Mimari olarak en önemli görülen yerleşim Erken Tunç Ça 1 yerleşimidir. Bu tabakada 75 cm. kalınlığında bir taş duvar açığa çıkarılmıştır. Duvar ve duvara bitişik bir merdiven ana kaya üzerine inşa edilmiş, yamaçtaki açmada bu döneme denk gelen bir sur duvarı ortaya çıkarılmıştır.

Bunun yanında U. B. Alkım Kale Doru u'nda yaptığı yüzey toplaması sonucu kazılarla belirlenmiş dönemlere ek olarak Geç Demir Ça 1'na ait çanak-çömlek parçaları ele geçirmiştir³.

Samsun Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 06/04/2001 tarih ve 144 sayılı kararı ile I ve III. Derece arkeolojik sit alanı ilan edilen Kale Doru u Samsun 1 merkezinin yaklaşık 40 km. güneyinde, Kavak İlçesi, Yeni Cami Mahallesi içerisinde yer almakta olup, mülkiyeti Kavak Belediyesi Tüzel Kişilerine aittir. Tapununun 79 ada, 2 no'lu parselinde kayıtlı olan Kale Doru u'nda 17326 m²'lik bir alan Arkeolojik sit alanı kapsamında kalmaktadır. Yaklaşık olarak 25 m. yüksekliğinde, 350 x 250 m. boyutlarında oval biçimli dik yamaçlı bir tepe görünümünde olan Kale Doru u güney ve doğu tarafından yüzeye çıkan kayalık bir kütle üzerinde kurulmuştur. Yakınından Aklı Deresi geçmektedir. Güneyinde yer alan Kavak Ovası'na hâkim bir konumda, Samsun'dan Havza-Amasya yönüne uzanan devlet yolunun üzerindedir. Kaçak kazılarla kısmen tahrip edilmiş, teraslama yapılmış ve tepesindeki geniş alan düzleştirilmiş durumdadır. Üzerindeki kale kalıntıları yer yer toprakla örtülü olup kısmen görülmektedir. Kalıntılar parçalar halinde yaklaşık 100-150 m. uzunluğunda devamlılık göstermektedir. Höyüğü kuzey-kuzeydoğuya eğilmiş sit alanı ilanı öncesi köy evleri inşa edilmiş ve doğuya eğilmiş asfalt yol tarafından kesilmiştir. Çalınması öncesi alanın tamamı dikenli bitki ve yüksek otlar, sur duvarı kalıntıları ise büyük oranda ayrık otlarıyla kaplanmış durumda, yine alanın güney doğu eteğinde bulunup halk tarafından meydan merdivenleri adıyla anılan kaya basamaklar sarmaşık, ayrık otu ve dikenli bitkilerle kaplı vaziyettedir.

Kale Doru u Temizlik Çalınması genel olarak bitki temizliği ekinde gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda alanın görünmesine engel teşkil eden ağaç dalları

³ Kızıltan 1992: 233; Dönmez 1997: 517.

budanmı , yüksek otlar, dikenli bitkiler ile sur duvarı ve kaya basamaklardan olu an arkeolojik mimari izleri kapatan ayrık otları, dikenli bitkiler ve sarma ıklar temizlenmi tir. Çalı ma neticesi Kale Doru u'nun do u, batı ve güney ete indeki duvar kalıntıları her noktadan görünür hale gelmi , yine eteklerde bulunan çam ve akasya a açlarının budanarak alanın bütününe algılanması sa lanmı tır. Çevreye hâkim bir konumda olması nedeniyle yöre halkınca “ İçenin Seyir Terası” olarak da nitelenen Kale Doru u'nda ziyareti zorla tıran dikenli bitkiler tamamen temizlenmi tir. Alanın do u ete i alt sınırında açılmı potern olabilecek bir tünel giri i olup yer yer çöktü ü görülmektedir. Çökmeler nedeniyle iç kısmı kontrol edilemeyen tünelin 25 m. kadar basamaklı bir bir tabanla devam etti i ve ta örgülü bir mekâna ula ıldı ı yöre halkınca ifade edilmektedir. Çalı ma kapsamı dı nda kaldı ndan burada herhangi bir çalı ma yapılmamı tır. Temizlik çalı masının bitmesinin ardından tel örgüler elden geçirilmi ve eksik kısımları tamamlanmı tır.

Sonuç Olarak; Kale Doru u gerek Karadeniz Bölgesi gerekse Samsun ve Kavak İçesi için önemli bir kültür-turizm potansiyel alanıdır. Mevcut alanın daha etkin hale getirilmesi, tahribatların önüne geçilmesi ve potansiyelin ekonomik getiriye dönü türülmesi için Kavak İçe Belediyesi ve Samsun Büyük ehir Belediyesi birlikte çalı maktadır. Bu kapsamda öncelikle yer yer akma toprakla kapanmı mevcut kale surlarının açı a çıkarılarak alınacak neticeye göre Kale algısının güçlendirecek bir proje hazırlanması hedeflenmektedir. 2011 yılında hazırlanan Samsun Turizm Master Planının Samsun Valili i, Samsun Büyük ehir Belediyesi ile Samsun ve Çevresi Turizm Alanı Altyapı Hizmet Birli ince eyleme geçirilmesi esnasında yapılan çalı malarda da bölge halkının Kale Doru u Kalesi konusunda duyarlı oldu u gözlenmi tir. Bu nedenle hem alanın daha etkin de erlendirilmesi hem de kale surlarının açı a çıkarılması ve hazırlanacak projeye veri sa laması için yapılacak bir kurtarma kazısının faydalı olaca ı kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

- Dönmez 1999** : . Dönmez, Sinop-Samsun-Amasya İleri Yüzev Ara tırması 1997, XVI. Ara tırma Sonuçları Toplantısı-II. Cilt, Ankara 1999, 513-536.
- Kökten-Özgüç - Özgüç 1945** : K. Kökten, N. Özgüç, T. Özgüç, 1940-1941 yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Samsun Bölgesi Kazıları Hakkında İlk Kısa Rapor, *Belleten IX- 35*, Ankara 1945, 361-400.
- Von Der Osten 1929** : H. H. Von Der Osten, *Explorations in Central Anatolia Season of 1926*, (OIP V) Chicago 1929.
- Özgüç 1948** : T. Özgüç, “Samsun Hafriyatının 1941-1942 Neticeleri”, *T. T. Kong.*, III 1948, s. 393-419.
- Yi itpa a (Baskıda)** : D. Yi itpa a, “The Iron Age Settlement Outlook of Samsun”, *10th International Symposium On Underwater Research "Black Sea Archaeology"*, 16 – 18 December 2016, Samsun, (Edt.: D. Yi itpa a-H. Öniz).

Har. 1: Kale Doru u Höyü ü'nün yeri.

Res. 1: Samsun'un Kavak İlçesi'nde yer alan Kale Doru u Höyü ü (SAM Ar ivi)

Res. 2: Kale Doru u Höyü ü Temizlik Çalışmaları (SAM Ar ivi)

Res. 3: Kale Doru u Höyü ü Temizlik Çalışmaları (SAM Ar ivi)

Res. 4: Kale Doru u Höyü ü Temizlik Çalı maları (SAM Ar ivi)

Res. 5: Kale Doru u Höyü ü Temizlik Çalı maları (SAM Ar ivi)

Res. 6: Kale Doru u Höyü ü Temizlik Çalı maları (SAM Ar ivi)

Res. 7: Kale Doru u Höyü ü Temizlik Çalı maları (SAM Ar ivi)

Res. 8: Kale Doru u Höyü ü Temizlik Çalı maları (SAM Ar ivi)

Res. 9: Kale Doru u Hy ü Temizlik alı maları (SAM Ar ivi)

Res. 10: Kale Doru u Hy ü Temizlik alı maları (SAM Ar ivi)

K TAP TANITIMI / BOOK REVIEW

**HANS BELTING, ARAB STAN BA DAT'I LE RÖNESANS FLORANSA'SI
ARASINDAK TAR H BULU MA**

Fevzi AYDIN*

Belting, Hans. *“Florenz und Bagdad, Eine westöstliche Geschichte des Blicks, 3. baskı”* (*“Floransa ve Ba dat: Do u'da ve Batı'da Bakı in Tarihi”*), Koç Üniversitesi Yayınları, 2012.

* +90505 513 53 73, E- mail: fevziaydin@gmail.com

Bu kitapta, Alman sanat tarihçisi, Orta Çağ ve Rönesans sanat kuramcısı aynı zamanda çağdaş sanat ve görüntü teoristi olan Hans Belting, dönemlerin ve kültürlerin kesişim noktasında bulunan sanat eserlerini yorumlamasıyla özgün yaklaşımını göstermektedir. Belting, Avrupa toplumlarında imgenin gelişimine ve resim sanatının gelişimindeki kültürel değişimi kendi kendini tanımlayan adamıdır. Belting, Figüratif kültürün anlaşılmasında önemli bir katkı sağlamıştır.

Koç Üniversitesi Yayınları tarafından, Zehra Aksu Yılmaz'ın çevirisiyle yayınlanan Belting'in kitabında, Batı'nın Arap kültürüyle karşılaşması sonucunda Arap kültürünün Batı'da kalıcı izler bıraktığı vurgulanarak, bakış metaforuyla Arabistan Batı ile Rönesans Floransa'sı arasındaki tarihi buluşma anlatılmaktadır. Perspektifin, geometrik soyutlamaya dayanan görsel teori (Orta Çağ) ve resim teorisi (Avrupa) olarak kullanıldığı ikili tarihini ele alarak Orta Çağ'da Arap matematiğinin perspektif teorisini doğurduğunu, daha sonra bu teorisinin Batı'da sanata dönüştürüldüğü vurgulanmaktadır. Resim pratiği kadar bakışın toplumsal pratiğinde de birbirinden çok farklı olan iki kültür arasında, resim meselesinden yola çıkarak birleşimi kurmayı amaçlayan Belting, ezelden beri resimsiz olan Arap görme teorisinin Batı tarzı resim teorisine dönüşümüyle birlikte iki kültür arasındaki farkın sanattaki perspektifle açıkça görüldüğünü belirtiyor. Kitabın tamamı üç yüz on dokuz sayfadır. Kitap altı ana bölüme ayrılmıştır: I. Resimde Perspektif Meselesi Doğu ile Batı Arasındaki Yollar, II. Ehlile tirilmi Gözslamda Görme Ele tirisisi, III. İbnü'l-Heysem'in İlk Ölçümü Arapcadı *Camera Obscura*, IV. Bilgi Olarak Algı Görme Teorisinin Resim Teorisine Dönüşümü, V. Brunelleschi'nin Bakış Ölçmesi Matematiksel Perspektif ve Tiyatro, VI. Resimdeki Öznel Sembolizm Olarak Perspektif. Bu bölümler kendi içlerinde de farklı alt bölümlere ayrılmıştır.

“Resimde Perspektif Meselesi Doğu ile Batı Arasındaki Yollar” başlıklı birinci bölüm, sembolizm biçiminin açıklanmasıyla başlar. Geometrik soyutlamaya dayalı Arap görme teorisi Batı'da tamamen farklı bir anlama bürünmüştür. İnsan bakışını her tür algının odağı haline getirerek resme yerleştiren bir resim teorisine dönüşümü, yani fotoğraf “analog resimler” dediğimiz şeyi gerçekleştirmesinin nasıl açıklanabileceği konusu üzerinde durulmaktadır. Görmenin tarihinde devrim yaratan perspektifin sadece sanatla ilgili bir mesele olmadığını anlamaktadır. Kültürel öneminin yanında perspektif bir resim konusu olarak bakıldığında gözler önüne serileceği anlatılmaktadır.

“Ehlile tirilmi Gözslamda Görme Ele tirisisi” başlıklı ikinci bölümde, Belting temel olarak modern dönem öncesinde, Batı dünyası ile Arap dünyasının resim anlayışı arasındaki

ayrılıklarını, izleyicinin bakışıyla ayrılmaz bir bütün olan perspektifin icadıyla birlikte bu farklılıkların nasıl doruğa ulaştığından bahsediyor. Bu bölüm aynı zamanda kendi içinde; Resim Yasası ve Din, Canlı Varlıklara Hânet Olarak Resim, Allah'ın Kelamı ve Kuran Yazısı, Allah'ın Bakışları Altında: Hikâye Olarak Resim, Blickwechsel: Canlı Bakışlı Resimler olarak alt başlıklara ayrılmaktadır. Yazar tüm bölümleri özgün bakış açısıyla ve tarihsel gelişim süreçleriyle de erlendirmektedir.

“bnü'l-Heysen'in İlk Ölçümü Arapcadı Camera Obscura” başlıklı üçüncü bölümde Resimdeki perspektifin yeni bir icat olmadığından, aslında eski bir ilim olan optik teorisine dayandığı anlatılmaktadır. Bu teorinin Arapçadan Latinceye çevrilen bir optik kitabının adı olan *Perspectiva*'ya ithat ettiği, perspektifin bayraktarlığını yapan Rönesans sanatçılarının bu görme teorisini bir resim teorisine dönüştürünce *perspectiva*'nın anlamının nasıl değiştiği üzerinde durularak bnü'l-Heysen'in Optik Kitabı: *Perspectiva*, Antikça Görme Kültüründen Uzaklaşma, İlk Yolları ve Cisimlerin Özellikleri, İslam Sanatında Matematik ve Geometri, Blickwechsel: Kepler'in Yeniden İcat Ettiği Camera Obscura alt başlıklarıyla incelenmiştir.

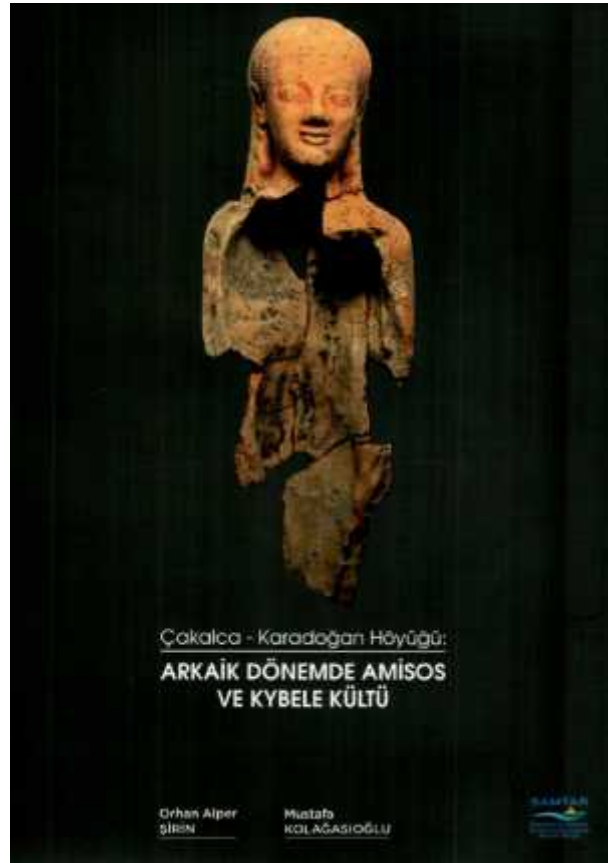
“Bilgi Olarak Algı Görme Teorisinin Resim Teorisine Dönüşmesi” başlıklı dördüncü bölümde, Arap görme teorisinin çıkış açan etkisinin uzun bir dönemden sonra günışığına çıkması belirtilmiştir. Ayrıca, Skolâstik çevrelerde teologlar ile doğa bilimciler arasındaki idrak ve algı tartışmalarına ve bnü'l-Heysen'den yola çıkan Biagio Pelacani'nin matematiksel mekânına değinilmiştir. Dördüncü bölüm; Skolastizmde Algı ve Bilgi Çatışması, Perspektiften Önce: Giotto'nun Resimdeki Bakışı, Pelacani'nin Matematiksel Mekânı cadı, Ghiberti'nin Yorumları ve Piero'nun Matematiksel Sanatı, Blickwechsel: bnü'l-Heysen mi, Euklides mi? Bir Seçenek de Vitruvius alt başlıklarıyla de erlendirilmiştir.

“Brunelleschi'nin Bakış Ölçmesi Matematiksel Perspektif ve Tiyatro” başlıklı beşinci bölümde, Belting perspektif temasını sanat tarihinin sınırlarının dışına çıkararak genişletmiştir. Perspektifin örneğin sahne dekorundaki önemi ve tiyatroyun Batı'nın görsel kültüründeki rolünü irdelemektedir. Son iki bölümün sonundaki Blickwechsel kısmında Arap sanatının mukarnas geometrisinde ve meşrebîye çumba kafesinde tezahür eden “simgesel biçimler”i gösterilmektedir. Aynı zamanda beşinci bölüm; Floransa'da İki Mucit, Mekân: Bakışın Mimarisi, Tiyatro Sahnesinin Görünümü, Urbino Panoramaları, Blickwechsel: Mukarnasın Geometrisi alt başlıklarıyla de erlendirilmiştir.

“Resimdeki Özne Simgesel Biçim Olarak Perspektif” başlıklı altıncı ve son bölümde, Perspektifin etki alanı öznenin tarihiyle bir kez daha genişletilmektedir. Bakışın simgeselliği

gözün bir simge haline gelmesiyle gözler önüne serilmekte ve antikça ın bakma korkusunu a an yeni bir Narcissus'la doru a ula maktadır. Belting'in bu çalı masında, Perspektifin kültür tarihinin bir tasla ının çizilmesi, sanat kavramı ve bilim kavramı çerçevesinde incelenmi tir. Simgesel biçim kavramı ele tirel bir biçimde sorgulanarak kültür tekni i kavramıyla ili kilendirilmesi bakımından oldukça önemli bir çalı madır.

K TAP TANITIMI / BOOK REVIEW

**ORHAN ALPER R N- MUSTAFA KOLA ASIO LU, ÇAKALCA-
KARADO AN HÖYÜ Ü: ARKA K DÖNEMDE AM SOS VE KYBELE KÜLTÜ**

Burcu MUTLU*

* Master Ö rencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kurupelit/SAMSUN,
arkeoburcu@hotmail.com

E- mail:

Orhan Alper - *irin- Mustafa Kola* - *asıo lu, Çakalca-Karado an Höyü ü: Arkaik Dönemde Amisos ve Kybele Kültü, SAMTAB Yayınları-1, Samsun, 2016. 45 Sayfa, 1 Harita, 42 Resim, 3 Çizim, 2 Tablo.*

Samsun ve Çevresi Turizm Alanı Altyapı Hizmet Birimi Yayınları'ndan çıkan kitap, Amisos (Samsun)'un kurulu u ve etimolojisi üzerine bir giri yaparak kentin Ion kolonizasyonu içerisindeki yerine de inerek devam etmi tir. Toplamda altı ana ba lı a ayrılan kitabın di er ba lıkları Çakalca-Karado an Höyü ü kazısına ve buradan elde edilen arkeolojik verilere ayrılmı tir. Ba lıklar içeri e uygun olarak seçilmi ve irdelenen konular harita, resim, çizim ve tablolarla desteklenmi tir.

Antik Ça insanı Karadeniz'i Pontos/bütün denizlerin en büyü ü olarak görmü , hırçını lı ve azgın dalgalarıyla geçit vermez olu undan dolayı uzun süre ona Pontos Akseinos yani konuksever adıyla yakla mı tir. Gemicilik teknolojisindeki ilerlemelerden sonra ise ona konuksever/Pontos Eukseinos adını vermi lerdir.

Elde edilen arkeolojik verilere göre Hellen kolonistler ilk kez MÖ 7. Y.Y.' ın üçüncü çeyre inde Pontos'da görülmü ler, aynı yüzyılın ortalarına do ru ise birkaç a amada gerçekte en kolonizasyon faaliyetlerini yerine getirmi lerdir. Do rudan Pontos'a yapılan Ion kolonizasyonunun ba mı çeken Miletos (Milet), Amisos kentine de bir koloni kurarak kenti emporion (Antik Yunan'da deniz kenarına kurulan pazar) düzeyine yükseltmi tir. Kitap, Amisos kentine yapılan Ion kolonizasyonunun lokalizasyonu konusunda çıkan tartı malara son noktayı koymak ve yine tartı malı olan kentin kurulu tarihini açıklı a kavu turmak ile yapılan kazının sonuçlarını bilimsel olarak okuyucularıyla payla mak amacıyla yayınlanmı tir. Önceden MÖ 4. Y.Y.'da Toraman Tepe üzerinde konu landı lı bilinen Amisos kentinin tarihi, Çakalca-Karado an Höyü ü kazıları ile birlikte açı a çıkarılan buluntu ve kalıntılar ile MÖ 6. Y.Y. ortalarına de in çekilmi tir. Adak amaçlı toplu halde gömülmü heykelcikler ile kentin Arkaik dönem dinsel inancına lı k tutulmu tur. Bizans Dönemi'ne dek süren kentin ya antısının karanlık olan ba langıç safhası açı a çıkarılmı ve böylelikle Arkaik Dönem'den Bizans Dönemi'ne dek kesintisiz bir yerle imin oldu u ortaya çıkarılmı tir. Kitap, konu ba lıklarında yazarlarının önsözünden sonra kent adının kökeni ile devam etmi , Ion kolonizasyonu içerisinde Amisos, Çatalca-Karado an Höyük kazısı ve bulunan Kybele ve Kore heykelcikleri, grafitili seramik parçaları ve son olarak de erlendirme kısmı ile son bulmu tur.

Amisos Adı ana ba lı ı altında, kentin antik kaynaklar ı ında kimler tarafından ne zaman kuruldu undan bahsedilmi ayrıca kent adı etimolojisi üzerinde durulmu tur. Kent adı antik kaynaklar ve yazarlar tarafından her ne kadar “Enete/Eneti” olarak isimlendirilse de henüz bilimsel açıdan bunu destekleyecek veri bulunmamaktadır. Greklerden önce “Enete/Eneti” olarak adlandırıldı ı öne sürülen Amisos’un, henüz Grekçe’de de bir kar ılı ı ve anlamı bulunamamı tur. Buna kar ılık Amisos adının Luvice’de “Ana Tanrıça Yerle imi/Kenti” anlamına gelen “Amissa” kelimesinden türemi oldu u da ifade edilmi tir.

Ion kolonizasyonu çerisinde Amisos ba lı ında ise; Pontos kıyıları amaçlı Ion kolonizasyonunun nedenleri anlatılmı tur. Kolonizasyonda ba ı çeken Miletos’un göç etme sebepleri ve rakipleri arasından sıyrılarak, nasıl en fazla koloniye sahip oldu u konusu aç ı kavu turulmu tur. Ayrıca Miletos’un Pontos’ta kurdu u di er koloni kentleri sayılarak ara tırmacılar tarafından desteklenen tarihlenmeler anlatılmı tur. Bölümde ayrıca bir harita verilerek Miletos’un Pontos’ta kurdu u koloni kentlerinin lokalizasyonu verilmi tir.

Çakalca-Karado an Höyük Kazısı ba lı ı içerisinde, Samsun Müze Müdürlü ü’nce 2009 yılında Çakalca-Karado an yerle iminin deniz kıyısındaki yamacında gerçekleştirilen kurtarma kazısı sırasında, Arkaik ve Klasik Dönemler’e tarihlenen çe itli buluntuların aç ı a çıkarıldı ı ifade edilmi ve çalı ılan alanın özellikleri sayısal verilerle ortaya konulmu tur. Ayrıca ortaya çıkarılan mimari kalıntı ve buluntular höyü ün havadan çekilen foto rafları ile desteklenmi tir. Kar ıla ılan ilk kalıntı, alanın güneybatı kö esinden çıkarak do uya do ru meyilli olarak ilerleyen -kesintilerle birlikte aç ı a çıkarılan toplam uzunlu u 17.70 m.- ta dö emeli yoldur. Bu yol ile kuzeydeki mekânlar arasında, paralel olarak uzanan 1.60x10 m. ölçülerinde bir koridor yer almaktadır. Hemen kuzeyde ise, A, B ve C olarak adlandırılmı kuzey-güney do rultulu dikdörtgen planlı mekânlar aç ı a çıkarılmı tur. Mekânlardan ilki olan A, 0.60x9.30 m. ile en geni ölçüye sahiptir ve tabanın bir kısmında harç izlerine rastlanılmı tur. B mekânının tabanında çatının çökmü oldu una dair veriler veren terrakotta stroter ve kalypter parçaları bulunmu tur. Ayrıca bu mekânda bir oluk ve olu un do usunda ek blok ve üzerinde zıvına deliklerine rastlanılmı ve hemen çevresinde demir ve bronz çiviler ele geçirilmi tir. Buna göre burasının mekânın giri kısmı oldu u ileri sürülmü tür. C mekânında ise yine tabanda çatının çöktü üne dair izlere rastlanılmı ve orta kısmında renkli sıva kalıntılara rastlanarak bunun kabartmalı bir fresko oldu u dü ünülmü tür. Bulunan fresko ile batı-kuzey duvarındaki sıva izlerinden buranın daha zengin bir yapıya sahip oldu u dü ünülmü tür. Bir bütün olarak de erlendirildi inde tek bir mekâna ait üç odanın varlı ı saptanmı tur ve odalardaki buluntular günlük kullanıma ait seramik parçaları ile siyah-kırmızı

figür tekni inde i lenmi seramik parçalarından olu maktadır. Ayrıca I numaralı açmada daha küçük boyutlu bir mekân izine rastlanmı ve 0.50x0.80 m. boyutlarında yuvarla a yakın formda ta birikintisi bulunmu tur. Aynı mekânda ikinci bir temel kalıntısına rastlanılmı ve buranın iki evreli bir yapıla ma oldu u ifade edilmi tir. kinci evrede nadir de olsa siyah-kırmızı figür tekni inde seramik parçaları bulunmu tur. III numaralı açmada düzensiz ta yı nları ile yanık izlerine rastlanılmı ve temel kalıntılarında tamamen ba ımsız ta örülü iki duvarın varlı ı gözlemlenmi tir. Alandaki belirli seviyede terrakotta heykelcikler ile grafitili seramik parçaları ele geçirilirken yine siyah-kırmızı figür tekni inde ve günlük kullanıma ait seramik parçaları bulunmu tur.

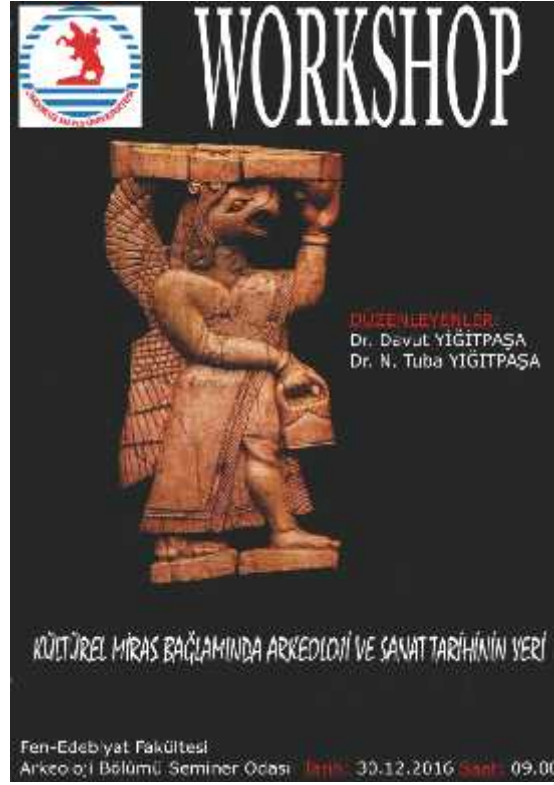
Kybele ve Kore Heykelcikleri ba lı ı altında; kazısı yapılan Çakalca-Karado an höyü ü I ve III numaralı açmalarda çe itli kybele ve kore heykelcikleri ele geçmi tir. Heykelcikler ayakta duran ve taht üzerinde oturan kadın figürleri olarak iki farklı tipolojiye sahiptir. Taht üzerinde oturan heykelcik grubunu; envanter numaraları ile birlikte verilen 3'ü etütlük olmak üzere toplamda 10 adet buluntu temsil etmektedir. Ayakta duran koreleri olu turan grup ise; 3'ü etütlük olmak üzere toplamda 7 adet koreden olu maktadır. ncelenen di er buluntular ço u kırık ve parçalanmı oldu undan herhangi bir tip altında gruplandırılmamı tir. Heykelciklerin buluntu yerleri, çe itli açılardan çekilmi foto rafları ile yükseklik, geni lik ve kaide geni liklerini içeren bir de tabloya yer verilmi tir. Ço unlu u III numaralı açmadaki aynı kültür katmanında bir yı ntı içerisinde bulunan terrakotta heykelcikler; genellikle kahverengi hamurlu, üzerlerinde astar ve boya izleri bulunan, giyimli kadın betimlemelerinden olu maktadır. Farklı açılardan de erlendirilen terrakotta heykelcikler MÖ 6. Y.Y.'ın ortalarına tarihlendirilmi tir ki aynı alandan açı a çıkarılan grafitili seramik örneklerinde yazılı olan "Kybebos" ifadesi de tüm heykelciklerin Kybele'yi simgeledi ini ortaya koymaktadır. Kore heykelcikleri de yine bu inanç do rultusunda kullanılmı tir.

Kybele ve Adak Konulu Grafitili Seramik Parçaları; ba lı ı altında grafitili seramik parçalarının foto raflarına yer verilerek bir de tablo eklenmi tir. Tabloda etütlük malzemelerin ayrıntılarına girilerek okuyucuya derinlemesine bilgi sunulmu tur. Ço u siyah firmisli kyliks formlu kaplar üzerine i lenen grafitili yazı örneklerinin tümü Grekçedir. Grafitiler çömlekçi ustası tarafından de il kap pi tikten sonra yani onu satın alan ya da ona sahip olan ki i tarafından üzerine kazınmı tir. Grafitilerde daha çok "Kybebos" () ve "adadı" () ifadeleri kullanılmı tir. Bu da bize Ion dilinde Kybebe olan ana tanrıçanın Çakalca-Karado an yerle iminde aynı adla, "Kybele için" ifadeleriyle anıldı nı göstermektedir. Ayrıca kolonizasyon hareketleriyle hızla yaygınla an Ion alfabesinin

Pontos'un güney kıyıların da da görüldü ünü ortaya koymaktadır. Kybele heykelciklerinin de seramik parçalarıyla aynı kontekste yer alması ana tanrıça kültürünün varlığını göstermesi açısından önemlidir.

De erlendirmeler kısmında konunun daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla, foto raf, resim, çizim ve haritalardan yararlanılmıştır ve böylece eser, Amisos'un karanlık tarihine ışık tutan Çakalca-Karado an yerleminde ele geçen terrakotta Kybele ve Kore heykelcikleri ile Ionik tarzda yazılmış grafiti örnekleri ile kentin tarihlendirilmesine yardımcı olmuştur. Heykelcikler İon bölgesinin heykeltıraşlık sanatını, Ionik tarzda yazılmış adak içerikli grafiti yazılar ise dinsel inancı yansıması açısından önemlidir. Tüm bunlar kentin yerleşim tarihini MÖ 6. Y.Y. ortalarına çekmiş ve Miletos etkili Kybele inancını ortaya koymuştur. Heykelciklerin düzensiz taşlarla çevrilmiş belirli bir alana toplu gömülmesi, ana tanrıça için düzenlenmiş bir ayine, adak olarak hazırlanmış grafitili seramik parçalarının da heykelciklerle belirli seviyede ortaya çıkması buranın dinsel bir mekân olduğunu kanıtlaması açısından önemlidir. Kitapta, yerleşim olarak kybele ve kore heykelcikleri ile bir kısım grafiti yazılı seramiklerin okuyucu ile paylaşılması, buna karşın höyük tabakalanması, mimarisi ve diğer buluntulara yer verilmemiş olması eserin eksiklerinden sayılabilir. Bunların yanı sıra kitabın en önemli kısmı daha önce MÖ 4. Y.Y.'a verilen Arkaik Amisos yerleşiminin, Çakalca-Karado an höyükle birlikte artık MÖ 6. Y.Y. ortalarına tarihlendirilmiş olmasıdır. Kitap, arkeologlar kadar her kesimden okuyucuya hitap ederek Samsun'un erken tarihlerini Ana tanrıça Kybele kültürü ile birlikte merak edenler için de önem arz etmektedir. Amisos'un yeniden tarihlendirilmesi açısından kitap bir ilk olma özelliğini korumaktadır.

HABER / NEWS

WORKSHOP

“KÜLTÜREL MİRAS BAĞLAMINDA ARKEOLOJİ VE SANAT TARİHİNİN YERİ”

Davut YIGITPAŞA*
N. Tuba YIGITPAŞA**
Akın TEMÜR***

* Yrd. Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Kurupelit Kampüsü/SAMSUN. davut.yigitpasa@omu.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Kurupelit Kampüsü/SAMSUN. tubayigitpasa@omu.edu.tr

*** Yrd. Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Kurupelit Kampüsü/SAMSUN. akin.temur@omu.edu.tr

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü Ö retim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Davut Yi itpa a ve Sanat Tarihi Bölümü Ö retim Üyesi Yrd. Doç. Dr. N. Tuba Yi itpa a'nın birlikte düzenledi i “Kültürel Miras Ba lamında Arkeoloji ve Sanat Tarihinin Yeri” adlı Workshop 30 Aralık 2016 tarihinde Arkeoloji Bölümü Seminer Salonu'nda gerçekleştirildi. Atölye çalı masına Arkeoloji, Sanat Tarihi, Sosyoloji, Co rafa, Tarih ve Türk El Sanatları Bölümü'nden 12 Ö retim Üyesi, 2 Ö retim Görevlisi, 1 Doktora ve 10 Yüksek Lisans Ö rencisi katıldı.

“Kültürel Miras” ara tırmalarına yer vermek, farklı disiplinlerden bilim insanlarını bir araya getirmek, sorunlara de inmek ve bu konularda çözüm önerileri sunmak amaçlı workshop'ta; önceki ku aklar tarafından olu turulmu ve evrensel de erlere sahip oldu una inanılan eserleri kapsayan ‘kültürel miras ve onun ürünleri olan somut ve somut olmayan kültür mirasları’ üzerinde duruldu. Somut Kültürel Miras, tarihî yerleri, binaları, anıtları, kısaca insan eliyle yapılmı her eyi kapsayan eserlerdir. Somut Olmayan Kültürel Miras ise, "toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ili kin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar anlamına gelir."

“Birçok eser hâlen yurtdı nda”

Workshop'ta öne çıkan bir ba ka konu ise “kültür varlı ı kaçakçılı ı” olmu tur. Topraklarının tümü açık hava müzesi niteli inde olan ve hemen hemen her yerinde kültür varlı ına rastlanan ülkemiz, bunun do al sonucu olarak kültür varlı ı konusunda en fazla zarar gören ülkelerden biri haline gelmi tir. Osmanlı Devleti döneminde kültür varlıklarının ya malanmasını önlemek adına bazı yasaların çıkarılmı olmasına ra men Anadolu'nun tarihsel ve kültürel geçmi ini yansıtan birçok eserin hâlen yurtdı nda oldu una i aret edildi. Akademisyenler bu çerçevede; ilgili kurumlarla i birli i ile yapılan kapsamlı çalı malar ve ısrarlı giri imler sonucunda birçok eserin ülkemize iadesinin sa landı ını da dile getirdi. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun bazı maddeleri 1987 yılında 3386 sayılı kanun ile de i tirilmi tir. Korunması gerekli kültür varlıklarının tahribi yasaklanmı , bulunan eserlerin en kısa zamanda resmi makamlara haber verilmesi hükme ba lanmı , eserlerin yurtdı na çıkmasını engelleyici hükümler getirilmi , aksine hareket edenlerin haklarında yasal i lem ba latılarak cezai yaptırımların uygulanması kanunla hükme ba lanmı tır. Bu kanun yönetmeliklerle desteklenmi tir.

“ nsanlar tüketim ve bilgi kirlili ine kar ı yerel de erlere sarılıyorlar”

Katılımcılar; küreselle menin bir sonucu olarak giderek de i en dünya düzeni ve ya am ko ullarının insanları yeni arayılara yöneltti ini kaydederek insano lunun; artık

ileti mi, kayna mayı ve de i mi kolayla tıran modernizmin yol açtı ı tüketim ve bilgi kirlili ine, yerel de erlerini koruyarak ve geli tirerek kar ı koymaya çalı ır hâle geldi ine vurgu yaptılar. Katılımcı akademisyenler devamında u bilgiye yer verdiler: “Bu workshop ile de yerel de erlere sahip çıkılması, bu de erlerin korunması ve geli tirilmesi amacıyla “Sakin ehir” (Citta Slow) kavramı ve bu hareketin kültürel mirasın korunması ve aktarımındaki etkinli i ön plana çıkartılmı tır.”

“Kültür mirasımız gençli e kazandırılmalı ve korunmalı”

Dünya Kültürel ve Do al Mirasın Korunması Sözle mesi kültür mirasını üç sınıfta gruplandırmaktadır: Anıtlar, Yapı toplulukları, Sitler. "Kültür, insanlı ın ortak mirasıdır. Her millet; dil, kültür, tarih mirasıyla dünyada yerini alır. Bireylerin kökle mesini ve toplumsalla masını sa layan kültür mirasları geçmi in tanıklarıdır. Bu yönleriyle gelece in ekillenmesinde etkindirler. Çalı mada yer alan bilim insanları ele alınan, tartı lan dü ünçe ve öneriler do rultusunda izlenim ve beklentilerini u ifadelerle aktardılar: “Binlerce yıllık bir süreçten süzülerek günümüze kadar gelen kültür mirası insan uygarlı ının hafızasının görsel yansımalarıdır. Bunlar aynı zamanda genç ku aklara aktarılması, bunlardan yararlanılmasının sa lanması ve sahip çıkılma bilincinin a ılanması gereken önemli de erler bütünüdür. Burada önemli olan geçmi le gelece in bir bütün olarak de erlendirilmesi, kültür mirasımızın gençli e kazandırılarak korunmasının temin edilmesidir. Sosyal kazanımlarla gençli in; geçmi ten alaca ı güç ve kuvvetle dü ünçe ufkunun geni lemesi ve çok eyler ba arabilece i inancını kazanması sa lanabilece i gibi gerek yurt içi gerekse yurt dı ı ı kültür turizmiyle ekonomik yönden bulundu u co rafyaya ayrı bir de er katması mümkün olacaktır. Bu ba lamda arkeoloji geçmi le gelece in bulu ma noktasında önemli bir role sahip bir bilim dalıdır.”

Ayrıca Kültür varlı ı kaçakçılı ının nedenleri, müzeler, açık hava müzeleri, yasa, yönetmelikler, Arkeoloji ve Sanat Tarihi'nin sorunları gibi konular üzerinde de sunumlar yapıp tartı ılmı tır.

Birle mi Milletler E itim, Bilim ve Kültür Örgütü UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), bütün insanlı ın ortak mirası olarak kabul edilen evrensel de erlere sahip kültürel ve do al varlıkları dünyaya tanıtmak, toplumda söz konusu evrensel mirasa sahip çıkacak bilinci olu turmak ve çe itli sebeplerle bozulan, yok olan kültürel ve do al de erlerin ya atılması için gerekli i birli ini sa lamak amacıyla “Dünya Kültürel ve Do al Mirasının Korunmasına Dair Sözle me” kabul edilmi tir. Uluslararası önem ta ıyan ve bu nedenle takdire ve korunmaya de er do al olu umlara, anıtlara ve sitlere “Dünya Mirası” statüsü tanınmaktadır. 2016 yılı itibariyle Dünya

genelinde UNESCO Dünya Miras Listesi'ne kayıtlı 1052 kültürel ve do al varlık bulunmakta olup bunların 814 tanesi kültürel, 203 tanesi do al, 35 tanesi ise karma (kültürel/do al) varlıktır. Her yıl gerçekleştirilen Dünya Miras Komitesi toplantıları ile bu sayı artmaktadır.

Ö retim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Davut Yi itpa a ülke olarak üyesi oldu umuz UNESCO'nun UNESCO UNITWIN Underwater Archaeology Network'a kurumların da katılabildi ini belirterek bu minvalde OMÜ'nün de üyelik çalı maları için ön hazırlık yaptı ını ve gerekli kriterleri sa lama noktasında çalı malar yürüttü ünü sözlerine ekledi. Arkeoloji Bölümü Sualtı Arkeolojisi Anabilim Dalı'mızın olması ve OMÜ'de 16-18 Aralık 2016 tarihinde "10th International Symposium on Underwater Research, Black Sea Archaeology" adlı Uluslararası sempozyum gerçekleştirimi olmamız önemli. Biraz da sualtı aktiviteleri yapmamız halinde 2 Haziran 2017 yılındaki üyelik toplantısına katılabileceklerini bildirdi.

Yukarıda belirtilen içerikler do rultusunda "Kültürel Miras Ba lamında Arkeoloji ve Sanat Tarihinin Yeri" workshopu, konunun tüm ilgililerinin katkıları ile tamamlanmıştır. Atölye çalı ması sonucunda Kültürel Miras ile ilgili olarak katılımcıları sunumları ve tespit edilen eksiklikler veya yapılması gerekti ine inanılan çalı malar moderatörlerin sunumlarıyla aktarılmıştır. Son bölümde söz alan katılımcılar gerçekleştirilen sunumların ardından her bir konu ba lı ı için kendi görüşlerini belirtmişler ve di er ara tırmacıların konu ba lıkları ile ilgili olarak yapılması gerekli olanlar ile ilgili görüşlerini aktarmışlardır. Workshop sonuç raporu da bu görüş ler neticesinde olu turulmu tur.

Bildiri özeti ta ıyan yukarıdaki tartışmalardan sonra bu önemli konunun daha etkili sonuçlarını elde edebilmek için workshopun her yıl yapılması kararı alınmıştır.

Uluslararası Amisos Dergisi

Journal of International Amisos

Yıl/Year: 2017 Cilt/Volume: 2 Sayı/Issue: 2, s. 131-155

HABER / NEWS

16. ULUSLARARASI KEMER SUALTI GÜNLERİ

BU KAPSAMDA ORGANİZEDENLERİN MÜSELTİMLİKLERİ

Ceyda ÖZTOSUN

Polonya Bilimler Akademisi Arkeoloji&Etnoloji Enstitüsü

Selçuk Üniversitesi Sualtı Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi

Bu sene onaltıncısı düzenlenmiş olan Uluslararası Kemer Sualtı Günleri, Akdeniz'in Antalya kıyılarındaki sualtı doğal ve arkeolojik değerlerin dünyaya tanıtılması amacıyla, KETAV (Kemer Tanıtım Vakfı) ve Selçuk Üniversitesi Sualtı Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından düzenlenen uluslararası bir organizasyondur. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Antalya Valiliği ve Kemer Belediye Başkanlığı ile Kemer Bölgesi Dalı Merkezleri tarafından desteklenen organizasyon EUIFA (Avrupa Sualtı Film Festivalleri Birliği) ve Birleşmiş Milletler Çevre Örgütü UNEP-MAP Info RAC üyesidir.

Her sene bu etkinlik kapsamında Sualtı Görüntüleme yarışmaları, Sualtı film gösterimleri, Sualtı arkeolojisi hakkında konferanslar, uluslararası işbirliği toplantıları, Sualtı fotoğraf sergileri, “Sualtı Dünyası” konulu çocuk resimleri yarışması ve sergileri, ülke sualtı arkeolojisine katkıda bulunan kişi veya kuruluşa verilecek “Metin Pehlivaner” ödülü için düzenlenen tören, yarışmalarda dereceye girenler için yapılacak ödül töreni, konser ve gösteriler gerçekleştirilmektedir. Etkinlik bu sene 18-21 Mayıs 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu tarihler arasında yapılan etkinlikler şunlardır: “Türkiye’de Aletli Dalıcılara Yönelik Sualtı Kültür Mirası Eğitim Programı”, “Lise öğrencileri-Sualtı Arkeolojisi Konferansı”, “Tahsin Ceylan “Anadolu’nun Derin Tarihi” Fotoğraf Sergisi”, “Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi’nin “Suyun Rengi” Deniz Temalı Sanat Eserleri Sergisi”, “Tahsin Ceylan Video Gösterisi – “Sualtı Görüntüleme Yarışmalarında Uygulamalar”, “Hakan Aslan, TRT Mavi Tutku “Sualtı Kültürel Mirasında TV Yoluyla Farkındalık”, “II. Akdeniz Ortaçağ Çalışmaları Sempozyumu “Türkiye, Polonya Ve İtalya Ortak Projeleri”, “Türkiye Polonya Tarihi Dinamikler ve Sosyal Gelişimi” Basın Toplantısı, Workshop - “Sürdürülebilir Dalış Endüstrisi ” (Organizasyon: Divers Alert Network; H2020 – Green Bubbles), Workshop - “Sürdürülebilir Turizm ve Sualtı Kültür Mirası” (Organizasyon ICOMOS-ICUCH) ve Workshop - “Türkiye-Polonya Ortak Projeleri” (Organizasyon: Türkiye Polonya Tarihi Dinamikler ve Sosyal Gelişimi). Bu yazı kapsamında yukarıda belirtilen bilimsel ve kültürel etkinlikler programına göre aşağıda aktarılmaya çalışılacaktır.

18 Mayıs 2017 Perembe günü “Türkiye’de Aletli Dalıcılara Yönelik Sualtı Kültür Mirası Eğitim Programı” Toplantısı – T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Sualtı İzleme Grubu, Uludağ Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi katılımıyla, Selçuk Üniversitesi Sualtı Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi – UNESCO UniTwin Sualtı Arkeolojisi Network Koordinasyon Merkezi’nde düzenlenmiştir. Bu toplantıya T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı adına, Süleyman Atalay (Antalya Müze Müdürlüğü), Prof. Dr. Sami Akta, Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu (TSSF) Başkanı Prof. Dr. Mustafa Şahin (Uludağ Üniversitesi, Bursa), Yrd. Doç. Dr. Hakan Öniz (Selçuk Üniversitesi Sualtı Arkeolojisi Ana Bilim Dalı Başkanı) katılımı, Sualtı Arkeologları Dicle Kırmızıta ve Ayşe Taşkesen sekreteryada görev yapmıştır. Toplantı TSSF tarafından uygulanan ve CMAS’a (Dünya Sualtı Federasyonu) önerilecek olan Sualtı Kültürel Mirası’nın Korunmasına yönelik hazırlanacak olan kitap içeriğinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu

e itim programı, Türkiye’deki tüm 2 yıldız dalıcılar tarafından alınması zorunlu ücretsiz bir program olacaktır.

*Foto 1-2. Türkiye’de Aletli Dalıcılara Yönelik Sualtı Kültür Mirası E itim Programı”
Toplantısı*

Aynı gün yapılan bir di er di er etkinlik Kemer Anadolu Lisesi’nde, Kariyer Günleri kapsamında düzenlenmiştir. Lise 2. sınıf öğrencilerine yönelik sualtı foto raf gösterimi ve sualtı arkeolojisi bilgilendirme toplantısında konuşmacı olarak Ceyda Öztosun (Polonya Bilimler Akademisi Arkeoloji Etnoloji Enstitüsü Doktora Öğrencisi) ile Karolina Trusz, Polonya Bilimler Akademisi Arkeoloji Etnoloji Enstitüsü Doktora Öğrencisi) görev almıştır. Bu toplantıda lise öğrencilerine Arkeoloji, Sualtı Arkeolojisi, Kültürel Miras, Sualtı Kültürel Mirası ve Sualtı Kültürel Mirası’nın korunmasına yönelik yapılmakta olan ve yapılması

gereken çalı malarla ilgili bilgiler verilmi ve konuyla ilgili farkındalık yaratmak amaçlanmı tır.

Foto 3,4-5. Kemer Anadolu Lisesi / Sualtı Arkeolojisi, Sualtı Kültürel Mirası'nın Korunması Bilgilendirme

Aynı gün sualtı foto rafçısı Tahsin Ceylan'ın “Anadolu'nun Derin Tarihi” isimli Foto raf Sergisi Açılı ı, Sn. Münir Karalo lu – Antalya Valisi katılımlarıyla, Selçuk Üniversitesi Sualtı Ara tırmaları Uygulama ve Ara tırma Merkezi'nde gerçekleştirilmi tir.

Foto 6-7. Tahsin CEYLAN “Anadolu’nun Derin Tarihi” Foto raf Sergisi – Açılı : Sn.Münir Karalo lu (Antalya Valisi)

Foto 8-9. Tahsin CEYLAN “Anadolu’nun Derin Tarihi” Foto raf Sergisi

Aynı gün yapılan bir di er etkinlik ise Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi’nin “Suyun Rengi” Deniz Temalı Sanat Eserleri Sergisi açılı ı Selçuk Üniversitesi Sualtı Ara tırma Merkezi Binası’nda gerçekleştirilmiştir. Bu sergiye eser veren sanatçılar Hande Rastgeldi, Özlem Kamuran Sarnıç, Mehmet Sa , Umut Kayapınar, Fatih Ba bu , Ahsen Günbulut, Menek e Suzan Teker, Nevin Yavuz Azeri, Zuhale Ba bu , Emrah Onaran, Emel Mülayim, Ömer Zaimo lu, Mine Yıldırım, Öznur Aydın, Faruk Manici, Zehra Seda Boztunalı, Melis Sucuo lu eklindedir.

Foto 10-11. Akdeniz Ü.. Güzel Sanatlar Fakültesi “Suyun Rengi” Güzel Sanatlar Sergisi – Kemer Selçuk Üniversitesi Binası

Foto 12-13. Akdeniz Üni. Güzel Sanatlar Fakültesi “Suyun Rengi” Güzel Sanatlar Sergisi

19 Mayıs 2017 tarihinde Selçuk Üniversitesi Sualtı Ara tırma Merkezi'nin Kemer'deki binasında açılı töreni yapılmı tır. Bu törende açılı konu macıları u isimlerden olu mu tur: Yrd.Doç.Dr.Hakan Öniz / Aydın Aytu , Kemal Yüksel – Kemer Belediye Ba kanYrd., Prof. Dr. amil Akta , TSSF As ba kanı, Dr. Mustafa Cihad Feslihan – Kemer Kaymakamı, Sn. Prof.Dr.Ahmet Ka an Karabulut – Selçuk Üniversitesi Rektör Yardımcısı, Sn. Münir Karalo lu – Antalya Valisi (Foto raf 15).

Foto 14. 16.UKSG Açılı ından bir kare

Foto 15. Sn. Münir Karalo lu /Antalya Valisi

Foto 16. Yrd. Doç. Dr. Hakan Öniz S.Ü. Sualtı Ara tımlarını Merkezi Hk. Bilgi verirken

Açılı günü ayrıca Tahsin Ceylan'ın bir video gösterisi ile **“Sualtı Görüntüleme Yarımalarında Uygulamalar”** adlı konu ması ayrıca TRT Mavi Tutku program yapımcısı Hakan Aslan tarafından **“Sualtı Kültürel Mirasında TV Yoluyla Farkındalık”** başlıklı konu ması hayata geçirilmiştir.

Foto 17. Selçuk Üni. Sualtı Ara tırma ve Uygulama Merkez Binası / 16.UKSG Açılışından bir kare

19 Mayıs 2017 Cuma günü 16. Uluslararası Kemer Sualtı Günleri'nin yarışma bölümü Kemer Üç Adalar bölgesinde hayata geçirilmiştir. Sabah 07.30 Martı Myra Otel Tekirova sahasından hareket edilerek başlayan yarışmaya Türkiye, Almanya, Polonya, İran, Rusya, Sırbistan, Ukrayna, İtalya ve K.K.T.C'den katılan toplam 45 yarışmacı katılmıştır. Yarışmada, SELÇUK-1 Sualtı Arama Etilim Gemisi kullanılmıştır. Yarışma Kategorileri şunlardır: Sualtı Dönüş Fotoğraf, Sualtı Arkeoloji Fotoğraf, Sualtı Dönüş Video ve Sualtı Arkeoloji Kategorileri; Sualtı Tropik Canlı Fotoğraf ve Video Kategorileri. (Jale Çimen, Ekrem Akurgal, Nurdoğan Özkaya, Emre Omur ve Haluk Ceylan dahil isimleriyle adlandırılmış kategoriler ve EUİFA Gençlik/Çevre Ödülleri). **DAN Europe** – Green Bubbles projesi kapsamında “Master Trim” yüzerlik dengeleme yarışması.

Foto 18-19. Sualtı Foto. Video Görüntüleme Yarışması öncesi Hazırlıkları

Foto 20-21. Yarı ma Hazırlıkları / Selçuk 1 Gemisinden görüntüler

Foto 22. Yarı ma Ba langıcı

Foto 23. Yarı ma Bitimi

20 Mayıs 2017 Cumartesi günü yarı macıların foto raf seçimleri ve video montaj i lemleri – Selçuk Üniversitesi Sualtı Ara tırmaları Merkezi – Kemer’de gerçekte tirilmi tir. Aynı gün Grand Haber Hotel / Idyros Toplantı Salonu – Kemer’de “II. AKDEN Z ORTAÇA ÇALI MALARI SEMPOZYUMU “TÜRK YE, POLONYA VE TALYA ORTAK PROJELER ” adıyla bir sempozyum gerçekte mi tir.

Sempozyumun Amacı üç ülke arasında arkeoloji ve etnoloji alanında ortak projelerin de erlendirilmesi, tarihi dinamiklerin ve ortak tarihi geçmi in irdelenmesi; Türkiye – Polonya Tarihi Dinamikler ve Sosyal De erlendirme A 1 (Turkish-Polish Network of Historical Dynamics and Social Evolution) isimli olu umun duyurulması; bu kapsamda olu acak Turizm ve E itim alanında yeni altyapı olanaklarının de erlendirilmesidir.

Sempozyum Bilimsel Komitesi’nde Prof. Go ciwit Malinowski, Wroclaw Üniversitesi; Prof. Przemysław Urba czyk, Polonya Bilimler Akademisi Arkeoloji&Etnoloji Enst. Var ova; Prof. Dr. Sebastiano Tusa, Soprintendenza del Mare, Regione Siciliana – talya; Prof. Dr. O uz Tekin, Koç Üniversitesi Suna& nan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Ar . Merkezi; Prof. Dr. Osman Eravsar – Akdeniz Üniversitesi; Prof. Dr. Mustafa Hamdi Sayar – stanbul Üniversitesi; Doç. Dr. engül Aydınğün, Kocaeli Üniversitesi; Dr. Blazej Stanislawski, Polonya Bilimler Akademisi Arkeoloji&Etnoloji Enstitüsü – Wroclaw; Yrd.

Doç. Dr. Hakan Öniz, Selçuk Üniversitesi; Dr. Murat Karademir, Selçuk Üniversitesi ve Dr. Massimo Capulli, Udine Üniversitesi - talya görev almı tır.

Foto 24-25. II. Akdeniz Ortaça Çalı maları Sempozyumu: “Türkiye, Polonya ve talya Ortak Projeleri”

Foto 26-27 II. Akdeniz Ortaça Çalı maları Sempozyumu: “Türkiye, Polonya ve talya Ortak Projeleri”

Foto 28-29. II. Akdeniz Ortaça Çalı maları Sempozyumu: “Türkiye, Polonya ve talya Ortak Projeleri”

Foto 30-31. II. Akdeniz Ortaça Çalımaları Sempozyumu: “Türkiye, Polonya ve İtalya Ortak Projeleri”

Bu toplantının sonunda “Turkish Polish Network of Historical Dynamics and Social Evolution” “Türkiye Polonya Tarihi Dinamikler ve Sosyal Gelişim Akademi” Basın Toplantısı Grand Haber Hotel – Kemer’de gerçekleştirildi. Basın Toplantısı Katılımcıları şunlardır: Prof. Gościwicz Malinowski, Wrocław Üniversitesi; Prof. Przemysław Urbaniak, Polonya Bilimler Akademisi Arkeoloji&Etnoloji Enstitüsü; Prof. Dr. Özgür Tekin, Koç Üniversitesi Suna& İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi; Prof. Dr. Osman Eravsar – Akdeniz Üniversitesi; Prof. Dr. Mustafa Hamdi Sayar – İstanbul Üniversitesi; Doç.Dr. Ayşegül Aydıngün, Kocaeli Üniversitesi; Dr. Blazej Stanislawski, Polonya Bilimler Akademisi

Arkeoloji&Etnoloji Enst. Wroclaw; Yrd.Doç.Dr. Hakan Öniz, Selçuk Üniversitesi; Dr. Murat Karademir, Selçuk Üniversitesi

Foto 32. Türkiye Polonya Tarihi Dinamikler ve Sosyal Gelişim Akademi” Basın Toplantısı

21 Mayıs 2017 Pazar günü 16. Uluslararası Kemer Sualtı Günleri 2017 – Jüri Toplantısı Selçuk Üniversitesi Sualtı Araştırmaları Merkezi – Kemer’de yapılmıştır. Jüri Üyeleri aşağıdaki isimlerden oluşmuştur: Tahsin Ceylan, Sualtı Görüntüleme Uzmanı; Doç. Dr. Hasan Cicioğlu, Doğu Akdeniz Üniversitesi; Filiz Eraslan Ceylan, KETAV Genel Sekreteri; Yrd. Doç. Dr. Davut Yiğitpaşaoğlu, Samsun 19 Mayıs Üniversitesi; Yrd. Doç. Dr. Akın Temur, Samsun 19 Mayıs Üniversitesi; Yrd. Doç. Dr. Hakan Öniz, Selçuk Üniversitesi Sualtı Arkeolojisi Anabilim Dalı Başkanı; Viktor Vakhoneev, Rusya Bilimler Akademisi; Yrd.Doç.Dr. Murat Karademir, Selçuk Üniversitesi; Mehtap A. Çiftçi, Sualtı Görüntüleme Uzmanı; Prof. Dr. Sergey Fazlullin, Rusya Sualtı Sporları Federasyonu Başkanı Yrd.

Foto 33-34. 16.UKSG Jüri Toplantısı

Foto 35-36. 16.UKSG Jüri Toplantısı

Aynı gün düzenlenen bir başka etkinlik DAN – DIVERS ALERT NETWORK EUROPE tarafından Selçuk Üniversitesi Sualtı Ara tırmaları Merkezi – Kemer’de gerçekleştirilmiştir. “Sürdürülebilir Dalı Endüstrisi ” başlığında yapılan bu toplantıda “Sürdürülebilir dalı endüstrisi için Green Bubbles* Projesi”; “Akıllı Sualtı motosikleti ve Sualtı haritalama çalışmaları”; “Eker hastalarının dalı sırasında eker seviyelerinin ölçülmesi”; “DAN - Dalı Güvenli i Çözüm Ortaklığı” konularını ele alınmıştır. Konu macılar Doç. Dr.Murat Egi (DAN Europe); Dr.Marco Palma (Green Bubble), Massimo Pieri (DAN Europe) ve Dr. Luca Panebianco (Green Bubble) olmuştur.

Foto 37-38. Workshop Sürdürülebilir Dalı Endüstrisi Divers Alert Network; H2020 – Green Bubbles

Foto 39-40. Workshop Sürdürülebilir Dalı Endüstrisi Divers Alert Network; H2020 – Green Bubbles

Aynı gün Grand Haber Hotel- Kemer’de ICOMOS (ULUSLARARASI ANITLAR VE S TLER KONSEY) adına “Sürdürülebilir Turizm ve Sualtı Kültür Mirası” başlığıyla bir

çalı tay gerçekte tirilmi tir. Her sene UNESCO'nun 1983 yılında yaptı ı 22. Genel Konferansı'nda alınan kararla kutlanan 18 Nisan Anıtlar ve Sitler Günü ICOMOS tarafından da aynı kapsamda kutlanmaktadır. Bu sene Birle mi Milletler tarafından 2030 ajandası ilkeleri çerçevesinde Uluslararası Sürdürülebilir Turizm ve Geli me yılı ilan edilmi tir. Bu nedenle ICOMOS 2017 yılı temasını “Kültürel Miras ve Sürdürülebilir Turizm” olarak belirlemi tir. Bu kararlar çerçevesinde 16. Uluslararası Kemer Sualtı Günleri kapsamında “Sürdürülebilir Turizm ve Sualtı Kültür Mirası” isimli bir bu etkinlik düzenlenmi tir. Etkinli e ICOMOS Uluslararası Sualtı Kültür Mirası Komite Üyeleri, Sualtı Arkeologları, uluslararası basın ve Turizm Kurulu ları Temsilcilerinin katılımı ve konu tüm yönleriyle incelenmi tir. Sonuçlar, UNESCO ve ICOMOS ile payla ılmı tır. Bu toplantının konu macıları Prof.Dr. Sergey Fazlulin (Moskova Bilimler Akademisi, Rusya); Prof.Dr.Sebastiano Tusa (Soprintendenza del Mare, Regione Siciliana – talya); Prof.Dr.Mustafa ahin (Uluda Üniversitesi); Doç. Dr.Murat Egi (DAN Europe); Doç.Dr. Hasan Cicio lu (Do u Akdeniz Üniversitesi); Yrd.Doç.Dr. Hakan Öniz (Selçuk Üniversitesi) Yrd.Doç.Dr. Davut Yi itpa a (Samsun 19 Mayıs Üniversitesi); Yrd.Doç.Dr. Arıl Cansel (Gazi Üniversitesi); Dr.Atilla Toth (ICOMOS-ICUCH Macaristan);Dr. Sergey Zelenko (Kiev Üniversitesi, Ukrayna); Viktor Vakhoneev, (Rusya Bilimler Akademisi); Dr. Massimo Capulli (Udine Üniversitesi, İtalya); Dr.Yana Morozova (Kiev Üniversitesi, Ukrayna); Timo Dersch (Tauchen Magazine – Almanya); Dragan Milutinovic (Voyvodina TV – Sırbistan); Aydın Aytu (Kemer Tanıtım Vakfı); Özgür Kurga (Kemer Genç adamları Derne i); Sasha Karnilovich (UTD spanya); Ali Sivrikaya (Kemer Bölgesi Dalı Merkezleri Adına); Dr.Luca Panebianco (Green Bubble Projesi); Dr.Marco Palma (Green Bubble Projesi); Massimo Pieri (DAN Europe); Karolina Trutz (PAN Polonya Bilimler Akademisi Arkeoloji Enstitüsü-Var ova); Ceyda Öztosun (PAN Polonya Bilimler Akademisi Arkeoloji Enstitüsü-Var ova, Selçuk Üniversitesi S.A.M.) eklindedir.

Foto 41-42. Workshop Sürdürülebilir Turizm ve Sualtı Kültür Mirası, ICOMOS-ICUCH

Foto 43-44. Workshop Sürdürülebilir Turizm ve Sualtı Kültür Mirası, ICOMOS-ICUCH

Foto 45-46. Workshop Sürdürülebilir Turizm ve Sualtı Kültür Mirası, ICOMOS-ICUCH

Foto 47. Workshop Sürdürülebilir Turizm ve Sualtı Kültür Mirası, ICOMOS-ICUCH

Aynı gün “TÜRK YE POLONYA TAR H D NAM KLER VE SOSYAL GEL M A I” tarafından Selçuk Üniversitesi Sualtı Ara tırmaları Merkezi – Kemer’de “Türkiye-Polonya Ortak Projeleri” ba lı ıyla bir çalı tay gerçekleştirilmiştir. Çalı tayda katılımcılar tarafından gerçekleştirilmekte olan kazı ve ara tırmalar detaylarıyla paylaşılmıştır. Bu çalı taya katılan katılımcılar: Dr. Blazej Stanislowski, (PAN- Wroclaw); Prof. Dr. Osman Eravsar (Akdeniz Üniversitesi); Prof.Dr. Mustafa Hamdi Sayar (stanbul Üniversitesi); Doç.Dr. engül Aydıngün (Kocaeli Üniversitesi); Yrd.Doç.Dr. Akın Temur (Samsun 19 Mayıs Üniversitesi); Yrd.Doç. Dr. Tuba Yi itpa a (Samsun 19 Mayıs Üniversitesi); Dr.Murat Karademir (Selcuk Üniversitesi); Haldun Aydıngün (Küçükçekmece Arkeoloji Kazısı); Dr. eniz Atik (Küçükçekmece Arkeoloji Kazısı); Ülkü Kara, Doktorant (Küçükçekmece Arkeoloji Kazısı); Ayberk Enez (Küçükçekmece Arkeoloji Kazısı); Anna Kubicka (Wroclaw Üniversitesi); Konrad Symanski (Wroclaw Üniversitesi); Kamran Kamaei (Do u Akdeniz Üniversitesi)

Aynı günün sonunda Uluslararası Kemer Sualtı Günleri Ödül Töreni ve kapanı yeme i L MAK-L MRA Hotel – Kiri /Kemer’de hayata geçirilmiştir. Etkinliklerin organizasyonu Ketav – Kemer Yöresi Tanıtım Vakfı ve Selçuk Üniversitesi tarafından TC Kültür ve Turizm

Bakanlı ı Ve Kemer Belediyesi Destekleriyle Yapılmı tır. Toplantının Uluslararası Partnerler, Icomos - Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi; Unesco Sualtı Arkeolojisi Unitwin Network; Dan – Dıvers Alert Network Europe Ve Türkiye Polonya Tarihi Dinamikler Ve Sosyal Geli im A ı'dır. Destek Olan Kurulu lar unlardır: Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi; Martı Myra Hotels & Marinas; Limak Limra Hotel Kiri ; Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu; Akra Barut, Kemer; Sentido Hotels, Kemer;Ulusoy Tatil Köyü, Göynük; Euphoria Hotel, Tekiroava; Grand Mir'amor Hotel; eker Resort Hotel, Kiri ; Seagull Hotel;Ghazal Resort Thalasso; Fame Residence, *Kemer*; *Grand Haber Hotel, Kemer ve Residence Rivero Hotel.*

Etkinlik dizisinin 17.si 2018 Mayıs ayında yine Antalya-Kemer'de gerçekleştirilecektir.

Dereceye Giren Yarı macılar:

HALUK CECAN TROP K CANLILAR FOTO RAF KATEGOR S

1. Ivana Kranjc, Sırbistan

2. Seracettin Gökçen, Türkiye

3. Mehmet Öztabak, Türkiye

JALE NAN SUALTI ARKEOLOJ S FOTO RAF KATEGOR S

1. Celil Ça lar, Türkiye

2. U ur Bediz, Türkiye

NURDO AN ÖZKAYA SUALTI DO A FOTO RAF KATEGOR S

1. Celil Ça lar, Türkiye

2. Emre Kılınço lu, Türkiye

JALE NAN SUALTI ARKEOLOJ S USTALAR FOTO RAF KATEGOR S

1. Ivana Kranjc, Sırbistan

2. Mehmet Öztabak, Türkiye

NURDO AN ÖZKAYA SUALTI DO A USTALAR FOTO RAF KATEGOR S

1. Ivana Kranjc, Sırbistan

2. Janez Kranjc, Sırbistan

3.Timo Dersch, Almanya

EMRE OMUR SUALTI DO A V DEO GÖRÜNTÜLEME KATEGOR S

1. Kamran Kamei, ran
2. Hakan Demircan, K.K.T.C

HALUK CECAN TROP K CANLILAR V DEO GÖRÜNTÜLEME KATEGOR S

1. Mehmet Öztabak, Türkiye

EUIFA GENÇL K VE ÇEVRE ÖDÜLÜ

Ahmet Varat, Türkiye

**16. ULUSLARARASI KEMER SUALTI GÜNLER
KAPANI /ÖDÜL TÖREN N DEN KARELER**

Foto 48. 16. UKSD Kapanı /Ödül Töreni

Foto 49-50. 16. UKSD Kapanı /Ödül Töreni

Foto 51-52. 16. UKSD Kapanı /Ödül Töreni

Foto 53-54. 16. UKSD Kapanı /Ödül Töreni

Foto 55-56. 16. UKSD Kapanı /Ödül Töreni

Foto 57-58. 16. UKSD Kapanı /Ödül Töreni

13 YAYIM KURALLARI

1. Amisos dergisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Arkeoloji Bölümü tarafından, yılda iki kez yayımlanan ve tüm konferanslarda sunulan teblihlerin metinlerini, bilimsel yenilik getiren, özgün makalelerini ve kitap eleştirilerini içeren internet üzerinden yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir.

2. Yayımlamak üzere dergiye verilen yazılar, yazarın tercihinine göre Türkçe, Almanca, İngilizce, Rusça olabilir. Daha önce başka bir yerde yayınlanmamış olması gereken makaleler; Times New Roman, 1,5 satır aralıklı, 12 punto; sayfa sınırlaması yoktur. Bibliyografik referanslar metin içerisinde veya sayfa altında verilebilir. Dipnotlar 10 punto olarak verilmelidir. Ancak bazı alanların gereği olarak yazım esnasında özel font kullanılmış ise, bu fontlar makale ile birlikte gönderilmelidir.

3. Makalelere İngilizce ve Türkçe 200 kelimelik özet ve 5 anahtar kelime (Türkçe ve İngilizce olarak) eklenmelidir.

4. Makale içerisinde yer alacak fotoğraflar, çizim ve haritaların 20'yi aşmamasına özen gösterilmelidir.

5. Fotoğraflar ve çizimlerin açıklamaları, ayrıca alıntı olanların da kaynakları belirtilerek ayrı bir sayfada gönderilmelidir.

6. Dijital formatta gönderilecek görsel malzemenin çözünürlüğü en az 300 pixel/inch, uzun kenarı en az 15 cm, tam sayfa kullanılacak bir fotoğraf ya da çizim söz konusu ise en az 22 cm olmalıdır.

7. Makale, PC ya da Macintosh ortamlarında, Microsoft Word 2010 ve üzeri versiyonlarda hazırlanmış olmalı; PDF formatlı bir örneği ile birlikte derginin e-mail adresine ulaştırılmalıdır (amisos.dergi@gmail.com).

Makalede sayfa düzeni şu şekilde olmalıdır:

Metin boyutu	Dipnot boyutu	Paragraf aralığı	Paragraf girintisi	Üst kenar boşluğu	Alt kenar boşluğu	Sa kenar boşluğu	Sol kenar boşluğu	Satır aralığı
12 punto	10 punto	6 nk	1.25 cm	2,5 cm	2,5 cm	2,5 cm	2,5 cm	1,5

8. Makale içerisindeki bibliyografik göndermeler makale sonunda ve aşağıda verilen örneklerdeki şekilde hazırlanmalıdır:

- Alp, S. 1972 “Hitit Hiyeroglif Yazısında İmdiye Kadar Anlamı Bilinmeyen Bir Unvan”, VII. *Türk Tarih Kongresi I*, Ankara: 98-102.
- Benedict, R. 1959 *Patterns of Culture*, Boston.
- Dinçol, A. – B. Dinçol 1992 “Die Urartäische Inschrift aus Hanak (Kars)”, H. Otten – E. Akurgal – H. Ertem – A. Süel (eds.), *Hittite and other Anatolian and Near Eastern Studies in Honour of Sedat Alp*, Ankara: 109-117.
- Robinson, M. 1995 “Frank Calvert and the Discovery of Troia”, *Studia Troica* 5: 323-341.
- Yakar, J. 2003 “Identifying Migrations in the Archaeological Records of Anatolia”, B. Fischer – H. Genz – E. Jean – K. Köro lu (eds.), *Identifying Changes: The Transition from Bronze to Iron Ages in Anatolia and its Neighbouring Regions*, Proceeding of the International Workshop Istanbul, November 8-9, 2002, Istanbul: 11-
- Yi itpa a, D. 2010 *Arkeolojik Veriler I tında Do u Anadolu Geç Demir Ça ı (MÖ. 6-4. YY) Serami i*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, (Yayınlanmamı Doktora Tezi), Van.

İnternet Kaynakları a a ıdaki gibi verilmelidir:

URL 1 <http://imgkid.com/tibial-fibular-notch.shtml>

- 9.** Bibliyografik referanslar metinde parantez içinde (Benedict 1959: 45-48) ya da dipnotta yazar soyadı, yayın tarihi ve gönderme yapılan sayfa olarak verilmelidir, Robinson 1995: 340.
- 10.** Yılda Aralık ve Haziran olarak çıkan süreli yayınlara verilecek makaleler, söz konusu dönem içerisinde önce editörlere teslim edilmelidir.
- 11.** Dergiye gönderilen makale, yayıma uygunluk açısından incelendikten sonra (yayıma uygun görülmeyen makaleler sürece dahil edilmez) iki hakeme gönderilir. Hakemlerin de erlendirmeleri sonucunda iki yayımlanabilir raporu alan makale, dergi yönetimince uygun görülen bir sayıda yayımlanır. Hakem raporlarının birisinin olumlu, di erinin olumsuz olması durumunda makale üçüncü bir hakeme gönderilir. Bu durumda makalenin yayımlanıp yayımlanmamasına üçüncü hakemin raporuna göre karar verilir. (Dergiye gelen makalelerin yo unlu u sebebiyle de erlendirme ve yayım süreçleri farklılık arz edebilmektedir.)
- 12.** Makaleler, hakemlere do rudan sistem üzerinden (yazarın yükledi i dosyada de i iklik yapılmadan) yönlendirilmektedir. Makale üzerinde yazar-hakem gizlili ini sa lama adına makalenin sahibini tanımlayıcı herhangi bir bilgi olmamalıdır.

Makalelerde kullanılacak kısaltmalarda TDK yazım kılavuzu esas alınmalıdır.

Bu ilkelere uymayan makaleler kesinlikle de erlendirilmeye alınmayacaktır. **The International Amisos Journal / Uluslararası Amisos Dergisi**, gönderilen makaleleri yayımlayıp yayımlamama, gerekli gördü ü durumlarda makaleler üzerinde düzeltmeler yapma hakkına sahiptir. Gönderilen yazıların yayımlanma hakkı dergi yönetimine aittir. Dergide yayımlanmı bir yazının hukukî sorumlulu u ise yazarına aittir ve dergiyi ilgilendirmez. Dergide yayımlanan yazılar, dergi yönetimin yazılı izni olmadan hiçbir ekilde ço altılamaz ve ba ka bir yerde (matbu olarak veya internet ortamında) tekrar yayımlanamaz. Dergiye makale gönderen yazar, bu ilkeleri kabul etmi sayılır.

MAKALELER N GÖNDER LMES

Yukarıdaki ilkelere uygun olarak hazırlanmı makaleler, MAKALE GÖNDER S STEM üzerinden gönderilmelidir. E-mail yoluyla gönderilen makaleler dikkate alınmamaktadır. "MAKALE GÖNDER S STEM "nden makale göndermek için:

- * ULAKB M/DergiPark'a üye olduktan sonra, kullanıcı adı (sisteme kaydedilen e-mail adresi) ve ifre ile sayfaya girilmelidir.
- * Açılan sayfada "makale gönder" bölümü açılarak ilgili bo luklar doldurulmalıdır.
- * Makale word dosyası halinde sisteme yüklenmelidir.

13 PUBLICATION INSTRUCTIONS

1. Amisos Journal is a journal containing two articles published twice a year, including texts of papers presented at all conferences, scientific articles, original articles and book critiques by the Department of Archeology of the University of Ondokuz Mayıs.
2. The manuscripts given for publishing can be in Turkish, German or English according to the author's preference. Articles should not have been published elsewhere; Times New Roman, 1,5 line spacing, 12 pt; there is no page limit. Bibliographic references can be given in the text or at the bottom of the page. Footnotes should be given in 10 points.
3. The articles should include a summary of 200 words in English and Turkish and 5 keywords (in Turkish and English).
4. Care must be taken not to exceed 20 photographs, drawings and maps to be included in the article.
5. Explanations of photographs and drawings should also be sent on a separate page, specifying the sources of the quotations.
6. Resolution of visual material to be sent in digital format should have at least 300 pixels / inch, a long edge at least 15 cm., a full-page photo or drawing, and a minimum of 22 cm.
7. The article should be prepared in Microsoft Word 2010 and above, in PC or Macintosh; It should be sent to the e-mail address of the magazine along with a sample of the PDF format (amisos.dergi@gmail.com).

The article page layout should be as follows:

Text size	Footnote size	Paragraph spacing	Paragraph indent	Top margin	Bottom margin	Right margin	Left margin	Line spacing
12 points	10 points	6 nk	1.25 cm	2,5 cm	2,5 cm	2,5 cm	2,5 cm	1,5

8. Bibliographic referrals in the article should be prepared at the end of the article and in the following examples:

Alp, S. 1972 "Hitit Hiyeroglif Yazısında İmkiye Kadar Anlamı Bilinmeyen Bir Unvan", *VII. Türk Tarih Kongresi I*, Ankara: 98-102.

Benedict, R. 1959 *Patterns of Culture*, Boston.

Dinçol, A. – B. Dinçol 1992 "Die Urartaäische Inschrift aus Hanak (Kars)", H. Otten – E. Akurgal – H. Ertem – A. Süel (eds.), *Hittite and other Anatolian and Near Eastern Studies in Honour of Sedat Alp*, Ankara: 109-117.

Robinson, M. 1995 “Frank Calvert and the Discovery of Troia”, *Studia Troica* 5: 323-341.

Yakar, J. 2003 “Identifying Migrations in the Archaeological Records of Anatolia”, B. Fischer – H. Genz – E. Jean – K. Köro lu (eds.), *Identifying Changes: The Transition from Bronze to Iron Ages in Anatolia and its Neighbouring Regions*, Proceeding of the International Workshop Istanbul, November 8-9, 2002, Istanbul: 11-22.

Yi itpa a, D. 2010 *Arkeolojik Veriler I ı unda Do u Anadolu Geç Demir Ça ı (MÖ. 6-4. YY) Serami i*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, (Yayınlanmamı Doktora Tezi), Van.

Internet Kaynakları a a ıdaki gibi verilmelidir:

URL 1 <http://imgkid.com/tibial-fibular-notch.shtml>

9. Bibliographic references should be given in parentheses in the text (Benedict 1959: 45-48) or footnote author surname, publication date, and referenced page, Robinson 1995: 340.

10. Articles to be given periodicals published in December and June in the year must be submitted to the editors before the said period.

11. The submitted article has been sent for publication appropriateness (articles not found appropriate for publication are not included in the process) will be sent to two referees after reviewing. As a result of the evaluations of the referees, the article which received two publishable reports is published in a number deemed suitable for the management of the journal. If one of the referee reports is positive and the other is negative, the article will be sent a third referee. In this case, the publication of the article should be decided according to the third referee report. (Evaluation and publication processes may vary due to the intensity of the articles coming from the journal.)

12. The articles are directed to the referees directly through the system (without any changes to the file the author uploads). There should not be any descriptive information on the article in order to provide author-referee privacy.

Abbreviations to be used in the articles should be based on the TDK writing guide.

Articles that do not comply with these principles will not be taken into consideration. **The International Amisos Journal / International Amisos Journal** reserves the right to publish and not to publish the submitted articles, and to make corrections to the articles when it deems necessary. The right to publish of the manuscripts belongs to the journal management. The juridical responsibility of a published article in the journals belongs to the author and does not concern the journals. Articles published in the journal can not be reproduced in any way without the written consent of the journal management and can not be reproduced elsewhere

(in print or on the internet). The author who submits articles to the journal is considered to have accepted these principles.

SUBMITTED ARTICLES

Articles prepared in accordance with the above principles should be sent via the SUBMISSION SENDING SYSTEM. Articles submitted via e-mail are not considered. To submit an article from the " SUBMISSION SENDING SYSTEM":

- * After subscribing to ULAKB M/DergiPark, you should enter the page with username (e-mail address saved in system) and password.

- * In the opening page, the "send article" section should be opened and the related spaces should be filled in.

- * The article should be loaded into the system as a word file.